

Käesolev dokument on vaid dokumenteerimisvahend ja institutsioonid ei vastuta selle sisu eest

► **B** EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2009/81/EÜ,

13. juuli 2009,

millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ

(EMPs kohaldatav tekst)

(ELT L 216, 20.8.2009, lk 76)

Muudetud:

		Euroopa Liidu Teataja		
		nr	lehekülg	kuupäev
► M1	Komisjoni määrus (EÜ) nr 1177/2009, 30. november 2009	L 314	64	1.12.2009
► M2	Komisjoni määrus (EL) nr 1251/2011, 30. november 2011	L 319	43	2.12.2011
► M3	Nõukogu direktiiv 2013/16/EL, 13. mai 2013	L 158	184	10.6.2013
► M4	Komisjoni määrus (EL) nr 1336/2013, 13. detsember 2013	L 335	17	14.12.2013
► M5	Komisjoni määrus (EL) 2015/2340, 15. detsember 2015	L 330	14	16.12.2015

▼B**EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV
2009/81/EÜ,****13. juuli 2009,****millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas
ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste
riigihankelepingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive
2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ****(EMPs kohaldatav tekst)**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 47
lõiget 2 ning artikleid 55 ja 95,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,toimides asutamislepingu artiklis 251 sätestatud korras ⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Riigi julgeolek jääb iga liikmesriigi ainuvastutuseks nii kaitse- kui ka julgeolekuvaldkonnas.
- (2) Euroopa kaitseotstarbelise varustuse turu järkjärguline rajamine on Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tugevdamiseks ja Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika elluviimiseks vajalike sõjaliste võimete arendamiseks hädavajalik.
- (3) Liikmesriigid tunnistavad vajadust tugevdada, arendada ja toetada Euroopa kaitsesektori tehnoloogilist ja tööstuslikku baasi, mis on võimetele suunatud ning vajaliku pädevusega ja konkurentsivõimeline. Selle eesmärgi saavutamiseks võivad liikmesriigid kooskõlas ühenduse õigusega kasutada eri vahendeid, et luua tõeline Euroopa kaitseotstarbelise varustuse turg ning võrdsed tingimused nii Euroopa kui ka maailma tasandil. Nad peaksid aitama ka mitmekesistada Euroopa kaitsesektori tarnijate baasi, eelkõige toetades väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde) ja mittetavapäraste tarnijate kaasamist Euroopa kaitsesektori tehnoloogilisse ja tööstuslikku baasi, tõhustades tööstuskoostööd ning edendades tõhusat ja reageerimisvõimelist madalama tasandi tarnesüsteemi. Selles kontekstis peaksid nad võtma arvesse komisjoni 7. detsembri 2006. aasta tõlgendavat teatist asutamislepingu artikli 296 kohaldamise kohta kaitsealaste riigihangete valdkonnas ning komisjoni 5. detsembri 2007. aasta teatist „Tugevama ja konkurentsivõimelisema Euroopa kaitsetööstuse strateegia”.

⁽¹⁾ ELT C 100, 30.4.2009, lk 114.⁽²⁾ Euroopa Parlamendi 14. jaanuari 2009. aasta arvamus (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 7. juuli 2009. aasta otsus.

▼B

- (4) Euroopa kaitsetarbelise varustuse turu loomise üheks eeltingimuseks on asjakohase õigusliku raamistiku kehtestamine. Riigihangete valdkonnas tuleb selleks kooskõlastada riigihankelepingute sõlmimise kord, mis vastaks liikmesriikide julgeolekunoüetele ja asutamislepingu kohustustele.
- (5) Selle eesmärgi saavutamiseks palus Euroopa Parlament oma 17. novembri 2005. aasta resolutsioonis kaitsealaste riigihangete Rohelise raamatu kohta ⁽¹⁾ töötada komisjonil välja direktiivi, mis võtab eriti arvesse liikmesriikide julgeolekuhuvisid, arendab edasi ühist välis- ja julgeolekupoliitikat, tugevdab Euroopa ühtekuuluvust ja säilitab Euroopa Liidu rolli tsiviiljõuna.
- (6) Riigihankelepingute sõlmimise menetluste parema koordineerimise teel, näiteks logistikateenuste, transpordi ja ladustamise riigihankelepingute puhul, on võimalik ka vähendada kulusid kaitsektoris ja vähendada märgatavalt sektori keskkonnamõju.
- (7) Need menetlused peaksid kajastama liidu laiemat julgeolekualast lähenemisviisi, mida kujundab strateegilise keskkonna areng. Näiteks piiriüleste ja geograafiliselt hajutatud ohtude levimine on järk-järgult kaotamas piire välis- ja sisejulgeoleku ning sõjalise ja mittesõjalise julgeoleku vahel.
- (8) Kaitse- ja julgeolekuvarustus on otsustava tähtsusega nii liikmesriikide julgeoleku ja suveräänsuse kui ka liidu autonoomia jaoks. Seepärast on kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas asjade ja teenuse ostmise sageli tundlikku laadi.
- (9) See tingib erinõudmised, eelkõige tarnekindluse ja teabeturbe valdkonnas. Eelkõige on need nõudmised seotud relvade, laskemoona ja sõjavarustuse ostmisega relvajõududele ning osutatud tehingutega otseselt seotud teenuste ning ehitustööde tellimisega, aga ka teatavate eriti tundlike ostudega mittesõjalise julgeoleku valdkonnas. Kõnealustes valdkondades takistab kogu liitu hõlmavate süsteemide puudumine liikmesriikide vahel kaitse- ja julgeolekuturgude avamist. Olukorda tuleb kiiresti parandada. Eriti kasulik oleks kogu liitu hõlmav teabeturbe süsteem, mis hõlmab siseriiklike julgeolekusertifikaatide vastastikust tunnustamist ning võimaldab vahetada salastatud teavet ostjate ja Euroopa äriühingute vahel. Samal ajal peaksid liikmesriigid võtma konkreetseid meetmeid, et parandada nendevahelist tarnekindlust eesmärgiga luua järk-järgult asjakohaste garantiide süsteem.

⁽¹⁾ ELT C 280 E, 18.11.2006, lk 463.

▼B

- (10) Käesolevas direktiivis tuleks kaitseotstarbelise varustuse all mõista eelkõige tooteliike, mis on esitatud nõukogu 15. aprilli 1958. aasta otsusega 255/58 ⁽¹⁾ vastu võetud relvade, laskemoona ja sõjavarustuse loetelus, ning liikmesriigid võivad käesoleva direktiivi ülevõtmisel piirduda üksnes selle loeteluga. Loetelu hõlmab ainult varustust, mis on projekteeritud, arendatud ja toodetud sõjaliseks eriotstarbeks. Kuid loetelu on üldine ja seda tuleb tõlgendada laialt, arvestades tehnoloogia, riigihankepoliitika ja sõjaliste nõuete arengut, mis toob kaasa uut liiki varustuse väljatöötamise, näiteks liidu ühise sõjaliste kaupade nimekirja põhjal. Käesolevas direktiivis peaks kaitseotstarbeline varustus hõlmama ka tooteid, mis projekteeriti algselt küll tsiviilkasutuseks, kuid mida on hiljem kohandatud sõjaliseks otstarbeks relvadena, laskemoonana või sõjavarustusena kasutamiseks.
- (11) Mittesõjalise julgeoleku valdkonnas tuleks käesolevat direktiivi kohaldada selliste riigihangete suhtes, millel on kaitsealaste riigihangetega sarnased tunnused ja mis on niisama tundlikud. Nii võib see olla eelkõige valdkondades, kus sõjavägi ja mittesõjalised jõud teevad koostööd samade ülesannete täitmiseks ja/või kus riigihanke eesmärk on kaitsta liidu ja/või liikmesriikide julgeolekut nende oma territooriumil või kaugemal mittesõjalistest ja/või valitsusvälistest osalejatest lähtuva tõsise ohu eest. See võib hõlmata näiteks piirikaitset, politseitööd ja kriisiohjamismissioone.
- (12) Käesolevas direktiivis tuleks arvestada ostja vajadusi toodete kogu elutsükli vältel, st uurimis- ja arendustegevus, tööstuslik arendamine, tootmine, parandamine, uuendamine, muutmine, hooldamine, logistika, väljaõpe, katsetamine, kasutuselt kõrvaldamine ja hävitamine. Need etapid hõlmavad näiteks uuringuid, hindamist, ladustamist, transporti, integreerimist, hooldust, demonteerimist, hävitamist ja kõiki muid algele projekteerimisele järgnevat teenuseid. Mõned riigihankepingud võivad hõlmata selliste osade, komponentide ja/või alakoostude tarnimist, mis lisatakse või kinnitatakse toodetele, ja/või spetsiaalsete tööriistade, uurimistüskuste või toe tarnimist.
- (13) Käesolevas direktiivis peaks uurimis- ja arendustegevus hõlmama alusuuringuid, rakendusuuringuid ja eksperimentaalarendust. Alusuuringud on eksperimentaalne või teoreetiline töö, mida tehakse peamiselt selleks, et omandada uusi teadmisi nähtuste ja uuritavate faktide põhialuste kohta ilma otsese praktilise rakenduse eesmärgita. Rakendusuuringud on samuti algupärane töö, mida tehakse uute teadmiste omandamiseks. Kuid see on suunatud eeskätt kindlale praktilisele eesmärgile. Eksperimentaalarendus on töö, mis põhineb uurimistegevuse tulemusel saadud olemasolevatel teadmistel ja/või praktilistel kogemustel ning mille

⁽¹⁾ Otsus, milles kehtestatakse asutamislepingu endise artikli 223 (praegu artikkel 296) lõike 1 punkti b sätete kohaldamisalasse kuuluvate toodete (relvad, laskemoon ja sõjatehnika) loetelu (doc. 255/58). 15. aprilli 1958. aasta protokoll: doc. 368/58.

▼B

eamärk on algatada uute materjalide, toodete või seadmete valmistamine, uute protsesside, süsteemide ja teenuste kasutuselevõtmine või olemasolevate märgatav parandamine. Eksperimentaalarendus võib hõlmata tehnoloogiliste näidiste valmistamist, st seadmeid, millega demonstreeritakse uue kontseptsiooni või uue tehnoloogia toimimist asjakohases või representatiivses keskkonnas.

Uurimis- ja arendustegevus ei hõlma tootmiseelsete prototüüpide ja tööriistade loomist ega kvalifitseerimist, tööstustehnoloogiat, tööstusdisaini ega valmistamist.

- (14) Käesolevas direktiivis tuleks arvestada ostja vajadusi ehitustööde ja teenuste puhul, mis ei ole küll otseselt seotud kaitseotstarbelise varustuse või tundliku varustuse tarnimisega, kuid on vajalikud teatavate sõjaliste või julgeolekunõuete täitmiseks.
- (15) Liikmesriikides tuleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivis 2004/17/EÜ (millega kooskõlastatakse vee-, energetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate ostjate hankemenetlused)⁽¹⁾ osutatud ostjate ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivis 2004/18/EÜ (ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta)⁽²⁾ osutatud ostjate poolt riigihankelepingute sõlmimisel kohaldada asutamislepingu põhimõtteid, eelkõige kaupade vaba liikumist, asutamisevabadust ja teenuste osutamise vabadust ning nendest tulenevaid põhimõtteid, nagu võrdse kohtlemise, mittediskrimineerimise, vastastikuse tunnustamise, proportsionaalsuse ja läbipaistvuse põhimõtte.

Käesoleva direktiivi kohaldamise piirmääradest allapoole jäävate riigihankelepingute läbipaistvuse ja konkurentsiga seotud kohustused peaksid kindlaks määrama liikmesriigid vastavalt nendele põhimõtetele ja võttes arvesse eriti olukordi, kus on piiriülene huvi. Eelkõige on liikmesriikide ülesanne määrata kindlaks kõige sobivam kord selliste riigihankelepingute sõlmimiseks.

Teatavat maksumust ületavate riigihankelepingute puhul on siiski soovitatav koostada riigihankelepingute sõlmimise siseriiklikku korda kooskõlastavad ühenduse sätteid, mis tuginevad kõnealustele põhimõtetele, et tagada nende mõju ja kindlustada hangetellimuse tõeline avatus konkurentsile. Kooskõlastavaid sätteid tuleks seepärast tõlgendada nii eespool nimetatud eeskirjade ja põhimõtete kui ka asutamislepingu muude eeskirjade kohaselt.

⁽¹⁾ ELT L 134, 30.4.2004, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 134, 30.4.2004, lk 114.

▼B

- (16) Asutamislepingu artiklites 30, 45, 46, 55 ja 296 nähakse nendes sätestatud põhimõtete kohaldamise suhtes ette erandid, mis kehtivad seega ka osutatud põhimõtetest tuleneva õiguse kohaldamise suhtes. Seega ei tohiks ükski käesoleva direktiivi säte keelata selliste meetmete kehtestamist või kohaldamist, mida on vaja asutamislepingu samades sätetes õiguspäraseks peetavate huvide kaitsmiseks.

See tähendab eelkõige, et käesoleva direktiivi reguleerimisalasse kuuluvate riigihankelepingute sõlmimise võib direktiivi kohaldamisalast välja arvata, kui see on õigustatud avaliku julgeoleku seisukohalt või vajalik liikmesriigi oluliste julgeolekuhuvide kaitsmiseks. See võib puudutada nii kaitse- kui ka julgeolekuvaldkonna riigihankelepinguid, mis teevad hädavajalikuks niivõrd kõrged tarnekindluse nõudmised või mis on niivõrd konfidentsiaalsed ja/või tähtsad riigi suveräänsuse seisukohalt, et isegi käesoleva direktiivi erisätetest ei piisa selleks, et kaitsta liikmesriikide olulisi julgeolekuhuvide, mille määratlemine on liikmesriikide ainuvastutus.

- (17) Sellegipoolest tuleb kooskõlas Euroopa Ühenduste Kohtu praktikaga tõlgendada selliste erandite kasutamise võimalust nii, et selle mõjud ei ulatuks kaugemale, kui on nende artiklitega võimaldatud õiguspäraste huvide kaitsmiseks tingimata vaja. Seega peab käesoleva direktiivi kohaldamata jätmise olema ühtaegu püstitatud eesmärgiga proportsionaalne ja takistama võimalikult vähe kaupade vaba liikumist ja teenuste osutamise vabadust.
- (18) Kaitsevaldkonnas tegutseva ostja sõlmitud relvade, laskemoona ja sõjavarustuse riigihankelepingud ei kuulu Maaailma Kaubandusorganisatsiooni raames sõlmitud riigihankelepingu kohaldamisalasse. Muude käesoleva direktiiviga reguleeritavate riigihankelepingute suhtes jäetakse samuti Maaailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepingu kohaldamata vastavalt kõnealuse lepingu artiklile XXIII. Asutamislepingu artiklil 296 ja Maaailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepingu artikli XXIII lõikel 1 on erinev reguleerimisala ning nende suhtes kasutatakse erinevaid kohtuliku läbivaatamise standardeid. Liikmesriigid võivad tugineda Maaailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepingu artikli XXIII lõikele 1 ka olukordades, mil asutamislepingu artiklit 296 ei saa kasutada. Seetõttu peavad kummagi sätte kohaldamiseks olema täidetud erinevad tingimused.

▼B

See erand tähendab ka, et kaitse- ja julgeolekuturgude kontekstis jääb liikmesriikidele pädevus otsustada, kas nende ostja võib lubada kolmandatest riikidest pärit ettevõtjatel osaleda riigihankelepingu sõlmimise menetlustes või mitte. Nad peaksid tegema selle otsuse hinna ja kvaliteedi suhte järgi, tunnistades seejuures vajadust ülemaailmselt konkurentsivõimelise Euroopa kaitsektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi järele, avatud ja ausate turgude tähtsust ning vastastikuse kasu saamist. Liikmesriigid peaksid tungivaltp nõudma üha rohkem avatud turge. Ka nende partnerid peaksid näitama üles avatust rahvusvaheliselt kokkulepitud eeskirjade alusel, eelkõige mis puudutab avatud ja ausat konkurentsi.

- (19) Ehitustööde riigihankelepinguna käsitatakse üksnes riigihankelepingut, mille objekt hõlmab töid, mis kuuluvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. novembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 2195/2002 (ühtse riigihangete klassifikaatori (CPV) kohta) ⁽¹⁾ ühtse riigihangete klassifikaatori (edaspidi „CPV”) osa nr 45 all loetletud tegevuste hulka, isegi juhul, kui riigihankeleping sisaldab töödeks vajalikke muid teenuseid. Teenuste riigihankelepingud võivad teataval tingimustel hõlmata ehitustöid. Asjaolu, et riigihankelepinguga hõlmatakse kõnealuseid ehitustöid, kuivõrd need on riigihankelepingu põhiobjektiga seotud või võivad sellest tuleneda või seda täiendada, ei anna siiski alust pidada lepingut ehitustööde riigihankelepinguks.
- (20) Kaitse- ja julgeolekualased riigihankelepingud sisaldavad sageli salastatud teavet, mida tuleb vastavalt asjaomases liikmesriigis kehtivatele õigus- või haldusnormidele julgeolekukaalutlustel kaitsta õiguseta juurdepääsu eest. Sõjalise julgeoleku valdkonnas kasutavad liikmesriigid taolise teabe salastamise süsteeme sõjalisel otstarbel. Mittesõjalise julgeoleku valdkonnas, kus muud teavet tuleb samamoodi kaitsta, on olukord seevastu ebaühtlasem. Seepärast on kohane võtta kasutusele liikmesriikide eri tavasid arvestav kontsept, mis võimaldaks ühtlasi käsitleda koos sõjalist ja mittesõjalist valdkonda. Igal juhul ei tohiks riigihankelepingute sõlmimine osutatud valdkondades minna vajaduse korral vastuollu komisjoni 29. novembri 2001. aasta otsusest 2001/844/EÜ, ESTÜ, Euratom (millega muudetakse komisjoni kodukorda) ⁽²⁾ või nõukogu 19. märtsi 2001. aasta otsusest 2001/264/EÜ (millega võetakse vastu nõukogu julgeolekueeskirjad) ⁽³⁾ tulenevate kohustustega.

⁽¹⁾ EÜT L 340, 16.12.2002, lk 1.

⁽²⁾ EÜT L 317, 3.12.2001, lk 1.

⁽³⁾ EÜT L 101, 11.4.2001, lk 1.

▼B

Lisaks antakse asutamislepingu artikli 296 lõike 1 punktis a liikmesriikidele võimalus jätta käesoleva direktiivi eeskirjad kohaldamata nii kaitse- kui ka julgeolekuvaldkonna riigihankelepingute suhtes, kui käesoleva direktiivi kohaldamine kohustaks neid andma teavet, mille avalikustamist nad peavad oma oluliste julgeolekuhuvide vastaseks. Nii võib see olla eelkõige siis, kui tegemist on nii tundlike lepingutega, et isegi nende olemasolu tuleb hoida salajas.

- (21) Ostjatel peaks olema lubatud kasutada raamlepinguid, mille tõttu on vajalik sätestada raamlepingute ja erieeskirjade mõiste. Nende eeskirjade kohaselt võib ostja, kes sõlmib käesoleva direktiiviga ettenähtud korras raamlepingu eeskätt pakkumistest teavitamise, pakkumiste esitamise tähtaegade ja tingimuste osas, sõlmida raamlepingu kehtivusaajal sellel põhinevaid riigihankelepinguid kas raamlepingus sätestatud tingimuste kohaselt või juhul, kui kõik tingimused ei ole raamlepingus ette kindlaks määratud, kuulutada raamlepingu osapoolte vahel välja raamlepingu tingimustele vastava uue konkursi. Uue konkursi väljakuulutamise peaks vastama teatavatele eeskirjadele, mille eesmärk on tagada vajalik paindlikkus ning üldpõhimõtete, eriti võrdse kohtlemise põhimõtte järgimine. Samal põhjusel peaks raamlepingute kehtivusaeg olema piiratud ja ei tohiks olla pikem kui seitse aastat, välja arvatud ostja poolt nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel.
- (22) Ostjad võivad kasutada elektroonilisi ostumeetodeid tingimusel, et ostjad täidavad käesoleva direktiivi alusel koostatud eeskirju ning järgivad võrdse kohtlemise, diskrimineerimisest hoidumise ja läbipaistvuse põhimõtteid. Kuna on tõenäoline, et elektrooniliste oksjonite tehnikat hakatakse üha rohkem kasutama, peaks ühendus sellised oksjonid määratlema, kusjuures need tuleks reguleerida erieeskirjadega, et tagada nende toimimine täielikult nimetatud põhimõtete kohaselt. Selleks tuleks ette näha, et elektroonilised oksjonid hõlmaksid ainult neid ehitustööde, asjade või teenuste riigihankelepinguid, mille puhul saab tehnilised nõuded täpselt kindlaks määrata. See võib eelkõige kehtida uuendatavate asjade, ehitustööde ja teenuste riigihankelepingute suhtes. Samal eesmärgil peab olema ka võimalik koostada elektroonilise oksjoni igal etapil pakkujate vastav järjestus. Elektrooniliste oksjonite kasutamine võimaldab ostjatel taotleda pakkujatele uute, madalamate hindade esitamist ning juhul, kui riigihankeleping sõlmitakse majanduslikult soodsaima pakkumise esitajaga, muuta peale hindade paremaks ka pakkumise muud koostisosad. Läbipaistvuse põhimõtte järgimise tagamiseks võivad elektroonilised oksjonid koosneda ainult sellistest osadest, mida saab ilma ostja sekkumise ja/või hinnanguteta automaatselt ja elektrooniliselt hinnata, see tähendab ainult neid osi, mille tulemus on mõõdetav ning arvudes või protsentides väljendatavad. Elektrooniliste oksjonite objektiks ei tohiks olla pakkumiste need tahud, millega kaasneb mõõdetamatute osade

▼B

hindamine. Sellest tulenevalt ei tohiks elektroonilisi oksjoneid kasutada teatavate ehitustööde ja teenuste riigihankelepingute puhul, mille objektiks on intellektuaalne tegevus, näiteks ehitustööde projekteerimine.

- (23) Tsentraliseeritud ostumeetodid aitavad suurendada konkurentsi ja täiustada ostmist. Seega peaks liikmesriikidel olema võimalik näha ette, et ostjad võivad osta kaupu, ehitustöid ja/või teenuseid keskse ostja kaudu. Seepärast tuleks ette näha keskse ostja ühendusesisene määratlus ja määratleda ka tingimused, mis võimaldavad kooskõlas mittediskrimineerimise ja võrdse kohtlemise põhimõttega kindlaks teha, kas ehitustöid, tarneid ja/või teenuseid keskse ostja kaudu ostvad ostjad võib lugeda käesolevat direktiivi täitnuks. Ostja, kes on kohustatud käesolevat direktiivi kohaldama, peaks igal juhul tohtima tegutseda keskse ostjana. Samal ajal peaks liikmesriikidel olema ka vabadus nimetada Euroopa avalikke asutusi, kelle suhtes käesolev direktiiv ei kehti, näiteks Euroopa Kaitseagentuur, kesksseteks ostjateks, tingimusel et need asutused kohaldavad nende ostude suhtes riigihanke-eeskirju, mis vastavad kõikidele käesoleva direktiivi sätetele.
- (24) Ostjad võivad olla sunnitud sõlmima üheainsa lepingu riigihangeteks, mis on osaliselt hõlmatud käesoleva direktiiviga ja mille ülejäänud osa kuulub kas direktiivi 2004/17/EÜ või direktiivi 2004/18/EÜ reguleerimisalasse või mille kohta ei kehti käesolev direktiiv, direktiiv 2004/17/EÜ ega direktiiv 2004/18/EÜ. Eelöeldut kohaldatakse, kui asjaomaseid riigihankeid ei saa objektiivsetel põhjustel lahutada ja sõlmida nende kohta eraldi riigihankelepinguid. Sellistel juhtudel peaks ostjatel olema võimalik sõlmida üksainus riigihankeleping, tingimusel et otsust ei tehta selleks, et jätta riigihankelepingud välja käesoleva direktiivi või direktiivi 2004/17/EÜ või direktiivi 2004/18/EÜ kohaldamisest.
- (25) Kooskõlastatud sätetega ette nähtud piirmäärade rohkus muudab ostjate olukorra keeruliseks. Arvestades kaitse- ja julgeolekuvaldkonna riigihankelepingute keskmist maksumust, on asjakohane kooskõlastada käesoleva direktiivi kohaldamise piirmäärad piirmääradega, mida ostjatel tuleb direktiivi 2004/17/EÜ kohaldamiseks juba praegu järgida. Direktiivis 2004/17/EÜ sätestatud piirmäärade muutmise korral tuleks ka käesoleva direktiivi piirmäärad läbi vaadata.

▼B

- (26) Lisaks tuleks sätestada juhud, kus käesolevat direktiivi ei kohaldata rahvusvahelistest lepingutest või liikmesriikide ja kolmandate riikide vahelistest kokkulepetest tulenevate lepingu sõlmimise eeskirjade kohaldatavuse tõttu. Eeskirjad, mis on ette nähtud teatavate kokkulepetega, mis käsitlevad kaitseväeüksuste paigutamist ühest liikmesriigist teise liikmesriiki või kolmandasse riiki või kaitseväeüksuste paigutamist kolmandast riigist liikmesriiki, peaksid samuti välistama käesolevas direktiivis sätestatud riigihankelepingu sõlmimise menetluste kasutamise. Käesolevat direktiivi ei tohiks kohaldada riigihankelepingute suhtes, mille sõlmivad rahvusvahelised organisatsioonid oma vajadusteks, ega riigihankelepingute suhtes, mille peab sõlmima liikmesriik vastavalt kõnealuste organisatsioonide eriomastele eeskirjadele.
- (27) Kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas on mõned lepingud nii tundlikud, et oleks sobimatu kohaldada käesolevat direktiivi, hoolimata selle spetsiifilisusest. Nii on see riigihangete puhul, mida korraldavad luureteenistused, ja kõigi luuretegevuse, sealhulgas vastuluuretegevuse liikidega seotud riigihangete puhul vastavalt liikmesriikide määratlusele. Nii on see ka muude eriti tundlike ostude puhul, mis eeldavad väga kõrget konfidentsiaalsuse taset, näiteks teatavad ostud, mille eesmärk on piirikaitse või võitlus terrorismi või organiseeritud kuritegevuse vastu, mis on seotud krüpteerimisega või mõeldud spetsiaalselt varjatud tegevuseks või muuks sama tundlikuks tegevuseks, mida viivad läbi politsei- ja julgeolekujõud.
- (28) Liikmesriigid viivad sageli läbi koostööprogramme, et töötada koos välja uut kaitseotstarbelist varustust. Niisugused programmid on eriti tähtsad, kuna need aitavad arendada uusi tehnoloogiaid ning kanda keeruliste relvasüsteemide suured uurimis- ja arenduskulud. Mõnesid nendest programmist haldavad rahvusvahelised organisatsioonid, nimelt Organisation conjointe de coopération conjointe en matière d'armement (OCCAR) ja NATO (eriasutuste kaudu), või liidu ametid, näiteks Euroopa Kaitseagentuur, kes siis sõlmivad riigihankelepinguid liikmesriikide nimel. Selliste riigihankelepingute suhtes ei tuleks käesolevat direktiivi kohaldada. Muude kõnealuste koostööprogrammide puhul sõlmivad riigihankelepinguid ühe liikmesriigi ostjad ka ühe või mitme teise liikmesriigi nimel. Ka nendel juhtudel ei tuleks käesolevat direktiivi kohaldada.
- (29) Juhul, kui liikmesriikide relvajõud või julgeolekujõud teostavad operatsioone väljaspool liidu piire ja kui see on vajalik operatiivnõuete tõttu, tuleks kohapeal asuvatel ostjatel lubada jätta käesoleva direktiivi eeskirjad kohaldamata, kui nad sõlmivad riigihankelepinguid ettevõtjatega, kes asuvad operatsioonide piirkonnas, sealhulgas nende operatsioonide läbiviimisega otseselt seotud tsiviilostudeks.

▼B

- (30) Arvestades kaitse- ja julgeolekusektori eripära, tuleks ühe valitsuse varustuse ning ehitustööde ja teenuste ostud teiselt valitsuselt käesoleva direktiivi reguleerimisalast välja arvata.
- (31) Teenuste puhul on kinnisvara omandamist või rentimist või õiguste omandamist sellisele varale käsitlevatel lepingutel erijooni, mille tõttu riigihanke-eeskirju neile kohaldada ei saa.
- (32) Vahekohtu- ja lepitamisteenuseid osutavad tavaliselt asutused või isikud, kes määratakse või valitakse viisil, mida ei saa riigihanke-eeskirjadega reguleerida.
- (33) Finantsteenuseid ostetakse ka isikutelt või asutustelt tingimustel, mis ei sobi kokku riigihanke-eeskirjade kohaldamisega.
- (34) Vastavalt asutamislepingu artiklile 163 võimaldab uurimis- ja tehnoloogia arendamise tegevuse soodustamine tugevdada ühenduse tööstuse teaduslikke ja tehnoloogilisi aluseid ning teenuste riigihankelepingute avamine aitab saavutada seda eesmärki. Käesolevas direktiivis ei tuleks käsitleda uurimis- ja arendusprogrammide kaasfinantseerimist. Seepärast ei ole käesoleva direktiiviga hõlmatud uurimis- ja arendustegevusega seotud riigihankelepingud, välja arvatud juhul, kui lepingust saab kasu üksnes ostja, kes kasutab seda ise oma tegevuse jaoks, ja tingimusel, et ostja tasub osutatud teenuse eest täismahus.
- (35) Töö saamine ja kutsealale pääsemine on kõikidele võrdsete võimaluste tagamisele otsustava tähtsusega ning toetab ühiskonda integreerimist. Siinkohal aitavad kaitstud õpikojad ja tööhõiveprogrammid tõhusalt kaasa puuetega inimeste tööjõuturule pääsemisele ja naasmisele. Ent sellistel õpikodadel ei pruugi olla võimalik sõlmida lepinguid tavapärastes konkursitingimustes. Seega on kohane ette näha, et liikmesriigid võivad reserveerida õiguse osaleda riigihankelepingute andmises sellistele õpikodadele või reserveerida lepingute täitmise kaitstud tööhõiveprogrammidele.
- (36) Käesoleva direktiivi kohaldamiseks selle reguleerimisalasse kuuluvate teenuste riigihankelepingute suhtes ja järelevalve tagamiseks tuleks teenused jagada liikidesse, mis vastavad CPV klassifikaatori rubriikidele, ning esitada need kokkuvõtlikult kahes lisa vastavalt sellele, milline kord nende suhtes kehtib. II lisa nimetatud teenuste puhul ei piira käesoleva direktiivi asjakohased sätted kõnealuseid teenuseid käsitlevate ühenduse eeskirjade kohaldamist. Kuid selleks, et kohaldada käesoleva direktiivi sätteid direktiivi 2004/17/EÜ või direktiivi 2004/18/EÜ sätete asemel, tuleb sätestada, et asjaomased teenuste riigihankelepingud kuuluvad käesoleva direktiivi reguleerimisalasse.

▼B

- (37) Teenuste riigihankelepingute puhul tuleks käesolevat direktiivi üleminekuperioodi jooksul täielikult kohaldada üksnes selliseid teenuseid käsitlevate riigihankelepingute suhtes, kus direktiivi sätteid võimaldavad kasutada kõiki piiriülese kaubanduse suurendamise võimalusi. Muid teenuseid käsitlevaid riigihankelepinguid tuleb enne käesoleva direktiivi täieliku kohaldamise otsust üleminekuperioodi jooksul jälgida.
- (38) Ostjate koostatud tehnilised kirjeldused peavad võimaldama avada riigihanked konkurentsile. Selleks peab olema võimalik esitada erinevaid tehnilisi lahendusi kajastavaid pakkumisi. Sellest tulenevalt peaks olema võimalik koostada tehnilised kirjeldused funktsionaalsest toimivusest ja nõuetest lähtuvalt. Juhtudel, kui viidatakse Euroopa standardile või rahvusvahelisele või siseriiklikule standardile, sealhulgas kaitsevaldkonna standarditele, peavad ostjad võtma arvesse ka teistel samaväärsetel lahendustel põhinevaid pakkumisi. Samaväärsust saab hinnata eelkõige koostegutsemisvõime- ja lahingutegevusliku tõhususe nõuete alusel. Samaväärsuse tõestamiseks peaks pakkujatel olema lubatud kasutada mis tahes tõendeid. Ostjad peavad suutma põhjendada otsuseid, mille kohaselt samaväärsus konkreetset juhul puudub. Liikmesriikides võib kehtida seadusjõudu omavaid rahvusvahelisi standardimislepinguid, mille eesmärk on tagada relvajõudude koostegutsemisvõime ja millel võib liikmesriigis olla seadusjõud. Juhul, kui liikmesriigis on selline leping kohaldatav, võivad ostjad nõuda pakkumiste vastavust lepingus osutatud standarditele. Tehnilised nõuded peaksid olema selgesti esitatud, et kõik pakkujad saaksid aru, mida ostja kehtestatud nõuded hõlmavad.
- (39) Tehniliste kirjelduste üksikasjad ja lisateave riigihankelepingute kohta tuleb esitada kas iga riigihankelepingu lepingudokumentides või muus samaväärses dokumendis, nagu liikmesriikides tavaks.
- (40) Potentsiaalseid alltöövõtjaid ei tohiks diskrimineerida rahvuse põhjal. Kaitse ja julgeoleku kontekstis võib olla asjakohane, et ostjad kohustavad edukat pakkujat korraldama läbipaistva ja mittediskrimineeriva konkursi, kui ta sõlmib allhankelepinguid kolmandate isikutega. Kohustus võib kehtida kõikide allhankelepingute või ainult ostja valitud konkreetsete allhankelepingute suhtes.

▼B

Lisaks näib asjakohane täiendada pakkuja õigust sõlmida allhankelepinguid liikmesriikidele pakutava võimalusega lubada või nõuda, et nende ostjad paluksid, et allhankelepingud, mis moodustavad vähemalt teatava osa riigihankelepingu maksumusest, sõlmitaks kolmandate isikutega, tingimusel et seotud ettevõtjaid ei peeta kolmandateks isikuteks. Kui nõutakse niisugust osa, peaks edukas pakkuja sõlmima allhankelepingud läbipaistval ja mittediskrimineerival konkursil, et kõikidel huvitatud ettevõtjatel on võrdne võimalus kasutada allhanke eeliseid. Samas ei tohiks ohustada edukate pakkujate tarneahela nõuetekohast toimimist. Seetõttu peaks osa, mille kohta saab sõlmida allhankelepingud kolmandate isikutega ostja taotlusel, kajastama asjakohaselt riigihankelepingu objekti ja maksumust.

Allhankenõuet sisaldava läbirääkimistega menetluse või konkurentidega peetava dialoogi jooksul võivad ostja ja pakkujad arutada allhankenõudeid või -soovitusi, et tagada ostja täielik teavitatus allhanke eri võimaluste mõjust, eriti mis puudutab kulusid, kvaliteeti ja ohte. Igal juhul peaks eduka pakkuja poolt algselt esitatud alltoövõtjatel olema vabadus osaleda allhankelepingute sõlmimiseks korraldatavatel konkurssidel.

Kaitse- ja julgeolekuturgude kontekstis peaksid liikmesriigid ja komisjon ergutama ka parimate tavade arendamist ja levitamist liikmesriikide ja Euroopa tööstuse vahel, et edendada vaba liikumist ja konkurentsivõimet liidu allhanketurgetel ning tõhusat tarnijate ja VKEde juhtimist parima hinna ja kvaliteedi suhte saavutamiseks. Liikmesriigid peaksid teavitama kõiki edukaid pakkujaid sellest, millised on allhankelepingute puhul läbipaistva ja konkurentsivõimelise pakkumise ning tarnijate mitmekesisuse eelised, ning arendama ja edendama parimaid tavasid tarneahale juhtimise alal kaitse- ja julgeolekuturgudel.

- (41) Riigihankelepingu täitmise tingimused on kooskõlas käesoleva direktiiviga juhul, kui need ei ole otseselt ega kaudselt diskrimineerivad ning on esitatud hanketeates või lepingudokumentides.

- (42) Eelkõige võivad riigihankelepingu täitmise tingimused sisaldada ostjate nõudeid seoses teabeturbe ja tarnekindlusega. Võttes arvesse käesolevas direktiivis käsitletava varustuse tundlikkust, on nimetatud nõuded eriti olulised ning kehtivad kogu tarneahela suhtes.

▼B

- (43) Teabeturbe tagamiseks võivad ostjad nõuda nii pea- kui ka alltöövõtjatelt eelkõige kohustust kaitsta salastatud teavet õiguseta juurdepääsu eest ja piisavat teavet nende suutlikkuse kohta seda teha. Kuni puudub ühenduse teabeturbe süsteem, on ostjate või liikmesriikide ülesanne määratleda need nõuded vastavalt oma siseriiklikele õigusnormidele ja otsustada, kas nad peavad teise liikmesriigi siseriikliku õiguse kohaselt välja antud julgeolekusertificaate samaväärseks oma pädevate asutuste välja antud sertifikaatidega.
- (44) Tarnekindlus võib tähendada väga mitmesuguseid nõudeid, sealhulgas näiteks intellektuaalomandiõigust reguleerivate siseeeskirjade olemasolu, mis kehtivad nii tütar- kui ka ematettevõttes, või esmatähtsa teenindamise, hoolduse ja remondi tagamine, et garanteerida tugi ostetud varustuse elutsükli jooksul.
- (45) Ühelgi juhul ei või riigihankelepingu täitmise tingimustena kehtestada muid nõudeid kui neid, mis on seotud otse riigihankelepingu täitmisega.
- (46) Töötingimuste ja tööohutuse valdkonnas nii siseriiklikul kui ka ühenduse tasandil kehtivaid õigus- ja haldusnorme ja kollektiivlepinguid kohaldatakse riigihankelepingu täitmise kestel tingimusel, et sellised eeskirjad ja nende kohaldamine on kooskõlas ühenduse õigusega. Piiriüleste olukordade suhtes, kui ühe liikmesriigi töötajad osutavad lepingu alusel teenuseid teises liikmesriigis, kehtivad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 1996. aasta direktiiviga 96/71/EÜ (töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega) ⁽¹⁾ sätestatud miinimumtingimused, mida asukohamaa peab lähetatud töötajate suhtes täitma. Kui siseriiklikud õigusaktid sisaldavad selliseid sätteid, võib nende kohustuste täitmata jätmist käsitleda raske eksimusena ametialaste käitumisreeglite vastu või asjaomase ettevõtja ametialaste käitumisreeglite rikkumisena, mille alusel võib kõnealuse ettevõtja riigihankelepingu sõlmimise menetlusest välja arvata.
- (47) Käesolevas direktiivis käsitletavaid riigihankeid iseloomustavad erinõuded seoses kompleksuse, teabeturbe või tarnekindlusega. Nende nõuete rahuldamiseks on riigihankelepingu sõlmimisel sageli vaja pidada põhjalikke läbirääkimisi. Seepärast võivad ostjad käesolevas direktiivis käsitletavate riigihangete puhul korraldada lisaks piiratud menetlusele väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse.

⁽¹⁾ EÜT L 18, 21.1.1997, lk 1.

▼B

- (48) Eriti keerukaid projekte ellu viivatel ostjatel võib, ilma et nad ise selles süüdi oleksid, olla võimatu määrata objektiivselt kindlaks vahendid, mille abil oma vajadusi rahuldada, või hinnata turul pakutavaid tehnilisi ja/või rahalisi või õiguslikke lahendusi. Selline olukord võib tekkida eelkõige projektide puhul, kus on tarvis kas mitu tehnoloogilist või lahingutegevuslikku lahendust teise struktuuri kohandada või omavahel ühendada, või keerukat ja liigendatud rahastamist hõlmavate projektide puhul, mille rahalist ja õiguslikku ülesehitust ei ole võimalik eelnevalt määratleda. Sel juhul ei ole piiratud menetlus ega väljakuulutamisega läbirääkimistega menetlus teostatav, sest riigihanget ei oleks võimalik piisavalt täpselt määratleda selleks, et kandidaadid saaksid pakkumisi teha. Seega tuleks ette näha paindlik menetlus, mille puhul võetakse üheaegselt arvesse ettevõtjatevahelist konkurentsi ning ostjate vajadust arutada iga kandidaadiga läbi riigihankelepingu kõik tahud. Ent sellist menetlust ei tohi kasutada konkurentsi piiraval või moonutaval viisil, kusjuures eelkõige ei tohi muuta pakkumiste põhielemente, kehtestada eduka pakkuja suhtes olulisi uusi nõudeid ega kaasata majanduslikult kõige soodsama pakkumise esitanud pakkuja asemel muid pakkujaid.
- (49) Enne riigihankelepingu sõlmimise menetluse alustamist võivad ostjad tehnilist dialoogi kasutades küsida või vastu võtta nõuandeid, mida võib kasutada tehnilise kirjelduse ettevalmistamisel, kusjuures kõnealused nõuanded ei tohi olla konkurentsi piirava mõjuga.
- (50) Erakorraliste asjaolude tõttu võib osutuda võimatuks või täiesti sobimatuks kasutada väljakuulutamisega läbirääkimistega menetlust. Ostjatel peaks seega teatavatel juhtudel ja väga selgetel asjaoludel olema võimalik kasutada väljakuulutamiseta läbirääkimistega menetlust.
- (51) Teatavad asjaolud peaksid olema osaliselt samad, mis on ette nähtud direktiiviga 2004/18/EÜ. Seejuures tuleks eelkõige arvestada asjaolu, et kaitse- ja julgeolekuvarustus on sageli tehniliselt kompleksne. Seepärast tuleks kasutamise ja hooldamise juures esineda võivat tehnilist kokkusobimatust ja ebaproportsionaalsust, mis õigustab väljakuulutamiseta läbirääkimistega menetluse läbiviimist tarnelepingute puhul, kus on vaja teha täiendavaid tarneid, hinnata vastavalt varustuse kompleksssusele ning lisavarustuse suhtes kehtivatele koostegutsemisvõime- ja standardimisnõuetele. Tegemist võib näiteks olla olemasolevasse süsteemi uute komponentide lisamise või süsteemide uuendamise

▼B

- (52) Võib juhtuda, et teatavate käesoleva direktiivi reguleerimisalasse kuuluvate ostude puhul suudab ainult üks ettevõtja lepingut täita, sest tal on ainuõigused või tingivad seda tehnilised põhjused. Sellistel juhtudel peaks ostjal olema lubatud sõlmida riigihankelepinguid või raamlepinguid otse ainult selle ettevõtjaga. Kuid tehnilised põhjused, mis selgitavad, miks ainult üks ettevõtja saab lepingut täita, tuleks täpselt määratleda ja neid tuleks iga üksikjuhtumi puhul eraldi põhjendada. Need võivad hõlmata näiteks seda, et teistel kandidaatidel peale valitud ettevõtja on rangelt tehniliselt võimatu saavutada nõutavaid eesmärgi, või vajadust kasutada erilisi oskusteadmisi, tööriistu või vahendeid, mis on ainult ühe ettevõtja käsutuses. Nii võib see olla näiteks eriti kompleksse varustuse muutmise või lisaseadmetega täiendamise korral. Tehnilised põhjused võivad olla tingitud ka spetsiifilisest koostegutsemisvõime- või ohutuse nõuetest, mida tuleb täita, et tagada relvajõudude või julgeolekujõudude toimimine.
- (53) Lisaks näitab käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate lepingute eripära vajadust näha ette uusi asjaolusid, mis võivad esineda käesolevas direktiivis osutatud valdkondades.
- (54) Nii võivad liikmesriikide relvajõud olla sunnitud sekkuma kriisilukorda välismaal, näiteks rahuvalveoperatsioonide osana. Sellise sekkumise käivitamisel või käigus võib liikmesriikide ja nende relvajõudude julgeoleku tagamiseks tekkida vajadus sõlmida teatavaid riigihankelepinguid kiiremini, kui käesoleva direktiivi alusel on hankemenetlusteks ette nähtud. Taolist relvajõudude kiirkorras varustamist võib ka ette tulla näiteks liidu territooriumil toimunud terrorirünnaku korral.
- (55) Uurimis- ja arendustegevuse soodustamine on liidu kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tugevdamiseks otsustava tähtsusega, ning riigihangete avatus aitab seda eesmärki saavutada. Kuna kaitsevaldkonnas on uurimis- ja arendustegevusel väga suur tähtsus, on asjaomases valdkonnas teadustööga seotud asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise puhul õigustatud maksimaalne paindlikkus. Samal ajal ei tohiks see paindlikkus siiski välistada ausat konkurentsi toote elutsükli järgnevatel etappidel. Uurimis- ja arendustegevusega seotud lepingud peaksid seetõttu hõlmama tegevust ainult etapini, mil uute tehnoloogiate küpsust saab põhjendatult hinnata ja ohud kõrvaldada. Uurimis- ja arendustegevusega seotud lepinguid ei tohiks pärast seda etappi kasutada selleks, et vältida käesoleva direktiivi sätete kohaldamist, sealhulgas järgnevatel etappidel pakkujate ette kindlaksmääramise teel.

▼B

Teisest küljest ei peaks ostja olema kohustatud järgnevate etappide kohta eraldi riigihankeid korraldama, kui uurimistegevust hõlmav riigihankeleping juba sisaldab nende etappide optsiooni ning on sõlmitud piiratud menetluse või väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse või vajaduse korral konkurentidega peetava dialoogi alusel.

- (56) Läbipaistvuse tagamiseks tuleks ette näha eeskirjad selle kohta, et ostjad avaldavad asjakohase teabe enne riigihankelepingu sõlmimise menetlust ja pärast seda. Peale selle tuleks esitada kandidaatidele ja pakkujatele täiendavat eriteavet menetluse tulemuste kohta. Ostjatel peaks siiski olema lubatud jätta mõned nõutud andmetest avaldamata, kui selliste andmete avaldamine takistaks seaduste rakendamist või oleks muul viisil vastuolus üldiste huvidega, võiks kahjustada ettevõtjate õigustatud ärihuve või nende vahelist ausat konkurentsi. Arvestades käesoleva direktiiviga hõlmatud ehitustööde, tarnete ja teenuste laadi ja tunnuseid, on siinkohal eriti olulised üldiste huvidega seotud põhjused seoses riigi avaliku poliitika alla kuuluvate siseriiklike kohustuslike sätetega, eriti mis puudutab kaitset ja julgeolekut.
- (57) Pidades silmas uusi info- ja sidetehnoloogiaid ning asjaolu, kuivõrd lihtsamaks võivad need menetluse teha, tuleks elektroonilised vahendid võrdsustada tavapäraste side- ja teabevahetusvahenditega. Valitud vahendid ja tehnoloogiad peaksid võimalikult suures osas vastama teistes liikmesriikides kasutatavatele tehnoloogiatele.
- (58) Käesoleva direktiivi reguleerimisalasse kuuluvate riigihankelepingute valdkonnas tõhusa konkurentsi tagamiseks on vaja, et liikmesriikide ostjate koostatud hanketeated avaldatakse kogu ühenduses. Teadetes sisalduv teave peab võimaldama ühenduse ettevõtjatel otsustada, kas kõnealused riigihankelepingud pakuvad nendele huvi või mitte. Sel eesmärgil tuleb neile anda asjakohast teavet riigihankelepingu objekti ja sellega seotud tingimuste kohta. Seega tuleks tagada avaldatud hanketeadete suurem nähtavus asjakohaste dokumentide, näiteks hanketeadete tüüpvormide ja CPV abil, mida kasutatakse riigihankelepingute kontrollnomenklatuurina.

▼B

- (59) Käesoleva direktiiviga seoses tuleks teabe elektroonilise edastamise suhtes kohaldada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 1999. aasta direktiivi 1999/93/EÜ (elektroonilisi allkirju käsitleva ühenduse raamistiku kohta) ⁽¹⁾ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/31/EÜ (infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta)) ⁽²⁾. Hankemenetlused nõuavad kõrgemat turbe- ja konfidentsiaalsuse taset, kui asjaomastes direktiivides nõutakse. Sellest tulenevalt peaksid osalemistaotluste ja pakkumiste elektroonilised vastuvõtuseadmed vastama täiendavatele erinõuetele. Seetõttu tuleks võimalikult soodustada elektrooniliste allkirjade, eriti täiustatud elektrooniliste allkirjade kasutamist. Peale selle peaksid vabatahtlikud akrediteerimiskavad looma soodsa raamistiku selliste seadmete sertifitseerimisteenuse taseme tõstmiseks.
- (60) Elektrooniliste vahendite kasutamine säästab aega. Seetõttu tuleks ette näha pakkumiste ja osalemistaotluste vastuvõtmise miinimumtähtaegade lühendamine elektrooniliste vahendite kasutamise korral, kuid tingimusel, et need vastavad ühenduse tasandil ette nähtud andmeedastusviisile.
- (61) Kandidaatide suutlikkuse hindamine ja nende väljavajamine peaks olema läbipaistev. Selleks tuleks kindlaks määrata mittediskrimineerivad kriteeriumid, mida ostjad võivad kasutada pakkujate valimisel, ja vahendid, mida ettevõtjad saavad kasutada, et tõendada oma vastavust nendele kriteeriumidele. Läbipaistvuse tagamiseks tuleks samuti nõuda, et ostja esitaks niipea, kui riigihankeleping läheb konkursile, oma valikukriteeriumid ning eripädevuse, mida ta võib vajaduse korral ettevõtjatelt nõuda enne, kui annab loa riigihankelepingute sõlmimise menetluses osaleda.
- (62) Ostja võib piiratud menetlustes, väljakuulutamisega läbirääkimistega menetlustes ja konkurentidega peetavas dialoogis osalevate kandidaatide arvu piirata. Kandidaatide arvu vähendamine peaks toimuma objektiivsete, hanketeates nimetatud kriteeriumide kohaselt. Ettevõtjate isikliku olukorraga seotud kriteeriumide puhul piisab sellest, kui hanketeates viidatakse käesolevas direktiivis sätestatud olukordadele.

⁽¹⁾ EÜT L 13, 19.1.2000, lk 12.

⁽²⁾ EÜT L 178, 17.7.2000, lk 1.

▼B

- (63) Konkurentidega peetava dialoogi ja väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluste puhul peaks ostjatel paindlikkuse vajadust ja kõnealuste riigihankeviisidega seotud suuri kulusid silmas pidades olema õigus korraldada menetlus järjestikuste etappidena, et eelnevalt kindlaks määratud lepingu sõlmimise kriteeriumide põhjal vähendada järk-järgult pakkujate arvu, kellega arutlusi või läbirääkimisi jätkatakse. Selline vähendamine peaks asjakohaste lahenduste või kandidaatide arvu korral tagama, et toimub tõeline konkurents.
- (64) Ühenduse eeskirju diplomite, tunnistuste ja muude kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide vastastikuse tunnustamise kohta kohaldatakse juhul, kui riigihankelepingu sõlmimise menetluses või ideekonkursil osalemiseks nõutakse teatava kvalifikatsiooni tõendamist.
- (65) Riigihankelepingute sõlmimist ettevõtjatega, kes on osalenud kuritegeliku organisatsiooni tegevuses või kes on mõistetud süüdi korruptsioonis või Euroopa Ühenduste finantshuve kahjustavas pettuses, rahapesus või terrorismi rahastamises või terroristlikes või terrorismiga seotud õigusrikkumistes, tuleks vältida. Vajaduse korral peaksid ostjad nõudma kandidaatidelt või pakkujatelt asjakohaste dokumentide esitamist ning juhul, kui kandidaadi või pakkuja isiklik olukord tekitab neis kahtlusi, tegema koostööd asjaomase liikmesriigi pädevate asutustega. Kõnealused ettevõtjad tuleks välja arvata niipea, kui ostja saab teada õigusrikkumiste kohta siseriiklike õigusaktide kohaselt langetatud, *res judicata* jõu saanud kohtuotsusest. Kui siseriiklikes õigusaktides on vastavad sätted, võib selliste keskkonnakaitsealaste õigusaktide või riigihankelepingute valdkonnas sõlmitud ebaseaduslikke kokkuleppeid käsitlevate õigusaktide rikkumist, mille kohta on langetatud lõplik kohtuotsus või samaväärse mõjuga otsus, pidada ettevõtja ametialaste käitumisreeglitega seotud süüteoaks või raskeks eksimiseks ametialaste käitumisreeglite vastu. Samuti peaks olema võimalik ettevõtjaid välja arvata, kui ostjal on teave, mis on vajaduse korral saadud kaitstud allikatest ja mille kohaselt ei ole nendel ettevõtjatel usaldusväärsus, mis on vajalik liikmesriigi julgeolekule avalduvate ohtude välistamiseks. Niisugused ohud võivad tuleneda kandidaadi tarnitavate toodete teatavatest omadustest või kandidaadi aktsiate/osakute struktuurist.
- (66) Töötajate võrdset kohtlemist käsitlevate nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ (millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel)⁽¹⁾ ja nõukogu 9. veebruari 1976. aasta direktiivi 76/207/EMÜ (meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses töö saamise, kutseõppe ja edutamisega ning töötingimustega)⁽²⁾ siseriiklikku õigusse ülevõetavate sätete täitmata jätmist, mille kohta on langetatud lõplik kohtuotsus või samaväärse mõjuga otsus, võib pidada asjaomase ettevõtja ametialaste käitumisreeglitega seotud süüteoaks või raskeks eksimuseks.

⁽¹⁾ EÜT L 303, 2.12.2000, lk 16.

⁽²⁾ EÜT L 39, 14.2.1976, lk 40.

▼B

- (67) Kaitse- ja julgeolekusektori tundlikkust arvestades on riigihankelepingu sõlminud ettevõtjate usaldusväärsus ülioluline. Usaldusväärsus sõltub eelkõige nende vastavusest ostja kehtestatud tarnekindlus- ja teabeturbenõuetele. Lisaks ei tohiks miski käesolevas direktiivis takistada ostjat välja arvamast ettevõtjat riigihankelepingu sõlmimise protsessi mis tahes etapil, kui ostjal on teave, mille kohaselt riigihankelepingu või selle osa sõlmimine ettevõtjaga võib seada ohtu selle liikmesriigi olulised julgeolekuhuvid.
- (68) Kuni puudub ühenduse teabeturbe süsteem, on ostjate või liikmesriikide ülesanne määratleda tehnilise suutlikkuse tase, mida on vaja antud valdkonnas riigihankelepingu sõlmimise menetluses osalemiseks, ja hinnata, kas kandidaadid saavutavad nõutava teabeturbetaseme. Mitmel juhul on liikmesriikidel kahepoolsed julgeolekukokkulepped, mis sisaldavad eeskirju siseriiklike julgeolekusertifikaatide vastastikuse tunnustamise kohta. Isegi kui sellised kokkulepped on olemas, võib kontrollida teistest liikmesriikidest pärit ettevõtjate suutlikkust teabeturbe valdkonnas; kontrollida tuleks vastavalt mittediskrimineerimise, võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtetele.
- (69) Riigihankelepingud tuleks sõlmida objektiivsete kriteeriumide kohaselt, mis tagavad läbipaistvuse, mittediskrimineerimise ja võrdse kohtlemise põhimõtete järgimise ning pakkumiste hindamise tõelise konkurentsi tingimustes. Sellest tulenevalt on asjakohane kasutada ainult kahte lepingu sõlmimise kriteeriumi: „madalaim hind” ja „majanduslikult soodsaim pakkumine”.
- (70) Kindlustamaks riigihankelepingute sõlmimist võrdse kohtlemise põhimõtte kohaselt, on asjakohane sätestada pretsedendiõigusega kehtestatud kohustus tagada vajalik läbipaistvus, mis annab kõigile pakkujatele võimaluse olla piisavalt teadlik kriteeriumidest ja korrast, mille alusel määratakse kindlaks majanduslikult soodsaim pakkumine. Seepärast on ostjad kohustatud esitama lepingu sõlmimise kriteeriumid ja igale kriteeriumile omistatava suhtelise osakaalu piisavalt aegsasti, et pakkujad oleksid oma pakkumist koostades nendest teadlikud. Ostjad võivad nõuetekohaselt õigustatud juhtudel teha lepingu sõlmimise kriteeriumide suhtelise osakaalu määramisega seotud erandi, mida nad peavad suutma põhjendada, kui osakaalu ei ole esmajoones riigihankelepingu keerukuse tõttu võimalik ette kindlaks määrata. Sellistel juhtudel tuleb kriteeriumid esitada tähtsuse järjekorras.

▼B

- (71) Kui ostjad otsustavad sõlmida riigihankelepingu majanduslikult soodsaima pakkumise esitajaga, hindavad nad pakkumisi parima hinna ja kvaliteedi suhte järgi. Selleks määravad nad kindlaks majanduslikud ja kvaliteediga seotud kriteeriumid, mis üheskoos peavad aitama välja selgitada ostjale majanduslikult soodsaima pakkumise. Need kriteeriumid määratakse kindlaks olenevalt riigihankelepingu objektist, sest need peavad võimaldama hinnata iga pakkumise toimivuse taset tehnilistes kirjeldustes määratletud riigihankelepingu objekti silmas pidades ning mõõta iga pakkumise hinna ja kvaliteedi suhet.
- (72) Läbipaistvuse ja konkurentsiga seotud kohustuste täitmine tuleks tagada tõhusa läbivaatamise süsteemiga, mis põhineb süsteemil, mis on nõukogu direktiividega 89/665/EMÜ ⁽¹⁾ ja 92/13/EMÜ, ⁽²⁾ mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2007/66/EÜ ⁽³⁾ ette nähtud direktiividega 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ hõlmatud lepingute puhul. Eelkõige tuleks ette näha võimalus riigihankelepingu sõlmimise menetlus enne riigihankelepingu allkirjastamist vaidlustada, samuti kõnealuse läbivaatamise tõhususe garantiid, nagu ooteaeg. Samuti peaks olema võimalus vaidlustada ebaseaduslik konkursivälise riigihankelepingute sõlmimine või riigihankelepingud, mille sõlmimisel on käesolevat direktiivi rikutud.
- (73) Kuid läbivaatamise korra puhul tuleks võtta arvesse kaitse- ja julgeolekuhuvide kaitsmist läbivaatamisasutuse menetluste suhtes, läbipaistvuse ja konkurentsiga seotud kohustuste rikkumiste korral kohaldatavate ajutiste meetmete või karistuste valikut. Eelkõige peaks liikmesriikidel olema võimalik ette näha, et kuigi riigihankeleping on käesolevas direktiivis nimetatud põhjustel sõlmitud ebaseaduslikult, võib ostjast sõltumatu läbivaatamisasutus jätta riigihankelepingu tühiseks tunnistamata, kui läbivaatamisasutus leiab pärast kõigi oluliste aspektidega tutvumist, et juhtumi erakorraliste asjaolude tõttu tuleb arvesse võtta teatavaid üldhuvidega seotud kaalukaid põhjuseid. Arvestades käesoleva direktiiviga hõlmatud ehitustööde, tarnete ja teenuste laadi ja tunnuseid, peaksid sellised kaalukad põhjused olema eelkõige seotud liikmesriikide kaitse ja julgeoleku üldhuvidega. Nii võib see olla näiteks juhul, kui riigihankelepingu tühisus seaks tõsisesse ohtu mitte ainult riigihankelepingu eesmärgiks oleva konkreetse projekti teostamise, vaid sellise ulatuslikuma kaitse- ja/või julgeolekuprogrammi olemasolu, mille osa projekt on.

⁽¹⁾ Nõukogu 21. detsembri 1989. aasta direktiiv 89/665/EMÜ riiklike tarne- ja ehitustöölepingute sõlmimise läbivaatamise korra kohaldamisega seotud õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT L 395, 30.12.1989, lk 33).

⁽²⁾ Nõukogu 25. veebruari 1992. aasta direktiiv 92/13/EMÜ veevarustus-, energia-, transpordi- ja telekommunikatsioonisektoris tegutsevate üksuste hankemenetlusi käsitlevate ühenduse eeskirjade kohaldamisega seotud õigusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT L 76, 23.3.1992, lk 14).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2007. aasta direktiiv, millega muudetakse nõukogu direktiive 89/665/EMÜ ja 92/13/EMÜ riigihankelepingute sõlmimise läbivaatamise korra tõhustamise osas (ELT L 335, 20.12.2007, lk 31).

▼B

- (74) Vastavalt tehniliste nõuete muutumisele tuleb vastu võtta teatavad tehnilised tingimused eelkõige seoses teadete ja statistiliste aruannete ning kasutatud nomenklatuuri ja nomenklatuurile viitamisega, ja teha neisse muudatusi. Selleks on vaja kehtestada paindlik ja kiire heakskiitmisprotseduur.
- (75) Käesoleva direktiivi rakendamiseks vajalikud meetmed tuleks vastu võtta vastavalt nõukogu 28. juuni 1999. aasta otsusele 1999/468/EÜ, millega kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused ⁽¹⁾.
- (76) Komisjonile tuleks eelkõige anda volitus vaadata läbi riigihankelepingute piirmäärasid, kohandades neid vastavalt direktiivis 2004/17/EÜ sätestatud piirmääradele, ja muuta teatud CPV nomenklatuuri viitenumbreid ning CPV konkreetsetele asetustele viitamise korda teadetes ja samuti elektrooniliste vastuvõtu-seadmete tehnilisi üksikasju ja omadusi.
- Kuna need on üldmeetmed ja nende eesmärk on muuta käesoleva direktiivi vähemolulisi sätteid, tuleb need vastu võtta vastavalt otsuse 1999/468/EÜ artiklis 5a sätestatud kontrolliga regulatiivmenetlusele.
- (77) Kui tungiva kiireloomulisuse tõttu ei ole võimalik kinni pidada kontrolliga regulatiivmenetluse tavatähtaegadest, peaks komisjon saama nende meetmete vastuvõtmiseks kohaldada otsuse 1999/468/EÜ artikli 5a lõikes 6 sätestatud kiirmenetlust.
- (78) Kooskõlas paremat õigusloomet käsitleva institutsioonidevahelise kokkuleppe ⁽²⁾ punktiga 34 julgustatakse liikmesriike koostama nende endi jaoks ja ühenduse huvides vastavustabeleid, kus on võimalikult suures ulatuses välja toodud vastavus käesoleva direktiivi ja ülevõtmismeetmete vahel, ning tegema need üldsusele kättesaadavaks.
- (79) Komisjon peaks läbi viima perioodilise hindamise, et kontrollida, kas kaitsevarustuse turg toimib avatult, läbipaistvalt ja konkurent-sivõimeliselt, sealhulgas hinnata käesoleva direktiivi mõju turule, näiteks VKEdes kaasamise osas,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

SISUKORD

I JAOTIS	MÕISTED, REGULEERIMISALA JA ÜLDP- ÕHIMÕTTED
<i>Artikkel 1.</i>	Mõisted
<i>Artikkel 2.</i>	Reguleerimisala
<i>Artikkel 3.</i>	Segalepingud
<i>Artikkel 4.</i>	Riigihankelepingute sõlmimise põhimõtted

⁽¹⁾ EÜT L 184, 17.7.1999, lk 23.

⁽²⁾ ELT C 321, 31.12.2003, lk 1.

▼B

II JAOTIS	RIIGIHANKELEPINGUTE KOHALDATAVAD EESKIRJAD	SUHTES
<i>I PEATÜKK</i>	<i>Üldsätted</i>	
<i>Artikkel 5.</i>	Ettevõtjad	
<i>Artikkel 6.</i>	Ostjate konfidentsiaalsusega seotud kohustused	
<i>Artikkel 7.</i>	Salastatud teabe kaitse	
<i>II PEATÜKK</i>	<i>Piirmäärad, kesksed ostjad ja erandid</i>	
1. jagu	Piir m ä ä r a d	
<i>Artikkel 8.</i>	Riigihankelepingute piirsummad	
<i>Artikkel 9.</i>	Riigihankelepingute ja raamlepingute eeldatava maksumuse arvutamise meetodid	
2. jagu	Kesksed ostjad	
<i>Artikkel 10.</i>	Kesksete ostjate sõlmitavad riigihankelepingud ja raamlepingud	
3. jagu	Kohaldamisalast välja jäetud riigihankelepingud	
<i>Artikkel 11.</i>	Erandite kasutamine	
<i>Artikkel 12.</i>	Rahvusvaheliste eeskirjade kohaselt sõlmitud riigihankelepingud	
<i>Artikkel 13.</i>	Konkreetsed erandid	
4. jagu	Erikord	
<i>Artikkel 14.</i>	Reserveeritud riigihankelepingud	
<i>III PEATÜKK</i>	<i>Teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord</i>	
<i>Artikkel 15.</i>	I lisa loetletud teenuste riigihankelepingud	
<i>Artikkel 16.</i>	II lisa loetletud teenuste riigihankelepingud	
<i>Artikkel 17.</i>	I ja II lisa loetletud teenuseid hõlmavad segalepingud	
<i>IV PEATÜKK</i>	<i>Riigihankelepingu dokumentatsiooni reguleerivad erieeskirjad</i>	
<i>Artikkel 18.</i>	Tehnilised kirjeldused	
<i>Artikkel 19.</i>	Pakkumiste variandid	
<i>Artikkel 20.</i>	Riigihankelepingu täitmise tingimused	
<i>Artikkel 21.</i>	Allhanked	
<i>Artikkel 22.</i>	Teabeturve	
<i>Artikkel 23.</i>	Tarnekindlus	
<i>Artikkel 24.</i>	Maksude, keskkonnakaitse, töökaitsealaste sätete ja töötingimustega seotud kohustused	

▼B

<i>V PEATÜKK</i>	<i>Menetlused</i>
<i>Artikkel 25.</i>	Kohaldatavad menetlused
<i>Artikkel 26.</i>	Väljakuulutamise ja läbirääkimistega menetlus
<i>Artikkel 27.</i>	Konkurentidega peetav dialoog
<i>Artikkel 28.</i>	Juhud, mille puhul on õigustatud väljakuulutamise ja läbirääkimistega menetluse kasutamine
<i>Artikkel 29.</i>	Raamlepingud
<i>VI PEATÜKK</i>	<i>Teavitamist ja läbipaistvust käsitlevad eeskirjad</i>
1. jagu	T e a d e t e a v a l d a m i n e
<i>Artikkel 30.</i>	Teated
<i>Artikkel 31.</i>	Vabatahtlik avaldamine
<i>Artikkel 32.</i>	Teadete avaldamise vorm ja viis
2. jagu	T ä h t a j a d
<i>Artikkel 33.</i>	Osalemistaotluste ja pakkumiste laekumise tähtajad
3. jagu	T e a b e s i s u j a e d a s t a m i s v a h e n d i d
<i>Artikkel 34.</i>	Pakkumise esitamise, dialoogis või läbirääkimistel osalemise kutsed
<i>Artikkel 35.</i>	Kandidaatide ja pakkujate teavitamine
4. jagu	T e a b e v a h e t u s
<i>Artikkel 36.</i>	Teabevahetuse suhtes kohaldatavad eeskirjad
5. jagu	A r u a n d e d
<i>Artikkel 37.</i>	Aruannete sisu
<i>VII PEATÜKK</i>	<i>Hankemenetluse läbiviimine</i>
1. jagu	Ü l d s ä t t e d
<i>Artikkel 38.</i>	Osalejate sobivuse kontrollimine ja osalejate valimine, riigihankelepingute sõlmimine
2. jagu	Kvalitatiivse valiku kriteeriumid
<i>Artikkel 39.</i>	Kandidaadi või pakkuja isiklik olukord
<i>Artikkel 40.</i>	Sobivus tegeleda kutsealase tööga
<i>Artikkel 41.</i>	Finants- ja majanduslik seisund
<i>Artikkel 42.</i>	Tehniline ja/või kutsealane suutlikkus

▼B

<i>Artikkel 43.</i>	Kvaliteedijuhtimise süsteemide standardid
<i>Artikkel 44.</i>	Keskkonnajuhtimise standardid
<i>Artikkel 45.</i>	Täiendavad dokumendid ja teave
<i>Artikkel 46.</i>	Heakskiidetud ettevõtjate ametlikud nimekirjad ja sertifitseerimine avalik-õiguslike või eraõiguslike asutuste poolt
3. jagu	Riigihankelepingu sõlmimine
<i>Artikkel 47.</i>	Riigihankelepingu sõlmimise kriteeriumid
<i>Artikkel 48.</i>	Elektrooniliste oksjonite kasutamine
<i>Artikkel 49.</i>	Ebaharilikult madalate hindadega pakkumised
III JAOTIS	ALLHANGETE SUHTES KOHALDATAVAD EESKIRJAD
<i>I PEATÜKK</i>	<i>Allhankelepingute sõlmimine edukate pakkujate poolt, kes ei ole ostjad</i>
<i>Artikkel 50.</i>	Reguleerimisala
<i>Artikkel 51.</i>	Põhimõtted
<i>Artikkel 52.</i>	Piirmäärad ja teavitamist käsitlevad eeskirjad
<i>Artikkel 53.</i>	Alltöövõtjate kvalitatiivse valiku kriteeriumid
<i>II PEATÜKK</i>	<i>Allhankelepingute sõlmimine edukate pakkujate poolt, kes on ostjad</i>
<i>Artikkel 54.</i>	Kohaldatavad eeskirjad
IV JAOTIS	LÄBIVAATAMISTE SUHTES KOHALDATAVAD EESKIRJAD
<i>Artikkel 55.</i>	Läbivaatamise korra reguleerimisala ja kättesaadavus
<i>Artikkel 56.</i>	Läbivaatamise korra nõuded
<i>Artikkel 57.</i>	Ooteaeg
<i>Artikkel 58.</i>	Ooteaja kohaldamise erandid
<i>Artikkel 59.</i>	Läbivaatamisnõude esitamise tähtajad
<i>Artikkel 60.</i>	Tühisus
<i>Artikkel 61.</i>	Käesoleva jaotise rikkumised ja alternatiivsed karistused
<i>Artikkel 62.</i>	Tähtajad
<i>Artikkel 63.</i>	Korrektiivmeetmed
<i>Artikkel 64.</i>	Vabatahtliku eelneva avalikustamisteate sisu

▼B

V JAOTIS	STATISTILISTE ANDMETE ESITAMISE KOHUSTUS, TÄITEVVÕIM JA LÖPPSÄTTED
<i>Artikkel 65.</i>	Statistiliste andmete esitamise kohustus
<i>Artikkel 66.</i>	Statistilise aruande sisu
<i>Artikkel 67.</i>	Komiteemenetlus
<i>Artikkel 68.</i>	Piirmäärade läbivaatamine
<i>Artikkel 69.</i>	Muudatused
<i>Artikkel 70.</i>	Direktiivi 2004/17/EÜ muutmine
<i>Artikkel 71.</i>	Direktiivi 2004/18/EÜ muutmine
<i>Artikkel 72.</i>	Ülevõtmine
<i>Artikkel 73.</i>	Läbivaatamine ja aruandlus
<i>Artikkel 74.</i>	Jõustumine
<i>Artikkel 75.</i>	Adressaadid

LISAD

<i>I lisa</i>	Artiklites 2 ja 15 osutatud teenused
<i>II lisa</i>	Artiklites 2 ja 16 osutatud teenused
<i>III lisa</i>	Teatavate artiklis 18 osutatud tehniliste kirjelduste määratlused
<i>IV lisa</i>	Artiklis 30 osutatud teadetes esitatav teave
<i>V lisa</i>	Teave, mis peab sisalduma artiklis 52 osutatud teadetes allhanke kohta
<i>VI lisa</i>	Avaldamise tingimused
<i>VII lisa</i>	Registrid
<i>VIII lisa</i>	Nõuded osalemistaotluste ja pakkumiste elektrooniliste vastuvõtuseadmete kohta

I JAOTIS

MÕISTED, REGULEERIMISALA JA ÜLDPÕHIMÕTTED*Artikkel 1***Mõisted**

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „ühtne riigihangete klassifikaator” (Commun Procurement Vocabulary, CPV) – määrusega (EÜ) nr 2195/2002 vastu võetud kontrollnomenklatuur, mida kohaldatakse ostjate sõlmitavate riigihankelepingute suhtes;
- 2) „riigihankelepingud” – kirjalikult sõlmitud rahaliste huvidega seotud lepingud, millele on osutatud direktiivi 2004/17/EÜ artikli 1 lõike 2 punktis a ja direktiivi 2004/18/EÜ artikli 1 lõike 2 punktis a;

▼B

- 3) „ehitustööde riigihankelepingud” – riigihankelepingud, mille objektiks on kas ehitustööde teostamine või mõne CPV osa nr 45 all osutatud tegevusega seotud tööde ja ehitustööde nii projekteerimine kui ka teostamine või mis tahes viisil teostatav ehitustöö, mis vastab ostja kindlaksmääratud nõuetele. „Ehitustöö” all mõistetakse üld- või tsiviilehituse tulemusi tervikuna, mis võimaldavad täita majanduslikke või tehnilisi ülesandeid;
- 4) „asjade riigihankelepingud” – muud kui ehitustööde riigihankelepingud, mille objektiks on toodete ostmine, üürimine, rentimine või liisimine koos väljaostuvõimalusega või ilma.

Lepingut, mille objektiks on toodete tarnimine ja mis hõlmab kaasneva tööna ka kohaletoomis- ja paigaldamistööde reguleerimist, loetakse asjade riigihankelepinguks;

- 5) „teenuste riigihankelepingud” – muud kui ehitustööde või asjade riigihankelepingud, mille eesmärgiks on teenuste tellimine.

Lepingut, mille objektiks on nii tooted kui ka teenused, käsitletakse teenuste riigihankelepinguna, kui kõnealuste teenuste väärtus lepingus ületab toodete väärtuse.

Lepingut, mille objektiks on teenused ja mis sisaldab CPV osa nr 45 all osutatud tegevusi, mis ei ole lepingu põhiobjekt, käsitletakse teenuste riigihankelepinguna;

- 6) „kaitseotstarbeline varustus” – varustus, mis on spetsiaalselt projekteeritud või kohandatud sõjaliseks otstarbeks ning mõeldud kasutamiseks relvana, laskemoonana või sõjavarustusena;
- 7) „tundlik varustus”, „tundlikud ehitustööd” ja „tundlikud teenused” – julgeoleku eesmärgiga varustus, ehitustööd ja teenused, millega kaasneb, mis eeldavad ja/või sisaldavad salastatud teavet;
- 8) „salastatud teave” – igasugune teave või materjal, olenemata selle vormist, laadist või edastamisviisist, millele on määratud salastatuse tase või kaitsetase ning mis riigi julgeoleku huvides ning vastavalt asjaomases liikmesriigis kehtivatele õigus- või haldusnormidele vajab kaitsemist igasuguse seadusevastase omastamise, hävitamise, kõrvaldamise, avalikustamise, kadumise eest või volitamata isiku juurdepääsu eest või mis tahes liiki kahjustamise eest;
- 9) „valitsus” – liikmesriigi või kolmanda riigi valitsus, piirkondlik või kohalik omavalitsus;
- 10) „kriis” – olukord liikmesriigis või kolmandas riigis, kus on toimunud kahjustav sündmus, mille ulatus on oluliselt suurem kahjustavate sündmuste ulatusest igapäevases elus ja mis oluliselt ohustab või piirab inimeste elu ja tervist või mõjutab märkimisväärselt vara väärtust või nõuab meetmeid elanikkonna varustamiseks hädavajalikuga; kriisiga on tegemist ka siis, kui niisuguse kahjustava sündmuse toimumist peetakse ilmseks; relvastatud konfliktid ja sõjad on käesoleva direktiivi tähenduses kriisid;

▼B

- 11) „raamleping” – leping ühe või mitme ostja ning ühe või mitme ettevõtja vahel, mille eesmärk on kehtestada teatava aja jooksul sõlmitavaid riigihankelpepinguid reguleerivad tingimused, eelkõige hinna ja vajaduse korral ettenähtud koguse osas;
- 12) „elektrooniline oksjon” – uute, madalamate hindadega pakkumiste ja/või pakkumise teatavate osadega seotud uute väärtuste esitamist võimaldavat elektroonilist seadet kasutav kordummenetlus, mis toimub pärast pakkumiste esialgset täielikku hindamist ja võimaldab neid automaatsete hindamismeetodite abil järjestada.
- Sellest tulenevalt ei tohi elektroonilised oksjonid hõlmata teatavaid teenuste riigihankelpepinguid ega teatavaid ehitustööde riigihankelpepinguid, mille objektiks on intellektuaalne tegevus, näiteks ehitustööde projekteerimine;
- 13) „töövõtja”, „tarnija” ja „teenuseosutaja” – füüsiline või juriidiline isik või avalik-õiguslik isik või selliste isikute ja/või organite rühm, kes pakub turul vastavalt ehitustööde teostamist, asju või teenuseid;
- 14) „ettevõtja” – töövõtja, tarnija või teenuseosutaja. Seda kasutatakse vaid lihtsustamise huvides;
- 15) „kandidaat” – ettevõtja, kes on taotlenud kutset osalemiseks piiratud või läbirääkimistega menetluses või konkurentidega peetavas dialoogis;
- 16) „pakkuja” – ettevõtja, kes on teinud pakkumise piiratud või läbirääkimistega menetluse või konkurentidega peetava dialoogi raames;
- 17) „ostja” – direktiivi 2004/18/EÜ artikli 1 lõikes 9 osutatud ostjad ja direktiivi 2004/17/EÜ artiklis 2 osutatud ostjad;
- 18) „keskne ostja” – direktiivi 2004/18/EÜ artikli 1 lõikes 9 või direktiivi 2004/17/EÜ artikli 2 lõike 1 punktis a osutatud ostja või Euroopa avalik asutus, kes:
- hangib ostjate jaoks ettenähtud tarneid ja/või teenuseid või
  - sõlmib ostjate jaoks ettenähtud ehitustööde, asjade või teenuste riigihankelpepingu või raamlepingu;
- 19) „piiratud menetlus” – menetlus, mille puhul võivad kõik ettevõtjad taotleda osalemist, kuid pakkumise saavad esitada üksnes ostja määratud ettevõtjad;
- 20) „läbirääkimistega menetlus” – menetlus, milles ostja kutsub osalema vaid enda määratud ettevõtjad ning peab ühe või mitme neist läbirääkimisi riigihankelpepingu tingimuste suhtes;

▼B

- 21) „konkurentidega peetav dialoog” – menetlus, mille puhul võivad kõik ettevõtjad taotleda osalemist ning ostja peab menetluses osalema valitud kandidaatidega dialoogi, et välja selgitada üks või mitu ostja nõuetele vastavat sobivat alternatiivi, kusjuures dialoogi tulemusena välja valitud kandidaatidel palutakse esitada pakkumine.

Esimeses lõigus nimetatud menetluse kasutamisel käsitatakse riigihankelepingut „eriti keerukana” juhul, kui ostja ei suuda:

- kooskõlas artikli 18 lõike 3 punktidega b, c või d objektiivselt kindlaks määrata tehnilisi vahendeid, mis suudaksid tema vajadusi või eesmäärke rahuldada, ja/või
  - objektiivselt täpsustada projekti õiguslikku ja/või rahalist ülesehitust;
- 22) „allhankeleping” – riigihanke eduka pakkuja ja ühe või mitme ettevõtja vahel selle riigihanke täitmiseks kirjalikult sõlmitud rahaliste huvidega seotud leping, mille objektiks on ehitustööd, toodete tarnimine või teenuste osutamine;
- 23) „seotud ettevõtja” – mis tahes ettevõtja, millele edukas pakkuja võib otseselt või kaudselt avaldada valitsevat mõju või mis võib avaldada valitsevat mõju edukale pakkujale või millele koos eduka pakkujaga avaldab omandiõiguse, rahalise osaluse või neid ettevõtteid reguleerivate eeskirjade alusel valitsevat mõju teine ettevõtja. Eeldatakse, et ettevõtjal on teise ettevõtja suhtes valitsev mõju, kui ta otseselt või kaudselt:
- omab enamust ettevõtja kapitalist;
  - kontrollib enamust ettevõtja väljalastud aktsiatega määratud häälest; või
  - võib nimetada rohkem kui poole ettevõtja haldus-, juhtimis- või järelevalveorgani liikmetest;
- 24) „kirjalik” või „kirjalikult” – sõnadest või numbritest koosnev avaldus, mida on võimalik lugeda, paljundada ja seejärel edastada. See võib hõlmata elektrooniliselt edastatud ja salvestatud teavet;
- 25) „elektrooniline vahend” – elektrooniliste seadmete kasutamine kaablite, raadio, optiliste vahendite või muude elektromagnetiliste vahendite kaudu saadetud, edastatud ja vastu võetud andmete töötlemiseks (sealhulgas digitaalseks pakkimiseks) ja salvestamiseks;
- 26) „elutsükkel” – toodete kõik võimalikud järjestikused etapid, st uurimis- ja arendustegevus, tööstuslik arendamine, tootmine, parandamine, uuendamine, muutmine, hooldamine, logistika, väljaõpe, katsetamine, kasutuselt kõrvaldamine ja hävitamine;
- 27) „uurimis- ja arendustegevus” – kogu tegevus, mis hõlmab alusuuringuid, rakendusuuringuid ja eksperimentaalarendust, kusjuures viimane võib hõlmata tehnoloogiliste näidiste valmistamist, st seadmeid, millega demonstreeritakse uue kontseptsiooni või tehnoloogia toimimist asjakohases või representatiivses keskkonnas;

▼B

28) „tsiviilostud” – lepingud, mille suhtes ei kohaldata artiklit 2 ja mis puudutavad mittesõjaliste toodete, ehitustööde või teenuste hankimist logistilisel otstarbel ning mis sõlmitakse vastavalt artiklis 17 esitatud tingimustele.

*Artikkel 2***Reguleerimisala**

Kui asutamislepingu artiklites 30, 45, 46, 55 ja 296 ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse käesolevat direktiivi kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas sõlmitavate riigihankelepingute suhtes, mille objektiks on:

- a) kaitseotstarbelise varustuse, sealhulgas selle mis tahes osade, komponentide ja/või alamkoostude tarnimine;
- b) tundliku varustuse, sealhulgas selle mis tahes osade, komponentide ja/või alamkoostude tarnimine;
- c) punktides a ja b osutatud varustusega otseselt seotud ehitustööd, tärned ja teenused selle elutsükli kõikide elementide jaoks;
- d) sõjalise eriotstarbega ehitustööd ja teenused või tundlikud ehitustööd ja tundlikud teenused.

*Artikkel 3***Segalepingud**

1. Leping, mille objektiks on käesoleva direktiivi reguleerimisalasse ja osaliselt direktiivi 2004/17/EÜ või direktiivi 2004/18/EÜ reguleerimisalasse kuuluvad ehitustööd, tärned või teenused, sõlmitakse vastavalt käesolevale direktiivile, tingimusel et üksainus leping on objektiivsetel põhjustel õigustatud.

2. Sellise lepingu sõlmimise kohta, mille objektiks on ehitustööd, tärned või teenused, mis kuuluvad osaliselt käesoleva direktiivi reguleerimisalasse ning mille ülejäänud osa kohta ei kehti käesolev direktiiv, direktiiv 2004/17/EÜ ega direktiiv 2004/18/EÜ, ei kehti käesolev direktiiv, tingimusel et üksainus leping on objektiivsetel põhjustel õigustatud.

3. Otsust sõlmida üksainus leping ei tohi siiski teha selleks, et arvata lepingud välja käesoleva direktiivi või direktiivi 2004/17/EÜ või direktiivi 2004/18/EÜ kohaldamisest.

*Artikkel 4***Riigihankelepingute sõlmimise põhimõtted**

Ostjad kohtlevad ettevõtjaid võrdselt ja mittediskrimineerival viisil ning tegutsevad läbipaistval viisil.

▼B

II JAOTIS

RIIGIHANKELEPINGUTE SUHTES KOHALDATAVAD EESKIRJAD*I PEATÜKK***Üldsätted***Artikkel 5***Ettevõtjad**

1. Kandidaate või pakkujaid, kellel on oma asukohaliikmesriigi õigusaktide alusel õigus kõnealust teenust osutada, ei tohi tagasi lükata üksnes seetõttu, et selle liikmesriigi õiguse alusel, kus riigihankeleping sõlmitakse, peaksid nad olema kas füüsilised või juriidilised isikud.

Teenuste riigihankelepingute ja ehitustööde riigihankelepingute puhul ning lisateenuseid ja/või kohaletoomis- ja paigaldustoiminguid hõlmavate asjade riigihankelepingute puhul võib juriidilistelt isikutelt siiski nõuda, et nad märgiksid pakkumises või osalemistaotluses kõnealuse riigihankelepingu täitmise eest vastutavate isikute nimed ja asjakohase kutsevalifikatsiooni.

2. Pakkumisi teha või end kandidaadiks seada võivad ka ettevõtjate rühmad. Pakkumise või osalemistaotluse esitamiseks ei nõuta sellistelt rühmadelt teatavat õiguslikku vormi, kuid valitud rühmale võib vastava nõudmise esitada, kui temaga on sõlmitud riigihankeleping, mille puhul teatav õiguslik vorm on riigihankelepingu nõuetekohase täitmise seisukohast vajalik.

*Artikkel 6***Ostjate konfidentsiaalsusega seotud kohustused**

Ilma et see piiraks käesoleva direktiivi sätete ja eelkõige artikli 30 lõike 3 ja artikli 35 kohaldamist, mis käsitlevad sõlmitud riigihankelepingutest teavitamise ning kandidaatide ja pakkujate teavitamisega seotud kohustusi, ning kooskõlas ostja suhtes kehtiva siseriikliku õigusega, eriti teabe juurdepääsu käsitlevate õigusaktidega, ei avalikusta ostja, kui riigihankelepinguga omandatud õigused ei näe ette teisiti, talle ettevõtja poolt edastatud konfidentsiaalset teavet; selline teave hõlmab esmajoones tehnika- või ärialaseid saladusi ja pakkumise konfidentsiaalseid aspekte.

*Artikkel 7***Salastatud teabe kaitse**

Ostjad võivad kehtestada ettevõtjatele nõudeid, mille eesmärk on kaitsta salastatud teavet, mida nad edastavad pakkumismenetluse ja riigihankelepingu sõlmimise menetluse jooksul. Nad võivad nõuda ettevõtjatelt ka selle tagamist, et nende alltöövõtjad järgivad selliseid nõudeid.

▼ **B***II PEATÜKK***Piirmäärad, kesksed ostjad ja erandid**

1. jagu

P i i r m ä ä r a d*Artikkel 8***Riigihankelepingute piirmäärad**

Käesolevat direktiivi kohaldatakse riigihankelepingute suhtes, mille eeldatav maksumus käibemaksuta on võrdne järgmiste piirmääradega või nendest suurem:

- a) ► **M5** 418 000 eurot ◀ asjade ja teenuste riigihankelepingute puhul;
- b) ► **M5** 5 225 000 eurot ◀ ehitustööde riigihankelepingute puhul.

*Artikkel 9***Riigihankelepingute ja raamlepingute eeldatava maksumuse arvutamise meetodid**

1. Riigihankelepingu eeldatava kogumaksumuse arvutamisel võetakse aluseks ostja hinnanguline väljamakstav kogusumma käibemaksuta. Arvutamisel võetakse arvesse hinnanguline kogusumma, sealhulgas mis tahes optioonid ja riigihankelepingu uuendamised.

Kui ostja näeb ette auhinnad või maksed kandidaatidele või pakkujatele, võtab ta neid riigihankelepingu eeldatava kogumaksumuse arvutamisel arvesse.

2. See kalkulatsioon peab kehtima hanketeate saatmise ajal, nagu on sätestatud artikli 32 lõikega 2, või hetkel, mil ostja alustab riigihankelepingu sõlmimise menetlust, kui teate saatmist ei nõuta.

3. Ühtegi ehitustööprojekti ega tarnete ja/või teenuste teatavate koguste kavandatavat ostu ei tohi osadeks jaotada nii, et tekiksid olemuselt kattuvad eraldi osalepingud, või muul viisil osadeks jaotada, eesmärgiga takistada selle kuulumist käesoleva direktiivi reguleerimisalasse.

4. Ehitustööde riigihankelepingute puhul võetakse eeldatava maksumuse arvutamisel arvesse nii ehitustööde maksumus kui ka ostja poolt ehitustööde teostamiseks töövõtja käsutusse antud vahendite eeldatav kogumaksumus.

- 5. a) Kui kavandatava ehitustööde või teenuste ostu tulemusena sõlmitakse riigihankelepingud samaaegselt eraldi osadena, võetakse arvesse kõigi osade eeldatav kogumaksumus.

▼B

Kui osade kogumaksumus on võrdne artiklis 8 sätestatud piirmääraga või sellest suurem, kohaldatakse käesolevat direktiivi iga osa suhtes.

Ostjad võivad kõnealusest kohaldamisest siiski loobuda osade puhul, mille eeldatav maksumus käibemaksuta on alla 80 000 euro teenuste puhul või alla 1 000 000 euro ehitustööde puhul, kui selliste osade kogumaksumus ei ületa 20 % kõikide osade kogumaksumusest.

- b) Kui samalaadsete asjade hankeettepaneku tulemusena sõlmitakse riigihankelepingud samaaegselt eraldi osadena, võetakse artikli 8 punktide a ja b kohaldamise korral arvesse kõigi selliste osade eeldatav kogumaksumus.

Kui osade kogumaksumus on võrdne artiklis 8 sätestatud piirmääraga või sellest suurem, kohaldatakse käesolevat direktiivi iga osa suhtes.

Ostjad võivad kõnealusest kohaldamisest siiski loobuda osade puhul, mille eeldatav maksumus käibemaksuta on alla 80 000 euro, kui selliste osade kogumaksumus ei ületa 20 % kõikide osade kogumaksumusest.

6. Toodete üürimise, rentimise või liisimisega seotud asjade riigihankelepingute puhul võetakse riigihankelepingu eeldatava maksumuse arvutamisel aluseks järgmine väärtus:

- a) tähtajaliste riigihankelepingute puhul, kui tähtaeg on 12 kuud või lühem, riigihankelepingu eeldatav kogumaksumus selle kehtivusaja jooksul või, kui riigihankelepingu tähtaeg on pikem kui 12 kuud, selle kogumaksumus, sealhulgas hinnanguline jääkväärtus;
- b) tähtajatute riigihankelepingute puhul või riigihankelepingute puhul, mille kehtivusaega ei ole võimalik määratleda, kuumakse, mis on korrutatud 48ga.

7. Asjade või teenuste riigihankelepingute puhul, mis on olemuselt regulaarsed või mida kavatakse teatava aja jooksul uuendada, võetakse riigihankelepingu eeldatava maksumuse arvutamisel aluseks kas:

- a) eelnenud 12 kuu või eelarveaasta jooksul sõlmitud sama liiki järjestikuste riigihankelepingute tegelik kogumaksumus, mida on võimaluse korral kohandatud, et võtta arvesse esialgse riigihankelepingu sõlmimisele järgneva 12 kuu jooksul koguses või maksumuses esinevaid võimalikke muudatusi; või
- b) simesele tarnele järgneva 12 kuu jooksul või eelarveaasta jooksul, kui see on pikem kui 12 kuud, sõlmitud järjestikuste riigihankelepingute eeldatav kogumaksumus.

▼B

Riigihankelepingu eeldatava maksumuse arvutamiseviisi valik ei tohi olla seotud kavatsusega jätta kõnealune riigihankeleping käesoleva direktiivi reguleerimisalast välja.

8. Teenuste riigihankelepingute puhul võetakse riigihankelepingu eeldatava maksumuse arvutamisel vajaduse korral aluseks järgmine väärtus:

a) järgmist liiki teenuste puhul:

- i) kindlustusteenused: makstav kindlustusmaks ja muud tasud;
- ii) projekteerimislepingud: teenustasud, vahendustasud ja muud tasud;

b) teenuste riigihankelepingute puhul, milles ei täpsustata koguhinda:

- i) tähtajaliste riigihankelepingute puhul, mille kehtivusaeg on 48 kuud või lühem: kogumaksumus riigihankelepingu kehtivusaja jooksul;
- ii) tähtajatute riigihankelepingute või riigihankelepingute puhul, mille kehtivusaeg on üle 48 kuu: kuumakse, mis on korrutatud 48ga.

9. Raamlepingute puhul on arvessevõetav maksumus raamlepingu kehtivusaja jooksul ettenähtud kõigi riigihankelepingute maksimaalne eeldatav maksumus käibemaksuta.

2. jagu

Kesksed ostjad

Artikkel 10

Kesksete ostjate sõlmitavad riigihankelepingud ja raamlepingud

1. Liikmesriigid võivad sätestada, et ostjad võivad osta ehitustöid, asju ja/või teenuseid keskselt ostjalt või keskse ostja kaudu.

2. Artikli 1 punktis 18 sätestatud juhtudel keskselt ostjalt või keskse ostja kaudu ehitustöid, asju ja/või teenuseid ostvad ostjad loetakse käesoleva direktiivi nõuded täitnuteks, kui:

— neid täidab keskne ostja või

— kui keskne ostja ei ole ostja, on tema kohaldatavad riigihankelepingu sõlmimise eeskirjad vastavuses kõikide käesoleva direktiivi sätetega ja sõlmitud riigihankelepingute suhtes võib kasutada tõhusaid õiguskaitsevahendeid, mis on võrreldavad IV jaotises ette nähtutega.

▼B

3. jagu

Reguleerimisalast väljajäetud lepingud*Artikkel 11***Erandite kasutamine**

Mitte ühtegi käesolevas jaos osutatud eeskirjadest, menetlustest, programmidest, kokkulepetest, kordadest või riigihankelepingutest ei või kasutada käesolevast direktiivi sätete kohaldamise vältimiseks.

*Artikkel 12***Rahvusvaheliste eeskirjade kohaselt sõlmitud riigihankelepingud**

Käesolevat direktiivi ei kohaldata riigihankelepingute suhtes, mida reguleeritakse:

- a) eri protseduurireeglitega ühe või mitme liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi vahel sõlmitud rahvusvahelise lepingu või kokkuleppe alusel;
- b) eri protseduurireeglitega sõlmitud rahvusvahelise kokkuleppe alusel, mis käsitleb kaitseväeüksuste paigutamist ja puudutab liikmesriigi või kolmanda riigi ettevõtjaid;
- c) sellise rahvusvahelise organisatsiooni eri protseduurireeglitega, kes ostab oma vajadusteks, või riigihankelepingute suhtes, mille peab sõlmima liikmesriik vastavalt nende eeskirjadele.

*Artikkel 13***Konkreetsed erandid**

Käesolevat direktiivi ei kohaldata järgmistel juhtudel:

- a) riigihankelepingud, mille puhul käesoleva direktiivi eeskirjade kohaldamine kohustaks liikmesriiki andma teavet, mille avalikustamist ta peab oma oluliste julgeolekuhuvide vastaseks;
- b) luuretegevusega seotud riigihankelepingud;
- c) riigihankelepingud, mis sõlmitakse uurimis- ja arendustegevusel põhineva koostööprogrammi raames, mida viivad ühiselt läbi vähemalt kaks liikmesriiki uue toote väljatöötamiseks ja vajaduse korral selle toote kogu elutsükli või selle osade hilisemate etappide jaoks. Kui selline koostööprogramm sõlmitakse ainult liikmesriikide vahel, teatavad liikmesriigid komisjonile uurimis- ja arendustegevuse kulude osa programmi üldmaksumusest, kulude jagamise kokkuleppe ja ostude kavandatava osa liikmesriigi kohta, kui see on olemas;
- d) kolmandas riigis sõlmitud riigihankelepingud, sealhulgas tsiviilostude lepingud, mida täidetakse, kui väed paigutatakse väljapoole liidu territooriumi, kui operatiivvajaduste tõttu tuleb need sõlmida operatsioonide piirkonnas asuvate ettevõtjatega;
- e) maa, olemasolevate ehitiste või muu kinnisvara või sellega seotud õiguste omandamist või rendilevõtmist mis tahes rahaliste vahenditega käsitlevad teenuste riigihankelepingud;

▼B

- f) riigihankelepingud, mille üks valitsus sõlmib teised valitsusega ja mis käsitlevad:
- i) kaitseotstarbelise varustuse või tundliku varustuse tarnimist,
  - ii) sellise varustusega otseselt seotud ehitustöid ja teenuseid või
  - iii) sõjalise otstarbega ehitustöid ja teenuseid või tundlikke ehitustöid ja tundlikke teenuseid;
- g) vahekohtu- ja lepitamisteenused;
- h) finantsteenused, välja arvatud kindlustusteenused;
- i) töölepingud;
- j) uurimis- ja arendustegevusega seotud teenused, välja arvatud juhul, kui neist tuleneb kasu üksnes ostjale tema enese tarbeks ja tema enese tegevuse käigus, tingimusel et osutatud teenuse eest tasub täismahus ostja.

4 . j a g u

E r i k o r d*Artikkel 14***Reserveeritud riigihankelepingud**

Liikmesriigid võivad reserveerida riigihankelepingute sõlmimise menetluses osalemise õiguse kaitstud õpikodadele või näha ette, et selliseid riigihankelepinguid täidetakse kaitstud tööhõiveprogrammide kaudu, mille puhul enamik asjaomaseid töötajaid on puuetega inimesed, kes oma puude laadi või raskusastme tõttu ei saa töötada tavalistel tingimustel.

Hanketeates viidatakse käesolevale sättele.

*III PEATÜKK****Teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord****Artikkel 15***I l i s a s l o e t l e t u d t e e n u s t e r i i g i h a n k e l e p i n g u d**

Riigihankelepingud, mille objektiks on artikliga 2 hõlmatud teenused, mis on loetletud I lisas, sõlmitakse vastavalt artiklitele 18 kuni 54.

*Artikkel 16***II l i s a s l o e t l e t u d t e e n u s t e r i i g i h a n k e l e p i n g u d**

Riigihankelepingute kohta, mille objektiks on artikliga 2 hõlmatud teenused, mis on loetletud II lisas, kehtivad üksnes artikli 18 ja artikli 30 lõike 3 sätted.

▼B*Artikkel 17***I ja II lisas loetletud teenuseid hõlmavad segalepingud**

Riigihankelepingud, mille objektiks on artikliga 2 hõlmatud teenused, mis on loetletud nii I lisas kui ka II lisas, sõlmitakse vastavalt artiklitele 18 kuni 54 juhul, kui I lisas loetletud teenuste maksumus on suurem kui II lisas loetletud teenuste maksumus. Muudel juhtudel sõlmitakse riigihankelepingud vastavalt artiklile 18 ja artikli 30 lõikele 3.

*IV PEATÜKK***Riigihankelepingu dokumentatsiooni reguleerivad erieeskirjad***Artikkel 18***Tehnilised kirjeldused**

1. II lisa punktis 1 määratletud tehnilised kirjeldused esitatakse riigihankelepingu dokumentatsioonis (hanketeates, lepingudokumentides, kirjeldavates dokumentides või täiendavates dokumentides).

2. Tehnilised kirjeldused võimaldavad kõigile pakkujatele võrdse juurdepääsu ega tohi tekitada põhjendamatuid takistusi riigihangete avamisel konkurentsile.

3. Ilma et see piiraks kohustuslikke siseriiklike tehnilisi eeskirju (sh tooteohutusega seotud eeskirju) või tehnilisi nõudeid, mida liikmesriik peab rahvusvaheliste standardimislepingute alusel täitma, et tagada nende lepingutega nõutud koostegutsemisvõime, ja tingimusel, et need on kooskõlas ühenduse õigusega, koostatakse tehnilised kirjeldused:

a) tuginedes III lisas määratletud tehnilistele kirjeldustele ja (tähtsuse järjekorras):

- Euroopa standardid ülevõtnud siseriiklikele tsiviilstandarditele,
- Euroopa tehnilistele tunnustusele,
- ühtsetele tsiviiltehnilistele kirjeldustele,
- rahvusvahelised standardid ülevõtnud siseriiklikele tsiviilstandarditele,
- muudele rahvusvahelistele tsiviilstandarditele,
- muudele Euroopa standardiseerimisasutuste kehtestatud tehnilistele kontrollsüsteemidele või juhul, kui need puuduvad, projekteerimise, arvestusmeetodi ning tööde teostamise ja toodete kasutamise seotud muudele siseriiklikele tsiviilstandarditele, siseriiklikele tehnilistele tunnustustele või siseriiklikele tehnilistele kirjeldustele,
- tööstusest lähtuvatele ja selle poolt laialdaselt tunnustatud tsiviiltehnilistele kirjeldustele või

▼B

- III lisa punktis 3 määratletud siseriiklikele kaitsevaldkonna standarditele ja nende standarditega sarnastele kaitsetstarbelise varustuse kirjeldustele.

Igale viitele lisatakse märged „või sellega samaväärne”; või

- b) kirjeldades kasutusomadusi või funktsionaalseid nõudeid; viimased võivad sisaldada keskkonnanäitajaid.

Sellised parameetrid peavad siiski olema piisavalt täpsed, et pakkujatel oleks võimalik kindlaks määrata riigihankelepingu objekt ja et ostjad saaksid sõlmida riigihankelepingu; või

- c) kirjeldades punktis b nimetatud kasutusomadusi või funktsionaalseid nõudeid, viidates punktis a nimetatud kirjeldustele kui kasutusomadustele või funktsionaalsetele nõuetele vastavuse tagamise vahendile; või

- d) viidates teatavate näitajate puhul punktis a nimetatud kirjeldustele ja muude näitajate puhul punktis b nimetatud kasutusomadustele või funktsionaalsetele nõuetele.

4. Ostja, kes kasutab võimalust viidata lõike 3 punktis a nimetatud kirjeldustele, ei tohi pakumist tagasi lükata põhjendusega, et pakutavad tooted või teenused ei vasta ostja viidatud kirjeldustele, juhul kui pakkuja tõestab oma pakumises ostjat rahuldaval viisil ning mis tahes asjakohaseid vahendeid kasutades, et tema pakutud lahendused on tehnilises kirjelduses esitatud nõuetele samaväärsed.

Asjakohaseks vahendiks võib olla tootja tehniline toimik või tunnustatud organi katseprotokoll.

5. Ostja, kes kasutab lõikes 3 sätestatud võimalust teha ettekirjutusi kasutusomaduste või funktsionaalsete nõuete osas, ei tohi tagasi lükata ehitustööde, toodete või teenuste pakumist, mis vastab Euroopa standardi üle võtnud siseriiklikule standardile, Euroopa tehnilisele tunnustusele, ühtsele tehnilisele kirjeldusele, rahvusvahelisele standardile või Euroopa standardiseerimisasutuse kehtestatud tehnilisele kontrollsüsteemile, kui need kirjeldused käsitlevad ostja kehtestatud kasutusomadusi või funktsionaalseid nõudeid.

Pakkuja peab pakumises ostjat rahuldaval viisil ja asjakohaste vahenditega tõendama, et standardile vastav ehitustöö, toode või teenus on kooskõlas ostja kehtestatud kasutusomaduste või funktsionaalsete nõuetele.

Asjakohaseks vahendiks võib olla tootja tehniline toimik või tunnustatud organi katseprotokoll.

▼B

6. Kui ostjad soovivad lõike 3 punktis a nimetatud kasutusomaduste või funktsionaalsete nõuetega keskkonda mõjutavad tegurid, võivad nad kasutada Euroopa, siseriiklikel või riikidevahelistel ökomärgistel või muudel ökomärgistel määratletud üksikasjalikke nõudeid või vajaduse korral nende osi tingimusel, et:

— kõnealused nõuded on kohased riigihankelepingu objektiks olevate asjade või teenuste omaduste määramisel;

— märgise nõuded on koostatud teadusinfo põhjal;

— ökomärgiste vastuvõtmisel kasutatakse menetlust, milles võivad osaleda kõik huvirühmad, näiteks riigiasutused, tarbijad, tootjad, turustajad ja keskkonnakaitseorganisatsioonid; ja

— need on kõigile huvitatud pooltele kättesaadavad.

Ostjad võivad teatada, et käsitlevad ökomärgist kandvaid tooteid ja teenuseid lepingudokumentides ettenähtud tehnilistele kirjeldustele vastavatenä; nad peavad tunnustama kõiki muid asjakohaseid tõendusmaterjale, näiteks tootja koostatud tehnilisi toimikuid või tunnustatud organi väljastatud katseprotokolle.

7. Käesolevas artiklis tähendavad „tunnustatud organid” kohaldatavatele Euroopa standarditele vastavaid katse- ja kalibreerimislaboreid ning sertifitseerimis- ja inspekteerimisasutusi.

Ostjad tunnustavad teistes liikmesriikides asutatud tunnustatud organite sertifikaate.

8. Tehnilistes kirjeldustes ei nimetata kindlat marki ega ostuallikat, konkreetset valmistusviisi ega kaubamärke, patente, liike, kindlat päritolu ega teatavat tootmisviisi, mis võiks teatavaid ettevõtteid või tooteid soosida või nende osaluse välistada, välja arvatud juhul, kui see on riigihankelepingu objekti seisukohast põhjendatud. Sellised viited on lubatud erandkorras, kui riigihankelepingu objekti ei ole võimalik punktide 3 ja 4 kohaselt piisavalt täpselt ja kõigile mõistetavalt kirjeldada; sellistele viidetele lisatakse märke „või sellega samaväärne”.

*Artikkel 19***Pakkumiste variandid**

1. Kui lepingu sõlmimise kriteeriumiks on majanduslikult soodsaim pakkumine, võivad ostjad lubada pakkujatel esitada pakkumiste variante.

2. Ostjad märgivad hanketeates, kas nad lubavad esitada pakkumiste variante. Selle teabe puudumisel ei ole pakkumiste variante lubatud esitada.

▼B

3. Pakkumiste variante lubavad ostjad nimetavad pakkumise tehnilistes kirjeldustes miinimumnõuded, millele pakkumiste variandid peavad vastama, ning pakkumiste variantide esitamise tingimused.

Arvesse võetakse ainult need pakkumiste variandid, mis vastavad ostja kehtestatud miinimumnõuetele.

4. Asjade või teenuste riigihankalepingute sõlmimisel ei tohi pakkumiste variantide esitamist lubanud ostjad pakkumise varianti tagasi lükata üksnes seetõttu, et selle valimine tooks kaasa teenuste riigihankalepingu sõlmimise asjade riigihankalepingu asemel või asjade riigihankalepingu sõlmimise teenuste riigihankalepingu asemel.

*Artikkel 20***Riigihankalepingu täitmise tingimused**

Ostjad võivad kehtestada riigihankalepingu täitmisega seotud eritingimusi, kui need on kooskõlas ühenduse õigusega ning esitatud riigihankalepingu dokumentatsioonis (hanketeates, lepingudokumentides, kirjeldavates dokumentides või täiendavates dokumentides). Kõnealused tingimused võivad eelkõige käsitleda allhanget või tagada salastatud teabe turvet ja tarnekindlust, mida ostja vastavalt artiklitele 21, 22 ja 23 nõuab, või arvestada keskkonna- ja sotsiaalküsimustega.

*Artikkel 21***Allhanked**

1. Edukas pakkuja võib vabalt valida alltöövõtjad kõikide allhankalepingute puhul, mille suhtes ei kehti lõigetes 3 ja 4 nimetatud nõue, ning eelkõige ei diskrimineeri ta potentsiaalseid alltöövõtjaid rahvuse põhjal.

2. Ostja võib omal initsiatiivil või liikmesriigi nõudel küsida pakkujalt:

— et viimane näitaks oma pakkumises ära, kui ta kavatseb riigihankalepingu mingi osa anda allhankena kolmandatele isikutele, kavandatavad alltöövõtjad ja nende allhangete sisu; ja/või

— teavitamist riigihankalepingu täitmise jooksul alltöövõtjate tasandil toimuvatest muudatustest.

3. Ostja võib omal initsiatiivil või liikmesriigi nõudel kohustada edukat pakkujat kohaldama III jaotise sätteid kõikide või teatavate allhankalepingute suhtes, mis edukas pakkuja kavatseb kolmandate isikutega sõlmida.

▼B

4. Liikmesriik võib sätestada, et ostja võib või peab nõudma, et edukas pakkuja sõlmiks riigihankelingu mingi osa suhtes allhankelepingu kolmandate isikutega. Ostja, kes nõuab sellist allhanget, esitab protsentuaalse miinimummäära väärtuste vahemikuna, mis sisaldab minimaalset ja maksimaalset määra. Maksimummäär ei tohi ületada 30 % riigihankelingu väärtusest. Kõnealune vahemik on proportsionaalne riigihankelingu sisu ja väärtusega ja asjaomase tööstussektori omadustega, sh konkurentsiga kõnealusel turul ja asjaomase tööstusbaasi tehnilise suutlikkusega.

Kui allhange langeb ostja esitatud vahemikku, loetakse käesolevas lõikes sätestatud allhankenõue täidetuks.

Pakkuja võib teha ettepaneku sõlmida allhankeleping, mille osa koguväärtusest ületab ostja nõutud vahemikku.

Ostja palub pakkujatel pakkumises täpsustada, millis(t)e osa(de) suhtes oma pakkumisest nad kavatsevad sõlmida allhankelepingu, et täita esimeses lõigus osutatud nõuet.

Ostja võib omal initsiatiivil või liikmesriigi nõudel paluda pakkujal samuti täpsustada, millis(t)e osa(de) suhtes oma pakkumisest lisaks nõutud määrale nad kavatsevad sõlmida allhankelepingu, samuti nimetada juba kindlaksmääratud alltöövõtjad.

Edukas pakkuja sõlmib allhankelepingud vastavalt protsendimäärale, mille ostja on kehtestanud, kooskõlas III jaotise sätetega.

5. Alati kui liikmesriik sätestab, et ostja võib põhilepingu sõlmimise menetluse käigus pakkuja valitud alltöövõtjad tagasi lükata või riigihankelingu täitmise ajal eduka pakkuja valitud alltöövõtjad tagasi lükata, saab tagasilükkamine lähtuda ainult nõuetest, mis on kehtestatud pakkujate valikuks põhilepingule. Kui ostja alltöövõtja tagasi lükkab, peab ta esitama pakkujale või edukale pakkujale kirjaliku põhjenduse, miks alltöövõtja(d) tema hinnangul nõuetele ei vasta.

6. Hanketeates osutatakse lõigetes 2 kuni 5 nimetatud nõuetele.

7. Lõiked 1 kuni 5 ei piira peamise ettevõtja vastutust.

*Artikkel 22***Teabeturve**

Salastatud teabega seotud, seda nõudvate ja/või sisaldavate riigihankelingu puhul täpsustab ostja riigihankelingu dokumentatsioonis (hanketeates, lepingudokumentides, kirjeldavates dokumentides või täiendavates dokumentides) kõik vajalikud meetmed ja nõuded teabe kaitsmiseks nõutaval tasemel.

▼B

Selleks võib ostja nõuda, et pakkumine sisaldaks muu hulgas järgmisi elemente:

- a) pakkuja ja juba kindlaks määratud alltöövõtjate kinnitust, et nad tagavad nõuetekohaselt kogu nende käsutuses oleva või riigihankelepingu kehtivuse jooksul ja pärast riigihankelepingu lõpetamist neile teatavaks saava salastatud teabe konfidentsiaalsuse vastavalt asjaomastele õigus- ja haldusnormidele;
- b) pakkuja kinnitust, et ta hangib punktis a sätestatud kinnituse riigihankelepingu täitmise käigus võetavatelt teistelt alltöövõtjatelt;
- c) piisavat teavet kindlaks määratud alltöövõtjate kohta, mille põhjal on ostjal võimalik kindlaks teha, kas kõik alltöövõtjad on suutelised nõuetekohaselt tagama allhanketööde teostamise raames neile teatavaks tehtava või nende endi koostatava salastatud teabe konfidentsiaalsuse;
- d) pakkuja kinnitust, et ta esitab punktis c nõutud teabe uute alltöövõtjate kohta enne nendega allhanklepingu sõlmimist.

Kui siseriiklike julgeoleku kontrollisüsteeme pole ühenduse tasandil ühtlustatud, võib liikmesriik sätestada, et teises lõigus osutatud meetmed ja nõuded peavad olema kooskõlas tema siseriiklike julgeolekukontrolli sätetega. Liikmesriigid tunnustavad julgeolekusertifikaate, mida nad peavad võrdväärseks nende siseriikliku õiguse kohaste sertifikaatidega, ilma et see nende võimalust ise täiendavad uurimisi läbi viia ja arvesse võtta, kui nad seda vajalikuks peavad.

Artikkel 23

Tarnekindlus

Ostja sätestab riigihankelepingu dokumentatsioonis (hanketeates, lepingudokumentides, kirjeldavates dokumentides või täiendavates dokumentides) tarnekindluse tagamise nõuded.

Selleks võib ostja nõuda, et pakkumine sisaldaks muu hulgas järgmisi elemente:

- a) tõendeid või dokumente, mis näitavad ostjat rahuldaval viisil, et pakkuja on suuteline täitma riigihankelepinguga seotud asjade ekspordi veoja transiidialaseid kohustusi, sealhulgas asjaomaselt liikmesriigilt või liikmesriikidelt saadud täiendavaid dokumente;

▼B

- b) viidet ostjale kehtivale mis tahes piirangule, mis puudutab asjade ja teenuste või nende asjade või teenuste tulemuste avalikustamist, üleandmist või kasutamist, mis tuleneb ekspordikontrolli korrast või julgeolekumeetmetest;
- c) tõendeid või dokumente, mis näitavad, et pakkuja tarneahela korraldus ja asukoht võimaldab tal täita ostja poolt lepingudokumentides kehtestatud tarnekindlusnõuded, ning kinnitust, et võimalikud muutused tarneahelas riigihankelepingu täitmise jooksul ei takista teda neid nõudeid täitmast;
- d) pakkuja kinnitust selle kohta, et ta on valmis looma ja/või säilitama mahtu, et täita ostja võimalikke lisavajadusi kriisioludes vastavalt kokkulepitavatele tingimustele;
- e) pakkuja asukohariigi pädevatelt asutustelt saadud täiendavaid dokumente, mis käsitlevad kriisioludest ostjale tekkida võivate suuremate vajaduste täitmist;
- f) pakkuja kinnitust, et ta tagab riigihankelepingu objektiks olevate asjade hooldamise, uuendamise või kohandamise;
- g) pakkuja kinnitust, et ta teavitab ostjat aegsasti kõikidest pakkuja organisatsiooni struktuuris, tarneahelas või tööstusstrateegias toimunud muudatustest, mis võivad mõjutada tema kohustusi ostja suhtes.
- h) pakkuja kinnitust, et ta annab ostjale kokkulepitavate tingimuste kohaselt kõik varuosade, komponentide, komplektide ja katsevarustuse tootmiseks vajalikud vahendid, muu hulgas joonised, litsentsid ja kasutusjuhendid, juhul kui ta ei suuda enam ise neid pakkuda.

Pakkujalt ei tohi nõuda, et ta saaks liikmesriigi kinnituse, mis piiraks kõnealuse liikmesriigi vabadust kohaldada kooskõlas asjaomaste rahvusvaheliste ja ühenduse õigusaktidega siseriiklikke ekspordi, veo või transiidi litsentsi kriteeriumeid asjaoludel, mis valitsevad litsentsimisotsuse ajal.

▼ **B***Artikkel 24***Maksude, keskkonnakaitse, töökaitsealaste sätete ja töötingimustega seotud kohustused**

1. Ostja võib lepingudokumentides nimetada või liikmesriik võib ostjat kohustada nimetama asutuse või asutused, kellelt kandidaat või pakkuja võib saada asjakohast teavet selles liikmesriigis, piirkonnas, paikkonnas või kolmandas riigis, kus ehitustööd teostatakse või teenust osutatakse, kehtivate maksude, keskkonnakaitsealaste, töökaitsealaste sätete ja töötingimustega seotud kohustuste kohta, mida riigihankelepingu kehtivuse ajal teostatavate ehitustööde või osutatavate teenuste suhtes kohaldatakse.

2. Ostja, kes annab lõikes 1 osutatud teavet, palub pakkujatel näidata, et nad on pakkumist koostades võtnud arvesse ehitustöö teostamise või teenuse osutamise kohas kehtivate töökaitsealaste sätete ja töötingimustega seotud kohustused.

Esimene lõik ei piira ebaharilikult madalate hindadega pakkumiste kontrollimist käsitleva artikli 49 sätete kohaldamist.

*V PEATÜKK***Menetlused***Artikkel 25***Kohaldatavad menetlused**

Riigihankelepingute sõlmimisel kasutavad ostjad siseriiklikke menetlusi, mida kohandatakse käesoleva direktiivi eesmärkidele.

Riigihankelepingute sõlmimisel võivad ostjad kasutada piiratud menetlust või väljakuulutamise läbirääkimistega menetlust.

Artiklis 27 osutatud asjaoludel võivad nad riigihankelepingute sõlmimise kasutada konkurentidega peetavat dialoogi.

Artiklis 28 selgesõnaliselt osutatud erijuhtudel ja eriolukordades võivad ostjad kasutada väljakuulutamisetähtaegide läbirääkimistega menetlust.

*Artikkel 26***Väljakuulutamise läbirääkimistega menetlus**

1. Väljakuulutamise läbirääkimistega menetluses peavad ostjad pakkujatega läbirääkimisi, et kohandada pakkumised hanketeates, lepingudokumentides ja võimalikes täiendavates dokumentides sätestatud nõuetega ning leida kooskõlas artikliga 47 parim pakkumine.

▼B

2. Läbirääkimiste ajal tagavad ostjad kõigi pakkujate võrdse kohtlemise. Nad ei avalda teavet diskrimineerival viisil, mis võib anda mõnele pakkujale teiste ees eelise.

3. Ostjad võivad hanketeates või lepingudokumentides sätestatud lepingu sõlmimise kriteeriumide kohaselt ette näha, et menetlus toimub järjestikuste etappidena, ning vähendada sel viisil läbirääkimistel arutatavate pakkumiste arvu. Hanketeates või lepingudokumentides viidatakse selle võimaluse kasutamisele või kasutamata jätmisele.

*Artikkel 27***Konkurentidega peetav dialoog**

1. Eriti keeruliste riigihankelepingute puhul võivad liikmesriigid sätestada, et ostja võib kasutada konkurentidega peetavat dialoogi käesoleva artikliga ettenähtud korras, kui piiratud menetlus või välja kuulutamiselega läbirääkimistega menetlus ei võimalda ostja arvates riigihankelepingut sõlmida.

Riigihankeleping sõlmitakse majanduslikult soodsaima pakkumise alusel, mis on lepingu sõlmimise ainus kriteerium.

2. Ostjad avaldavad hanketeate ning määratlevad oma vajadused ja nõuded selles teates ja/või kirjeldavas dokumendis.

3. Ostjad alustavad artiklite 38 kuni 46 asjakohaste sätete kohaselt valitud kandidaatidega dialoogi, mille eesmärk on tuvastada ja määratleda ostjate vajadusi kõige paremini rahuldavad vahendid. Dialoogi ajal võivad ostjad väljavalitud kandidaatidega arutada kõiki riigihankelepinguhahke.

Ostjad tagavad kõigi pakkujate võrdse kohtlemise dialoogi ajal. Nad ei avalda teavet diskrimineerival viisil, mis võib anda mõnele pakkujale teiste ees eelise.

Ostjad ei tohi avaldada dialoogis osaleva kandidaadi pakutud lahendusi või muud tema poolt edastatud konfidentsiaalset teavet teistele osalejatele ilma kõnealuse kandidaadi nõusolekuta.

4. Ostjad võivad hanketeates või kirjeldavas dokumendis esitatud lepingu sõlmimise kriteeriumide kohaselt ette näha, et menetlus toimub järjestikuste etappidena, ning vähendada sel viisil lahenduste arvu, mida dialoogide pidamise etapis arutatakse. Hanketeates või kirjeldavas dokumendis on viide, et seda võimalust võidakse kasutada.

5. Ostja jätkab dialoogi, kuni on kindlaks määranud oma vajadustele vastava(d) lahenduse(d), vajaduse korral neid võrreldes.

▼B

6. Kui ostja on teatanud dialoogi lõpetamisest ja osalejaid sellest teavitatud, palub ta neil esitada lõplikud pakkumised dialoogi käigus esitatud ja täpsustatud lahenduse või lahenduste põhjal. Pakkumised sisaldavad kõiki ettenähtud ja projekti elluviimiseks vajalikke elemente.

Ostja taotluse korral võib neid pakkumisi selgitada, piiritleda ja täpsustada. Selgitamine, piiritlemine, täpsustamine või täiendav teave ei tohi muuta pakkumise või pakkumiskutse põhielemente, mille muutumine tõenäoliselt moonutaks konkurentsi või avaldaks diskrimineerivat mõju.

7. Ostjad hindavad saadud pakkumisi hanketeates või kirjeldavas dokumendis sätestatud lepingu sõlmimise kriteeriumide põhjal ja valivad majanduslikult soodsaima pakkumise artikliga 47 ettenähtud korras.

Ostja taotluse korral võib paluda, et majanduslikult soodsaimaks tunnistatud pakkumise esitanud pakkuja selgitaks pakkumise tahke või kinnitaks pakkumises sisalduvaid kohustusi, tingimusel, et selline selgitamine ei muuda pakkumise või pakkumiskutse olulisi aspekte ega tekita konkurentsi moonutamise ega diskrimineerimise ohtu.

8. Ostjad võivad täpsustada hindasid või makseid dialoogis osalejatele.

*Artikkel 28***Juhud, mille puhul on õigustatud väljakuulutamiseta läbirääkimistega menetluse kasutamine**

Järgmistel juhtudel võivad ostjad sõlmida riigihankelepinguid väljakuulutamiseta läbirääkimistega menetluse alusel ning peavad põhjendama selle menetluse kasutamist riigihankelepingu sõlmimise teates, nagu on sätestatud artikli 30 lõikes 3:

1. Ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute puhul:

a) kui piiratud menetluse, väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse või konkurentidega peetava dialoogi käigus ei ole esitatud ühtki pakkumist või nõuetele vastavat pakkumist või ühtki osalemistaotlust, kui riigihankelepingu algtingimusi sellega oluliselt ei muudeta ja kui komisjonile esitatakse tema taotlusel aruanne;

b) kui piiratud menetluse, väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse või konkurentidega peetava dialoogi puhul esitatud pakkumised ei vasta nõuetele või kui pakkumised ei ole kooskõlas artiklitele 5, 19, 21 kuni 24 ning II jaotise VII peatükile vastavate siseriiklike sätetega, juhul kui:

i) riigihankelepingu algtingimusi sellega oluliselt ei muudeta, ning

▼B

- ii) läbirääkimistega menetlusse kaasatakse kõik sellised pakkujad ja ainult sellised pakkujad, kes vastavad artiklite 39 kuni 46 kriteeriumidele ning kes esitasid algse piiratud menetluse või konkurentidega peetava dialoogi käigus pakkumismenetluse vorminõuetele vastavad pakkumised;
- c) kui kriisiolukorrast tingitud kiireloomulisus ei võimalda järgida piiratud menetlustes või väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluses nõutavaid tähtaegu, sh artikli 33 lõikes 7 nimetatud lühendatud tähtaegu. See võib kehtida näiteks artikli 23 teise lõigu punktis d osutatud juhul;
- d) äärmise vajaduse korral, kui ootamatute sündmuste tagajärjel tekkinud kiireloomulise olukorra tõttu, mida asjaomased ostjad ei saanud ette näha, ei ole võimalik piiratud või väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse tähtajast, sh artikli 33 lõikes 7 nimetatud lühendatud tähtajast kinni pidada. Kiireloomulise olukorra põhjendamiseks esitatavad asjaolud ei tohi mingil juhul johtuda ostjatest;
- e) kui tehnilistel või ainuõiguste kaitsega seotud põhjustel saab riigihanklepingu sõlmida ainult ühe konkreetse ettevõtjaga.

2. Teenuste ja asjade riigihanklepingute puhul:

- a) uurimis- ja arendustegevusega seotud teenuste, välja arvatud artiklis 13 nimetatud teenuste tellimiseks;
- b) üksnes uurimis- ja arendustegevuseks valmistatud asjade ostmiseks, välja arvatud juhul, kui neid asju valmistatakse kaubandusliku tasuvuse eesmärgil masstoodanguna või uurimis- ja arendustegevuse kulude katmiseks.

3. Asjade riigihanklepingute puhul:

- a) kui riigihanklepingud käsitlevad esialgse tarnija lisatarneid, mis on mõeldud tavaliste toodete või seadmete osaliseks asendamiseks või olemasolevate toodete või seadmete täiendamiseks, kui tarnija vahetamine sunnib ostjat hankima teistsuguste tehniliste omadustega materjali, mis tooks kaasa ühildamatuse või ebaproportsionaalsed tehnilised raskused käitamisel ja hooldamisel.

Selliste riigihanklepingute ja samuti uuendatavate riigihanklepingute kehtivusaeg ei tohi olla pikem kui viis aastat, välja arvatud erandjuhtudel, mis määratakse kindlaks, arvestades toodete, seadmete või süsteemide eeldatavat kasutusiga ning tehnilisi probleeme, mida tarnija vahetamine võiks põhjustada;

- b) tooraineturul noteeritud ja sealt ostetud toodetest koosnevate tarnete puhul;

▼B

c) kui tarned ostetakse erakordselt soodsatel tingimustel kas tarnijalt, kes on oma äritegevust lõpetamas, või pankrotihaldurilt või likvideerijatelt, võlausaldajatega sõlmitud kokkuleppe või muu samalaadse menetluse alusel vastavalt siseriiklikele õigusnormidele.

4. Ehitustööde riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute puhul:

a) seoses täiendavate ehitustööde või lisateenustega, mida algselt kavandatud projekt või esialgselt sõlmitud riigihankeleping ei sisaldanud, kuid mis ettenägematu asjaolu tõttu osutuvad vajalikuks projektis või riigihankelepingus kirjeldatud tööde teostamiseks või teenuste osutamiseks, tingimusel, et riigihankeleping sõlmitakse ettevõtjaga, kes kõnealust tööd teostab või kõnealust teenust osutab:

i) kui täiendavaid ehitustöid või lisateenuseid ei saa tehnilistel või majanduslikel põhjustel esialgselt riigihankelepingust eraldada, ilma et see tooks ostjale kaasa olulisi ebamugavusi, või

ii) kui kõnealuseid töid või teenuseid on võimalik esialgselt riigihankelepingust eraldada, kuid need on selle täitmiseks siiski vältimatult vajalikud.

Täiendavate ehitustööde või lisateenuste kohta sõlmitud riigihankelepingute kogumaksumus ei tohi siiski ületada 50 % esialgse riigihankelepingu maksumusest;

b) uute ehitustööde või teenuste puhul, mis seisnevad samalaadsete ehitustööde või teenuste kordamises, mille kohta sama ostja on ettevõtjaga esialgse riigihankelepingu sõlminud, tingimusel, et need ehitustööd või teenused vastavad piiratud menetluse, väljaakuulutamise või läbirääkimistega menetluse või konkurentidega peetava dialoogi alusel sõlmitud esialgse riigihankelepingu objektiks olevale põhiprojektile.

Niipea, kui esialgne projekt on pakkumisele üles seatud, teatatakse kõnealuse menetluse kasutamise võimalusest ning ostjad võtavad artikli 8 kohaldamisel arvesse järgnevate ehitustööde või teenuste eeldatavat kogumaksumust.

Seda menetlust võib kasutada üksnes viie aasta jooksul pärast esialgse riigihankelepingu sõlmimist, välja arvatud erandjuhtudel, mis määratakse kindlaks, arvestades toodete, seadmete või süsteemide eeldatavat kasutusiga ning tehnilisi probleeme, mida tarnija vahetamine võiks põhjustada.

5. Riigihankelepingute puhul, mis on seotud liikmesriigi välismaal tegutsevate või tegutsema asuvate relva- või julgeolekujõudude õhu- või meretranspordi teenustega, juhul kui ostja peab hankima selliseid teenuseid ettevõtjalt, kes tagavad oma pakkumise kehtivuse nii lühikeseks perioodiks, et piiratud või väljaakuulutamise või läbirääkimistega menetluse tähtajast, sh artikli 33 lõikes 7 nimetatud lühendatud tähtajast ei ole võimalik kinni pidada.

▼ **B***Artikkel 29***Raamlepingud**

1. Liikmesriigid võivad ette näha, et ostjad võivad sõlmida raamlepinguid.

2. Raamlepingute sõlmimisel täidavad ostjad käesolevas direktiivis osutatud protseduurireegleid kõigis etappides kuni asjaomasel raamlepingul põhinevate riigihankelepingute sõlmimiseni. Raamlepingu osapooled valitakse artikli 47 kohaselt kehtestatud lepingu sõlmimise kriteeriumide alusel.

Raamlepingul põhinevad riigihankelepingud sõlmitakse lõigetes 3 ja 4 sätestatud menetluste kohaselt. Neid menetlusi võib rakendada üksnes nende ostjate ning ettevõtjate vahel, kes olid raamlepingu esialgsed osapooled.

Raamlepingul põhinevate riigihankelepingute sõlmimisel ei tohi osapooled ühelgi juhul asjaomasel raamlepingus sätestatud tingimusi oluliselt muuta, eriti lõikes 3 osutatud juhul.

Raamlepingu kehtivusaeg ei tohi ületada seitset aastat, välja arvatud erandjuhtudel, mis määratakse kindlaks, arvestades toodete, seadmete või süsteemide eeldatavat kasutusiga ning tehnilisi probleeme, mida tarnija vahetamine võiks põhjustada.

Sellistel erandjuhtudel esitab ostja artikli 30 lõikes 3 nimetatud teates erandlike asjaolude kohta nõuetekohase selgituse.

Ostjad peavad raamlepinguid kasutama nõuetekohasel viisil, mis ei tõkesta, piira ega moonuta konkurentsi.

3. Raamlepingu sõlmimise korral ühe ettevõtjaga võetakse sellel raamlepingul põhinevate riigihankelepingute sõlmimise aluseks raamlepingus sätestatud tingimused.

Kõnealuste riigihankelepingute sõlmimisel võivad ostjad raamlepingu ettevõtjast osapoollega kirjalikult nõu pidada, paludes tal vajaduse korral oma pakkumist täiendada.

4. Kui raamleping sõlmitakse mitme ettevõtjaga, peab ettevõtjaid olema vähemalt kolm, kuivõrd on olemas piisav arv valikukriteeriumidele vastavaid ettevõtjaid ja/või tingimustele ja lepingu sõlmimise kriteeriumidele vastavaid pakkumisi.

Mitme ettevõtjaga sõlmitud raamlepingutel põhinevaid riigihankelepinguid võib sõlmida:

— raamlepingus kehtestatud tingimustel uut konkurssi välja kuulutamata, või

▼B

- kui kõik tingimused ei ole raamlepingus kehtestatud, korraldada pooltele uus konkurss samadel ja vajaduse korral täpsemini määratletud tingimustel ning asjakohasuse korral ka muudel raamlepingu lepingudokumentides nimetatud tingimustel, vastavalt järgmisele protseduurile:
- a) iga sõlmitava riigihankelepingu puhul peavad ostjad kirjalikult nõu riigihankelepingut täita suutvate ettevõtjatega;
  - b) ostjad määravad piisavalt pika tähtaja, mis võimaldab iga konkreetse riigihankelepinguga seoses pakkumisi esitada, ning arvestavad seejuures selliste teguritega, nagu riigihankelepingu objekti keerukus ja pakkumiste saatmiseks vajalik aeg;
  - c) pakkumised esitatakse kirjalikult ning nende sisu peab jääma vastamiseks ettenähtud tähtaja möödumiseni konfidentsiaalseks;
  - d) ostjad sõlmivad riigihankelepingu pakkujaga, kes on raamlepingu lepingudokumentides kehtestatud lepingu sõlmimise kriteeriumide põhjal esitanud parima pakkumise.

*VI PEATÜKK**Teavitamist ja läbipaistvust käsitlevad eeskirjad*

1. jagu

Teadete avaldamine*Artikkel 30***Teated**

1. Ostjad võivad teha komisjoni või enda poolt avaldatavas eelteates, mis sisaldab VI lisa punkti 2 kohaselt „ostjaprofiili” kirjeldust, teatavaks:
  - a) tarnete puhul eeldatava kogumaksumuse seoses iga tooteliigi kohta sõlmitavate riigihankelepingute või raamlepingutega, mis nad kavatsevad sõlmida järgneva 12 kuu jooksul.

Ostjad määratlevad tootevaldkonna CPV nomenklatuurile viidates;

  - b) teenuste puhul niisuguste teenuste riigihankelepingute või raamlepingute eeldatava kogumaksumuse iga teenuseliigi kohta, mis nad kavatsevad sõlmida järgneva 12 kuu jooksul;
  - c) ehitustööde puhul niisuguste riigihankelepingute või raamlepingute põhiomadused, mille alusel ostjad kavatsevad riigihankelepingu sõlmida.

Esimeses lõigus osutatud teated edastatakse komisjonile või avaldatakse ostjaprofiilis võimalikult kiiresti pärast heakskiitva otsuse vastuvõtmist projekti kohta, mille teostamiseks kavatsevad ostjad sõlmida riigihankelepinguid või raamlepinguid.

▼B

Ostjad, kes avaldavad eelteate ostjaprofiilides, edastavad komisjonile elektroonilise teate seoses eelteate avaldamisega ostjaprofiilis IV lisa punktis 3 esitatud teadete saatmise vormi ja üksikasjaliku korra kohaselt.

Esimeses lõigus nimetatud teadete avaldamine on kohustuslik ainult juhul, kui ostjad kasutavad artikli 33 lõikega 3 sätestatud võimalust lühendada pakkumiste laekumise tähtaegu.

Käesolevat lõiget ei kohaldata väljakuulutamiseta läbirääkimistega menetluse suhtes.

2. Ostjad, kes soovivad sõlmida riigihankelepingu või raamlepingu, kasutades selleks piiratud menetlust, väljakuulutamisega läbirääkimistega menetlust või konkurentidega peetavat dialoogi, teatavad sellest hanketeatega.

3. Ostjad, kes on sõlminud riigihankelepingu või raamlepingu, saavad teate lepingute sõlmimise menetluse tulemuste kohta hiljemalt 48 päeva pärast riigihankelepingu või raamlepingu sõlmimist.

Ostjad, kes on sõlminud raamlepingud artikli 29 kohaselt, ei ole kohustatud saatma lepingute sõlmimise menetluse tulemusi sisaldavat teadet iga kõnealusel raamlepingul põhineva riigihankelepingu kohta.

Teatavad andmed riigihankelepingu või raamlepingu sõlmimise kohta võib jätta avaldamata, kui selliste andmete avaldamine takistaks seaduste rakendamist või oleks muul viisil vastuolus avalike huvidega, eelkõige kaitse- ja/või julgeolekuhuvidega või riivaks teatavate avalikõiguslike või eraõiguslike ettevõtjate õigustatud ärihuve või kahjustaks ausat konkurentsi nende vahel.

*Artikkel 31***Vabatahtlik avaldamine**

Ostjad võivad kooskõlas artikliga 32 avaldada teateid seoses riigihankelepingtona, mille kohta käesolevas direktiivis sätestatud avaldamiskohustus ei kehti.

*Artikkel 32***Teadete avaldamise vorm ja viis**

1. Teated sisaldavad IV lisa osutatud teavet ja vajaduse korral muud ostja poolt vajalikuks peetavat teavet ning esitatakse standardvormis, mille võtab vastu komisjon vastavalt artikli 67 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusele.

▼B

2. Ostjad saavad teated komisjonile elektrooniliselt VI lisa punktis 3 esitatud teabedastusvormi ja -korra kohaselt või muul viisil. Artikli 33 lõikega 7 sätestatud kiirendatud menetluse korral tuleb teated saata faksiga või elektrooniliselt V lisa punktis 3 esitatud teabedastusvormi ja -korra kohaselt.

Teated avaldatakse vastavalt VI lisa punkti 1 alapunktides a ja b ette nähtud tehnilistele näitajatele.

3. Teated, mis on elektrooniliselt koostatud ja edastatud VI lisa punktis 3 sätestatud edastusvormi ja -korra kohaselt, avaldatakse hiljemalt viie päeva jooksul pärast nende saatmist.

Teated, mida ei edastata elektrooniliselt VI lisa punktis 3 sätestatud edastusvormi ja -korra kohaselt, avaldatakse hiljemalt 12 päeva jooksul pärast nende edastamist või, artikli 33 lõikes 7 osutatud kiirendatud menetluse puhul hiljemalt viie päeva jooksul pärast nende saatmist.

4. Hanketeated avaldatakse tervikuna ühenduse ametlikus keeles, mille valib ostja, kusjuures autentne on üksnes algkeelne tekst. Igas teates sisalduvatel olulistest andmetest avaldatakse kokkuvõtte teistes ametlikes keeltes.

Komisjoni kulud seoses teadete avaldamisega kannab ühendus.

5. Teateid ja nende sisu ei tohi enne komisjonile saatmise kuupäeva siseriiklikul tasandil ega ostjaprofiilis avaldada.

Siseriiklikul tasandil avaldatud teated sisaldavad üksnes sellist teavet, mis sisaldus komisjonile lähetatud teateis või avaldati ostjaprofiilis vastavalt artikli 30 lõike 1 esimesele lõigule, kuid nendesse märgitakse teate komisjonile lähetamise või ostjaprofiilis avaldamise kuupäev.

Ostjaprofiilis ei tohi avaldada eelteateid enne, kui komisjonile on lähetatud teade nende kõnealuses vormis avaldamise kohta; nendes esitatakse lähetamise kuupäev.

6. Teated, mida ei saadeta elektrooniliselt VI lisa punktis 3 sätestatud vormi ja korra kohaselt, võivad sisaldada kuni 650 sõna.

▼B

7. Ostjad peavad suutma teadete lähetuskuupäeva tõendada.
8. Komisjon annab ostjale saadetud teabe avaldamist kinnituse, milles on märgitud avaldamise kuupäev. Kinnitus kehtib tõendina avaldamise kohta.

2. j a g u

T ä h t a j a d*Artikkel 33***Osalemistaotluste ja pakkumiste laekumise tähtajad**

1. Pakkumiste ja osalemistaotluste laekumise tähtaegu kindlaks määrates võtavad ostjad arvesse konkreetse riigihankelepingu keerukust ja pakkumiste koostamiseks vajalikku aega, ilma et see piiraks käesoleva artikliga sätestatud miinimumtähtaegade kohaldamist.

2. Piiratud menetluse, väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse ja konkurentidega peetava dialoogi puhul on osalemistaotluste laekumise miinimumtähtaeg 37 päeva alates hanketeate saatmise kuupäevast.

Piiratud menetluse puhul on pakkumiste laekumise miinimumtähtaeg 40 päeva alates kutse saatmise kuupäevast.

3. Kui ostja on avaldanud eelteate, võib lõike 2 teise lõigu kohast pakkumiste laekumise miinimumtähtaega üldreeglina lühendada 36 päevani, kuid see ei tohi ühelgi juhul olla lühem kui 22 päeva.

Tähtaega hakatakse lugema pakkumiskutse saatmise kuupäevast.

Esimeses lõigus nimetatud lühendatud tähtaegu võib kasutada juhul, kui eelteade sisaldab kogu IV lisas hanketeadete seoses nõutavat teavet, kui teave on teate avaldamise ajal kättesaadav ning kui eelteade saadeti avaldamiseks 52 päeva kuni 12 kuud enne hanketeate saatmise kuupäeva.

4. Kui teated koostatakse ja edastatakse elektrooniliselt VI lisa punktis 3 edastusvormi ja -korra kohaselt, võib lõike 2 esimeses lõigus osutatud osalemistaotluste laekumistähtaega lühendada seitsme päeva võrra.

5. Kui ostja võimaldab lepingudokumentidele ja kõigile täiendavatele dokumentidele piiramatu ja täieliku elektroonilise juurdepääsu alates VI lisa kohaselt avaldatud teate avaldamiskuupäevast ning esitab teate tekstis internetiaadressi, kus need dokumendid on kättesaadavad, võib lõike 2 teises lõigus nimetatud pakkumiste laekumistähtaega lühendada viie päeva võrra.

▼B

Selle lühendamise võib liita lõikes 4 nimetatud lühendamisega.

6. Kui lepingudokumente ja täiendavaid dokumente või lisateavet ei esitata mingil põhjusel artiklis 34 sätestatud tähtaja jooksul, kuigi neid taotleti õigel ajal, või kui pakkumisi saab esitada üksnes pärast kohaga tutvumist või lepingudokumente täiendavate dokumentide kontrollimist kohapeal, pikendatakse pakkumiste laekumistähtaegu nii, et kõik asjaomased ettevõtjad saaksid kätte kogu pakkumise esitamiseks vajaliku teabe.

7. Piiratud menetluse ja väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse puhul, kui asja kiireloomulisuse tõttu on käesolevas artiklis sätestatud miinimumtähtaegadest võimatu kinni pidada, võivad ostjad määrata:

- osalemistaotluste laekumise tähtaja, mis ei tohi olla lühem kui 15 päeva alates hanketeate lähetuskuupäevast või lühem kui 10 päeva, kui teade edastatakse elektrooniliselt VI lisa punktis 3 sätestatud teabeedastusvormi ja -korra kohaselt; ja
- piiratud menetluste puhul pakkumiste laekumistähtaja, mis ei tohi olla lühem kui 10 päeva alates pakkumiskutse esitamise kuupäevast.

3. jagu

Teabe sisu ja edastamisvahendid

Artikkel 34

Pakkumise esitamise, dialoogis või läbirääkimistel osalemise kutsed

1. Piiratud menetluse, väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse ja konkurentidega peetavaid dialooge hõlmava menetluse puhul teevad ostjad kõigile väljavalitud kandidaatidele samaaegselt ja kirjalikult ettepaneku esitada oma pakkumised või osaleda läbirääkimistel või dialoogis, kui kasutatakse konkurentidega peetavat dialoogi.

2. Kutse kandidaatidele sisaldab kas:

- lepingudokumentide või kirjeldavate dokumentide ja täiendavate dokumentide koopiat või
- viidet juurdepääsu kohta esimeses taandes osutatud dokumentidele, kui need tehakse elektrooniliselt vahetult kättesaadavaks artikli 33 lõikega 5 ette nähtud korras.

3. Kui lepingudokumendid, kirjeldav dokument ja/või täiendavad dokumendid on muu üksuse kui riigihankelepingut sõlmiva ostja käes, märgitakse kutses ära aadress, kust neid dokumente saab taotleda, ning vajaduse korral dokumentide taotlemise tähtaeg, nende eest makstav summa ja maksekord. Pädev talitus edastab dokumendid ettevõtjale kohe pärast taotluse laekumist.

▼B

4. Ostja või pädev talitus edastab lepingudokumentide, kirjeldava dokumendi ja/või täiendavate dokumentidega seotud lisateabe vähemalt kuus päeva enne pakkumiste laekumistähtaega tingimusel, et taotlus on esitatud aegsasti. Piiratud või kiirendatud menetluse puhul on see ajavahemik neli päeva.

5. Lisaks lõigetes 2, 3 ja 4 ette nähtud dokumentidele sisaldab kutse vähemalt:

- a) viidet avaldatud hanketeatele;
- b) pakkumiste esitamise tähtaega, aadressi, kuhu pakkumised tuleb saata, ning keelt või keeli, milles pakkumised tuleb koostada. Konkurentidega peetava dialoogi puhul ei sisaldu see teave dialoogis osalemise kutses, vaid pakkumiskutses;
- c) konkurentidega peetava dialoogi puhul konsultatsioonide alustamise kuupäeva ja kohta ning keelt või keeli, mida kasutatakse;
- d) viidet kõikvõimalikele dokumentidele, mis tuleb esitada pakkuja esitatud kontrollitavate andmete tõendamiseks artikli 38 kohaselt, või lisada kõnealuses artiklis nimetatud teabele artiklites 41 ja 42 sätestatud tingimuste kohaselt;
- e) lepingu sõlmimise kriteeriumide suhtelist osakaalu või vajaduse korral ka kriteeriume väheneva tähtsuse järjekorras, kui see ei ole esitatud hanketeates, lepingudokumentides või kirjeldavas dokumendis.

Artikkel 35

Kandidaatide ja pakkujate teavitamine

1. Ostjad teavitavad kandidaate ja pakkujaid võimalikult kiiresti riigihankelingu või raamlepingu sõlmimise kohta tehtud otsusest, sealhulgas põhjustest, miks otsustati mitte sõlmida raamlepingut või riigihankelingu, mille kohta on esitatud hankekuulutus, või alustada menetlust uuesti; kõnealune teave esitatakse kirjalikult ostjale esitatud taotluse põhjal.

2. Asjaomase osapoole taotluse korral teeb ostja, kui lõikes 3 ei ole sätestatud teisiti, võimalikult kiiresti ja hiljemalt 15 päeva jooksul alates kirjaliku taotluse kättesaamisest teatavaks:

- a) väljajäetud kandidaatidele nende taotluse tagasilükkamise põhjused;

▼B

b) edututele pakkujatele pakkumise tagasilükkamise põhjused, sealhulgas eelkõige artikli 18 lõigetes 4 ja 5 nimetatud juhtudel põhjused, miks tehti mittesamaväärsuse otsuse või põhjused, miks otsustati, et ehitustööd, tarned või teenused ei vasta toimimis- või funktsionaalsetele nõuetele, ning artiklites 22 ja 23 osutatud juhtudel põhjused, miks otsustati, et need ei vasta teabeturbe- ja tarnekindlusnõuetele.

c) kõigile vastavaks tunnistatud, kuid tagasi lükatud pakkumise teinud pakkujatele väljavalitud pakkumise sisu ja suhtelised eelised, samuti eduka pakkuja nime või raamlepingu osapoolte nimed.

3. Ostjad võivad siiski otsustada jätta avaldamata teatavad esimeses lõikes osutatud andmed seoses riigihanklepingu või raamlepingu sõlmimisega, kui selliste andmete avaldamine takistaks seaduste rakendamist, oleks muul viisil vastuolus üldiste huvidega, eelkõige kaitse- ja julgeolekuhuvidega, või kahjustaks era- või avalik-õiguslike ettevõtjate õigustatud ärihuve või nendevahelist ausat konkurentsi.

4. j a g u

T e a b e v a h e t u s*Artikkel 36***Teabevahetuse suhtes kohaldatavad eeskirjad**

1. Kogu käesolevas jaotises käsitletav sidepidamine ja teabevahetus võib toimuda posti või faksi teel, elektrooniliselt lõigetega 4 ja 5 ettenähtud korras, telefoni teel lõikes 6 osutatud juhtudel ja asjaolude korral või neid vahendeid kombineerides vastavalt ostja valikule.

2. Valitud sidevahendid peavad olema üldiselt kättesaadavad ega tohi seega piirata ettevõtjate juurdepääsu pakkumismenetlusele.

3. Sidepidamine ning teabe vahetamine ja säilitamine toimub viisil, mis tagab andmete terviklikkuse ning osalemistaotluste ja pakkumiste konfidentsiaalsuse säilitamise ning asjaolu, et ostjad tutvuvad osalemistaotluste ja pakkumiste sisuga alles siis, kui nende esitamise tähtaeg on möödas.

4. Elektroonilised teabevahetusvahendid, samuti nende tehnilised omadused peavad olema mittediskrimineerivad, üldiselt kättesaadavad ja koostalitlusvõimelised üldkasutatavate info- ja kommunikatsiooni-tehnoloogia toodetega.

▼B

5. Pakkumiste elektrooniliste edastus- ja vastuvõtuseadmete ning osalemistaotluste elektrooniliste vastuvõtuseadmete suhtes kehtivad järgmised eeskirjad:

- a) huvitatud isikutele on kättesaadav pakkumiste ja osalemistaotluste elektrooniliseks esitamiseks vajalik teave ja tehnilised nõuded, sealhulgas krüpteerimine. Lisaks vastavad pakkumiste ja osalemistaotluste elektroonilised vastuvõtuseadmed VIII lisa nõuetele;
- b) liikmesriigid võivad kooskõlas direktiivi 1999/93/EÜ artikliga 5 nõuda, et elektrooniliste pakkumistega kaasneks kõnealuse artikli lõikele 1 vastav täiustatud elektrooniline allkiri;
- c) liikmesriigid võivad sisse seada või säilitada vabatahtlikud akrediteerimiskavad, mille eesmärk on parandada selliste seadmete abil osutatava sertifitseerimisteenuse taset;
- d) kui artiklites 39 kuni 44 ja artiklis 46 osutatud dokumente, tõendeid ja avaldusi ei ole elektroonilisel kujul olemas, kohustuvad kandidaadid need esitama enne pakkumiste või osalemistaotluste esitamise tähtaja möödumist.

6. Osalemistaotluste edastamise suhtes kehtivad järgmised eeskirjad:

- a) riigihankelepingute sõlmimise menetluses osalemise taotlused võib esitada kirjalikult või telefoni teel;
- b) kui osalemistaotlused esitatakse telefoni teel, tuleb enne taotluste vastuvõtmiseks ettenähtud tähtaja möödumist saata selle kohta kirjalik kinnitus;
- c) ostjad võivad nõuda faksitud osalemistaotluste kinnitamist elektrooniliselt või posti teel, kui see on vajalik juriidiliseks tõendamiseks. Ostja peab esitama hanketeates kõik sellised nõuded koos kinnituse elektrooniliselt või posti teel saatmise tähtajaga.

5. jagu

Aruanded*Artikkel 37***Aruannete sisu**

1. Ostjad koostavad iga riigihankelepingu ja raamlepingu kohta kirjaliku aruande, mis näitab, et valikumenetlus toimus läbipaistval ja mittediskrimineerival viisil ning sisaldab vähemalt järgmist:

- a) ostja nimi ja aadress ning riigihankelepingu või raamlepingu objekt ja maksumus;
- b) valitud hankemenetlus;
- c) konkurentidega peetava dialoogi korral asjaolud, millega selle menetluse kasutamist põhjendatakse;

▼B

- d) väljakuulutamiseta läbirääkimistega menetluse korral artiklis 28 osutatud asjaolud, millega selle menetluse kasutamist põhjendatakse; vajaduse korral põhjendus artikli 28 lõike 4 punkti a teises lõigus ja artikli 28 lõike 4 punkti b kolmandas lõigus sätestatud tähtaegade ületamise kohta ja artikli 28 lõike 4 punkti a teises lõigus sätestatud 50 % piirangu ületamise kohta;
- e) kauem kui seitse aastat kestva raamlepingu puhul sellise kestuse põhjused;
- f) edukate kandidaatide nimed ning nende valimise põhjused;
- g) tagasilükatud kandidaatide nimed ning nende tagasilükkamise põhjused;
- h) pakkumiste tagasilükkamise põhjused;
- i) eduka pakkuja nimi ja põhjused, miks tema pakkumine välja valiti, ning juhul kui see on teada, ka riigihankelepingu või raamlepingu osa suurus, mille suhtes edukas pakkuja kavatseb sõlmida või on kohustatud sõlmima allhankelepinguid kolmandate isikutega;
- j) vajaduse korral põhjused, miks ostja otsustas riigihankelepingut või raamlepingut mitte sõlmida.
2. Ostjad võtavad asjakohased meetmed, et dokumenteerida läbi viidud riigihankelepingute sõlmimise elektroonilise menetluse areng.
3. Aruanne või selle põhijooned edastatakse komisjoni taotlusel komisjonile.

*VII PEATÜKK****Hankemenetluse läbiviimine***

1. jagu

Üldsätted*Artikkel 38***Osalejate sobivuse kontrollimine ja osalejate valimine, riigihankelepingute sõlmimine**

1. Riigihankelepingud sõlmitakse artiklites 47 ja 49 sätestatud kriteeriumide alusel, võttes arvesse artiklit 19, pärast seda, kui ostja on artiklites 41 kuni 46 osutatud finants- ja majandusliku olukorra, kutsealaste või tehniliste teadmiste või suutlikkuse kriteeriumide kohaselt ning vajaduse korral ning vastavalt käesoleva artikli lõikes 3 nimetatud mittediskrimineerimist käsitlevatele eeskirjadele ja kriteeriumidele kontrollinud nende ettevõtjate sobivust, keda ei ole artiklite 39 ja 40 kohaselt välja jäetud.

2. Ostjad võivad nõuda, et kandidaadid vastaksid artiklite 41 ja 42 kohasele minimaalse suutlikkuse tasemetele.

▼B

Artiklites 41 ja 42 osutatud teabe ulatus ja konkreetse riigihankelepingu täitmiseks vajalikud suutlikkuse miinimumtasemed peavad olema riigihankelepingu objektiga seotud ja sellega proportsionaalsed.

Miinimumtasemed esitatakse hanketeates.

3. Piiratud menetluse, väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse ja konkurentidega peetavat dialoogi kasutava menetluse puhul võivad ostjad piirata nõuetele vastavate kandidaatide arvu, kellele nad teevad ettepaneku esitada pakkumine või osaleda dialoogis. Sel juhul:

— ostjad esitavad hanketeates kavandatavad objektiivsed ja mittediskrimineerivad eeskirjad või kriteeriumid ja kutsutavate kandidaatide minimaalse arvu ja kui see on asjakohane, ka maksimaalse arvue. Kutsutud kandidaate ei tohi olla vähem kui kolm;

— pärsed seda kutsuvad ostjad osalema eelnevalt kehtestatud miinimumarvuga vähemalt võrdse arvu kandidaate, juhul kui piisav hulk sobivaid kandidaate on olemas.

Kui valikukriteeriumidele ja minimaalsele suutlikkuse tasemele vastavate kandidaatide arv on miinimumarvust väiksem, võivad ostjad menetlust jätkata, kutsudes osalema nõuetele vastava suutlikkusega kandidaadi(d).

Kui ostja leiab, et sobivate kandidaatide arv on tõelise konkursi tagamiseks liiga väike, võib ta menetluse peatada ning esialgse hanketeate kooskõlas artikli 30 lõikega 2 ja artikliga 32 uuesti avaldada, määraotes osalemistaotluste esitamiseks uue tähtaja. Sel juhul kutsutakse esimesel avaldamisel valitud kandidaadid ja teisel avaldamisel valitud kandidaadid vastavalt artiklile 34. See võimalus ei piira ostja õigust tühistada pooleliolev hankemenetlus ja alustada uut menetlust.

4. Ostja ei tohi riigihankelepingu sõlmimise menetluse raames kaasata teisi ettevõtjaid peale nende, kes esitasid osalemistaotluse, ega kandidaate, kellel puudub vajalik suutlikkus.

5. Ostjad, kes otsustavad kasutada artikli 26 lõikes 3 ja artikli 27 lõikes 4 sätestatud võimalust vähendada arutatavate lahenduste arvu või pakkumiste arvu, mille üle peetakse läbirääkimisi, kohaldavad hanketeates või lepingudokumentides märgitud lepingu sõlmimise kriteeriume. Kuivõrd on olemas piisav arv lahendusi või nõuetele vastavaid kandidaate, tagab kokkulepitud arv lõppjärgus tõelist konkurentsi.

2. jagu

Kvalitatiivse valiku kriteeriumid*Artikkel 39***Kandidaadi või pakkuja isiklik olukord**

1. Riigihankelepingu sõlmimise menetluses osalemisest jäetakse välja kõik kandidaadid või pakkujad, kelle suhtes on ostjale teadaolevalt langetatud lõplik kohtuotsus ühel või mitmel järgmisel põhjusel:

- a) osalemine ühismeetme 98/733/JSK ⁽¹⁾ artikli 2 lõikes 1 määratletud kuritegelikus organisatsioonis;
- b) korrupsioon, nagu on määratletud 26. mai 1997. aasta akti ⁽²⁾ artiklis 3 ja raamotsuse 2003/568/JSK ⁽³⁾ artikli 2 lõikes 1;
- c) pettus Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse konventsiooni ⁽⁴⁾ artikli 1 tähenduses;
- d) terroriaktid või terroristliku tegevusega seotud õigusrikkumised, nagu on määratletud raamotsuse 2002/475/JSK ⁽⁵⁾ artiklites 1 ja 3, või kõnealuse raamotsuse artiklis 4 osutatud õigusrikkumisele kihutamine, sellele kaasaaitamine ning selle katse;
- e) rahapesu ja terrorismi rahastamine, nagu on määratletud direktiivi 2005/60/EÜ ⁽⁶⁾ artiklis 1.

Liikmesriigid määravad kindlaks käesoleva lõike rakenduskorra ühenduse ja siseriikliku õiguse alusel.

Möödapääsmatult vajalikes üldistes huvides võivad liikmesriigid sätestada erandi esimeses lõigus osutatud nõudest.

Käesoleva lõike kohaldamisel teevad ostjad vajaduse korral kandidaatidele või pakkujatele ettepaneku esitada lõikes 3 osutatud dokumendid ja võivad, kui neil on selliste kandidaatide või pakkujate isikliku olukorra suhtes kahtlusi, pöörduda pädevate asutuste poole asjaomaste kandidaatide või pakkujate isikliku olukorra kohta vajalikuks peetava teabe saamiseks. Kui see teave puudutab kandidaati või pakkujat, kes ei asu ostjaga samas riigis, võib ostja pöörduda koostöö tegemiseks pädevate asutuste poole. Võttes arvesse selle liikmesriigi siseriiklikku õigust, kus kandidaat või pakkuja asub, on sellised palved seotud juriidiliste ja/või füüsiliste isikutega, sealhulgas ettevõtete direktorite ja muude isikutega, kellel on õigus kandidaati või pakkujat esindada, tema nimel otsuseid teha või teda kontrollida.

⁽¹⁾ 21. detsembri 1998. aasta ühismeetme 98/733/JSK, mille nõukogu on vastu võtnud Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 alusel Euroopa Liidu liikmesriikides kuritegelikku ühendusse kuulumise tunnistamise kohta kriminaalkuriteoks (EÜT L 351, 29.12.1998, lk 1).

⁽²⁾ Nõukogu 26. mai 1997. aasta akt, millega koostatakse Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 lõike 2 punktis c põhinev Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korrupsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon (EÜT C 195, 25.6.1997, lk 1).

⁽³⁾ Nõukogu 22. juuli 2003. aasta raamotsus 2003/568/JSK korrupsioonivastase võitluse kohta erasektoris (ELT L 192, 31.7.2003, lk 54).

⁽⁴⁾ EÜT C 316, 27.11.1995, lk 49.

⁽⁵⁾ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/475/JSK terrorismivastase võitluse kohta (EÜT L 164, 22.6.2002, lk 3).

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2005. aasta direktiiv 2005/60/EÜ rahandussüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise vältimise kohta (ELT L 309, 25.11.2005, lk 15).

▼B

2. Riigihankelepingus osalemisest võib välja jätta iga ettevõtja:
- a) kes on pankrotis või likvideerimisel, kellele kohus on määranud halduri, kes on sõlminud kokkuleppe võlausaldajatega, kes on peatanud äritegevuse või on siseriiklike õigusnormide alusel toimuva samalaadse menetluse tõttu analoogilises olukorras;
  - b) kelle suhtes on algatatud menetlus pankroti väljakuulutamiseks, sundlikvideerimiseks, halduri määramiseks kohtu poolt või võlausaldajatega kokkuleppe sõlmimiseks või muu samalaadne menetlus siseriiklike õigusnormide alusel;
  - c) kes on vastavalt asjaomase riigi õigusnormidele *res judicata* jõudu omava kohtuotsusega tema ametialaste käitumisreeglitega seotud süüteo, näiteks kaitse- ja/või julgeolekuvarustuse ekspordi käsitlevate kehtivate õigusaktide rikkumises süüdi mõistetud;
  - d) kes on raskelt eksinud ametialaste käitumisreeglite vastu, kui ostja suudab seda mis tahes viisil tõestada – näiteks teabeturbealaste või varustuskindlusealaste kohustuste eiramise varasema riigihankelepingu puhul;
  - e) kelle kohta on teada (ka kaitstud andmeallikatele tuginedes), et neil ei ole usaldusväärset, mis on vajalik liikmesriigi julgeolekule avalduvate ohtude välistamiseks.
  - f) kes on täitmata jätnud sotsiaalkindlustusmaksetega seonduvad kohustused, mis tal on vastavalt oma asukohariigi või ostja riigi õigusaktidele;
  - g) kes on täitmata jätnud maksukohustused, mis tal on vastavalt oma asukohariigi või ostja riigi õigusaktidele;
  - h) kes on käesoleva jao alusel nõutavate andmete esitamisel süüdi raskes pettuses või jätnud sellised andmed esitamata.

Liikmesriigid määravad kindlaks käesoleva lõike rakenduskorra ühenduse ja siseriikliku õiguse alusel.

3. Küllaldase tõendina selle kohta, et ettevõtja suhtes ei kehti ükski lõikes 1 või lõike 2 punktides a, b, c, f või g täpsustatud juhtum, aktsepteerib ostja järgmist:

- a) lõike 1 ja lõike 2 punktide a, b ja c puhul väljavõte karistusregistrist või selle puudumisel samaväärne dokument, mille on väljastanud isiku päritolu- või lähteriigi pädev kohtuorgan või haldusamet ning mis tõendab, et need nõuded on täidetud;
- b) lõike 2 punktide f ja g puhul asjaomase liikmesriigi pädeva asutuse väljastatud tõend.

Kui asjaomane riik selliseid dokumente ega tõendeid ei väljasta või kui need ei käsitle kõiki lõikes 1 ja lõike 2 punktides a, b ja c nimetatud juhtumeid, võib need asendada vandega – või kui liikmesriigis ei ole vanne sätestatud, siis töötusega —, mille asjaomane isik annab oma päritolu- või lähteriigi pädeva kohtuorgani või haldusametuse, notari või pädeva majandus- või kutseorganisatsiooni ees.

▼B

4. Liikmesriigid määravad asutused ja organid, kellel on õigus lõikes 3 osutatud dokumente, tõendeid ja avaldusi väljastada, ning teatavad sellest komisjonile. Teavitamine ei piira andmekaitsenormide kohaldamist.

*Artikkel 40***Sobivus tegeleda kutsealase tööga**

Kui kandidaat peab olema kutsealase tööga tegelemiseks kantud oma asukohaliikmesriigi erialasesse või äriregistrisse, võib temalt nõuda tõendeid selle kohta, et ta on sellisesse registrisse kantud, või vande all tehtud avalduse või tõendi esitamist vastavalt VII lisas esitatud ehitustööde riigihankelepinguid käsitlevale A osale, asjade riigihankelepinguid käsitlevale VII lisa B osale ja teenuste riigihankelepinguid käsitlevale VII lisa C osale. VII lisas nimetatud nimekirjad on soovituslikud. Liikmesriigid teavitavad komisjoni ja teisi liikmesriike oma registreeritud muudatustest ja nimekirjades osutatud tõendamisevahenditest.

Teenuste riigihankelepingute sõlmimise menetluses võib ostja juhul, kui kandidaatidel peab oma päritoluriigis asjaomase teenuse osutamiseks olema luba või kui nad peavad kuuluma teatavasse organisatsiooni, nõuda neilt loa olemasolu või organisatsiooni kuulumise tõendamist.

Käesolev artikkel ei piira ühenduse õigusakte asutamisevabaduse ja teenuste osutamise vabaduse kohta.

*Artikkel 41***Finants- ja majanduslik seisund**

1. Ettevõtja finants- ja majanduslikku seisundit võib üldjuhul tõendada ühe või mitme järgmise dokumendiga:

- a) asjakohane pangaõied või ametialase vastutuskindlustuse tõend, kui see on asjakohane;
- b) bilanss või bilansi väljavõtteid, kui bilansi avaldamine on ettevõtja asukohariigi õiguse alusel nõutav;
- c) väljavõtte ettevõtja kogukäibest ja, kui see on asjakohane, riigihankelepinguga seotud valdkonna käibest kõige rohkem viimase kolme majandusaasta jooksul, sõltuvalt ettevõtte asutamise või tema äritegevuse algusest, kui võrd sellised andmed käibe kohta on olemas.

2. Vajaduse korral võib ettevõtja konkreetse riigihankelepingu puhul kasutada teiste üksuste võimalusi olenemata nendevaheliste sidemete õiguslikust laadist. Sel juhul peab ta ostjale tõendama, et tal on võimalus vajalikke vahendeid kasutada, esitades selleks näiteks kõnealuste üksuste poolt võetud vastava kohustuse.

▼B

3. Samadel tingimustel võib artiklis 4 nimetatud ettevõtjate ühendus kasutada ühenduse liikmete või muude üksuste võimalusi.
4. Ostjad täpsustavad hanketeates, millised lõikes 1 nimetatud dokumendid nad välja valisid ning milliseid muid dokumente tuleb esitada.
5. Kui ettevõtja ei saa ostja nõutud dokumente mõjuval põhjusel esitada, võib ta oma finants- ja majanduslikku olukorda tõendada ostja poolt sobivaks peetud muude dokumentidega.

*Artikkel 42***Tehniline ja/või kutsealane suutlikkus**

1. Ettevõtja tehnilist suutlikkust võib üldreeglina vastavalt ehitustööde, tarnete või teenuste laadile, kogusele või tähtsusele ja kasutusviisile tõendada ühe või mitme järgmise vahendiga:
  - a) i) viimase viie aasta jooksul tehtud ehitustööde nimekiri, millele on lisatud tõendid tähtsamate tööde rahuldava teostamise kohta. Kõnealustes tõendites esitatakse ehitustööde maksumus, aeg ja koht ning täpsustatakse, kas tööd teostati ärieeskirjade kohaselt ja viidi nõuetekohaselt lõpule. Vajaduse korral esitab pädev asutus need tõendid otse ostjale;
  - ii) üldreeglina viimase viie aasta jooksul kohaletoiimetatud põhiliste tarnete või osutatud teenuste nimekiri koos nende maksumuse, kuupäevade ja avalik-õiguslike või eraõiguslike saajatega. Tõendusmaterjalina kohaletoiimetatud tarnete ja osutatud teenuste kohta esitatakse:
    - kui saaja oli riiklik ostja: pädeva asutuse väljaantud või allkirjaga kinnitatud tõendid;
    - kui saaja oli eraõiguslik ostja: ostja kinnitus või selle puudumisel lihtsalt ettevõtja avaldus;
  - b) tehniliste töötajate või tehniliste üksuste, eelkõige kvaliteedikontrolli eest vastutavate isikute nimekiri sõltumata sellest, kas nad kuuluvad vahetult asjaomase ettevõtte koosseisu või mitte, ning ehitustööde riigihankelepingute puhul nende isikute nimekiri, kelle poole töövõtja võib pöörduda tööde teostamiseks;
  - c) ettevõtja poolt kvaliteedi tagamiseks kasutatud tehniliste seadmete ning ettevõtte töö uurimise ja analüüsimise vahendite kirjeldus, samuti intellektuaalomandit käsitlevad sise-eeskirjad;

▼B

- d) tõendid selle kohta, et ostja või ostja nimel toimiv ettevõtja asuko- hariigi pädev asutus kontrollib kokkuleppe kohaselt tarnija tootmis- võimalusi või ettevõtja tehnilist pädevust ning vajaduse korral talle kättesaadavaid teadus- ja uurimistöövahendeid ning kvaliteedi taga- miseks kasutatavaid meetmeid;
- e) ehitustööde, teenuste ning asjade riigihankelepingute puhul, mis hõlmavad ka kohaletoomis- ja paigaldamistöid või teenuseid, töövõtja ja/või ettevõtte juhtkonna ning eelkõige teenuste osutamise või tööde juhtimise eest vastutavate isikute haridus ja kutsekvalifik- atsioon;
- f) ehitustööde riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute puhul ning ainult asjakohastel juhtudel nende keskkonnajuhtimismeetmete nimekirja, mida ettevõtja saab riigihankelepingu täitmise ajal rakendada;
- g) tõend teenuseosutaja või töövõtja aasta keskmise töötajate ja juhtkonna liikmete arvu kohta viimase kolme aasta jooksul;
- h) riigihankelepingu täitmiseks, hädaolukorras, kriisioludes või relvastatud konflikti korral ostja võimalike suuremate vajaduste rahuldamiseks või riigihankelepingu objektiks olevate asjade hool- damise, uuendamise või kohandamise tagamiseks ettevõtja käsutuses olevate töövahendite, materjali ja tehnika kirjeldus, personali ja nende oskusteadmiste ja/või tarneallikate kirjeldus, samuti geograa- filine asukoht, kui see on väljaspool liidu territooriumi;
- i) tarnitavate toodete puhul:
- i) näidised, kirjeldused ja/või fotod, mille autentsust tuleb ostja nõudmisel tõendada;
- ii) ametlike kontrolliasutuste või pädevaks tunnistatud ametite koostatud tõendid, mis kinnitavad toodete vastavust, viidates selgesti teatavatele tehnilistele kirjeldustele või standarditele.
- j) riigihankelepingute puhul, milles kasutatakse, mille jaoks on vaja ja/või mis sisaldavad salastatud teavet, tõendid selle kohta, et ettevõtja on suuteline töötleva, salvestama ja edastama sellist teavet ostja nõuetele vastaval turbetasemel.

Kui siseriiklikke julgeoleku kontrollisüsteeme pole ühenduse tasandil ühtlustatud, võib liikmesriik sätestada, et need tõendid peavad olema kooskõlas tema riiklike julgeolekukontrolli sätetega. Liikmesriigid tunnustavad julgeolekusertifikaate, mida nad peavad võrdväärseks nende riikliku õiguse kohaste sertifikaatidega, ilma et see piiraks nende võimalust ise täiendada uurimisi läbi viia ja arvesse võtta, kui nad seda vajalikuks peavad.

▼B

Ostja võib vajaduse korral anda kandidaatidele, kellel veel julgeolekusertifikaati ei ole, lisaaga sellise sertifikaadi saamiseks. Sellisel juhul osutab ostja hanketeates sellele võimalusele ja tähtajale.

Ostja võib taotleda kandidaadi asukohariigi julgeolekuasutuselt või selle riigi määratud julgeolekuasutuselt, et ta kontrolliks riigihankelepingu täitmiseks kasutatavate tööruumide ja rajatiste, järgitavate tööstus- ja haldusmenetluste, infohaldusmeetodite ja/või palgatavate töötajate olukorra turvanõuetele vastavust.

2. Vajaduse korral võib ettevõtja konkreetse riigihankelepingu puhul kasutada teiste üksuste võimalusi olenemata nendevaheliste sidemete õiguslikust laadist. Sel juhul tõendab ta ostjale, et tema käsutuses on riigihankelepingu täitmiseks vajalikud vahendid, tuues esile näiteks kõnealuste üksuste poolt võetud kohustuse anda vajalikud vahendid ettevõtja käsutusse.

3. Samadel tingimustel võib artiklis 5 nimetatud ettevõtjate ühendus kasutada ühenduse liikmete või muude üksuste võimalusi.

4. Selliste riigihankelepingute sõlmimise menetluses, mille objektiks on tarned, millega kaasneb kohaletoomine ja paigaldamine, teenused ja ehitustööd, võib hinnata ettevõtjate suulikkust teenust osutada või paigaldustöid teha, võttes arvesse eelkõige nende oskusi, efektiivsust, vilumusi ja usaldusväärsust.

5. Ostja täpsustab hanketeates, millised lõikes 1 osutatud dokumendid ta on valinud ja millised muud dokumendid tuleb esitada.

6. Kui ettevõtja ei saa ostja nõutud dokumente mõjuval põhjusel esitada, võib ta oma tehnilist ja/või kutsealast suutlikkust tõendada ostja poolt sobivaks peetud muude dokumentidega.

*Artikkel 43***Kvaliteedijuhtimise süsteemide standardid**

Kui ostjad nõuavad, et esitataks sõltumatute akrediteeritud asutuste koostatud tõendid selle kohta, et ettevõtja järgib teatavaid kvaliteedijuhtimise süsteemide standardeid, viitavad ostjad asjakohastel Euroopa standarditel põhinevatele kvaliteedijuhtimise süsteemidele, mille on sertifitseerinud sõltumatud akrediteeritud asutused vastavalt akrediteerimise ja sertifitseerimise Euroopa standarditele. Nad tunnustavad teiste liikmesriikide sõltumatute akrediteeritud asutuste samaväärseid tõendeid. Samuti aktsepteerivad nad muud ettevõtja esitatud tõendusmaterjali samaväärsete kvaliteedijuhtimise süsteemide kohta.

Artikkel 44

Keskonnajuhtimise standardid

Kui ostjad nõuavad artikli 42 lõike 1 punktis f osutatud juhtudel, et esitataks sõltumatute asutuste koostatud tõendid selle kohta, et ettevõtja täidab teatavaid keskkonnajuhtimise standardeid, viitavad nad ühenduse keskkonnajuhtimis- ja auditeerimissüsteemile (EMAS) või asjakohastel Euroopa või rahvusvahelistel standarditel põhinevatele ja sertifitseerimist käsitlevatele ühenduse õigusaktidele või asjakohastele Euroopa või rahvusvahelistele standarditele vastavate asutuste poolt kinnitatud keskkonnajuhtimise standarditele. Nad tunnustavad teiste liikmesriikide asutuste samaväärseid tõendeid. Samuti aktsepteerivad nad muud ettevõtja esitatud tõendusmaterjali samaväärsete keskkonnajuhtimise meetmete kohta.

Artikkel 45

Täiendavad dokumendid ja teave

Ostjad võivad paluda ettevõtjatel *artiklite 39 kuni 44* kohaselt esitatud tõendeid ja dokumente täiendada või selgitada.

Artikkel 46

Heakskiidetud ettevõtjate ametlikud nimekirjad ja sertifitseerimine avalik-õiguslike või eraõiguslike asutuste poolt

1. Liikmesriigid võivad kehtestada heakskiidetud töövõtjate, tarnijate või teenuseosutajate ametlikud nimekirjad või nende sertifitseerimise avalik-õiguslike või eraõiguslike asutuse poolt.

Liikmesriigid kohandavad nendes nimekirjadesse kandmise ja sertifitseerimisasutuste poolt välja antavate tõendite väljastamise tingimused artikli 39 lõike 1 ning lõike 2 punktide a kuni d ja h, artikli 40, artikli 41 lõigete 1, 4 ja 5, artikli 42 lõike 1 punktide a kuni i ning lõigete 3 ja 4, artikli 43 ning vajaduse korral artikli 44 sätetele.

Selliste ettevõtete ühendusse kuuluvate ettevõtete nimekirja kandmise taotluste puhul, kes saavad kasutada teiste ühendusse kuuluvate ettevõtete vahendeid, kohandavad liikmesriigid neid tingimusi ka artikli 41 lõikele 2 ja artikli 42 lõikele 2. Sel juhul peavad ettevõtjad tõendama ametlikku nimekirja koostavale asutusele, et vahendid on nende käsutuses kogu ametlikus nimekirjas registreerimist kinnitava tõendi kehtivusaja jooksul ning et sama aja jooksul peavad kõnealused ettevõtted jätkuvalt vastama teises lõigus nimetatud artiklites sätestatud kvaliteetivsetele valikukriteeriumidele, millele ettevõtjate registreerimine tugineb.

2. Ametlikesse nimekirjadesse kantud või tõendit omavad ettevõtjad võivad iga riigihankelepingu puhul esitada pädeva asutuse väljaantud tõendi nimekirja kandmise kohta või pädeva sertifitseerimisasutuse väljaantud tõendi. Tõendites märgitakse dokumendid, mille alusel nad nimekirja kanti või neile tõend väljastati, ning nimekirjas sisalduv klassifikatsioon.

▼B

3. Ettevõtjate kandmine ametlikesse nimekirjadesse pädevate asutuste poolt või sertifitseerimisasutuse väljastatud tõend on teiste liikmesriikide ostjatele ettevõtja sobivuse eelduseks, välja arvatud juhtudel, mida reguleeritakse artikli 39 lõikega 1 ja lõike 2 punktidega a kuni d ja h, artikliga 40, artikli 41 lõike 1 punktidega b ja c ning artikli 42 lõike 1 punkti a alapunktiga i ja punktidega b kuni g ja h töövõtjate puhul, artikli 42 lõike 1 punkti a alapunktiga ii ja punktidega b kuni e ja i tarnijate puhul ning artikli 42 lõike 1 punkti a alapunktiga ii ja punktidega b kuni e ja g teenuseosutajate puhul.

4. Ametlikesse nimekirjadesse kandmisest või sertifitseerimisest tulenevat teavet ei tohi põhjuse tahtluse alla seada. Igalt registreeritud ettevõtjalt võib riigihankelepingu sõlmimisel siiski nõuda täiendavat tõendit sotsiaalkindlustusmaksude ja muude maksude tasumise kohta.

Muude liikmesriikide ostjad kohaldavad lõiget 3 ja käesoleva lõike esimest lõiku üksnes selliste ettevõtjate suhtes, kes asuvad ametliku nimekirja koostanud liikmesriigis.

5. Muude liikmesriikide ettevõtjate kandmisel ametlikku nimekirja või nende sertifitseerimisel lõikes 1 osutatud asutuste poolt ei tohi nõuda muid tõendeid ega andmeid kui need, mida nõutakse siseriiklikult ettevõtjalt, ning ühelgi juhul ei tohi nõuda muid tõendeid ega andmeid kui need, mis on sätestatud artiklites 39 kuni 43 ja artiklis 44, kui see on asjakohane.

Ent teiste liikmesriikide ettevõtjad ei pruugi olla kohustatud laskma end riigihankelepingu sõlmimise menetluses osalemiseks nimekirja kanda või sertifitseerida. Ostjad tunnustavad teiste liikmesriikide asutuste samaväärseid tõendeid. Samuti aktsepteerivad nad muid samaväärseid tõendusmaterjale.

6. Ettevõtjad võivad igal ajal taotleda enda ametlikku nimekirja kandmist või endale tõendi väljastamist. Nimekirja koostava asutuse või pädeva sertifitseerimisasutuse otsusest tuleb neile teatada piisavalt lühikese aja jooksul.

7. Lõikes 1 nimetatud sertifitseerimisasutused on Euroopa sertifitseerimisstandarditele vastavad asutused.

8. Liikmesriigid, kellel on lõikes 1 osutatud ametlikud nimekirjad või sertifitseerimisasutused, on kohustatud tetama komisjonile ja teistele liikmesriikidele asutuse aadressi, kuhu tuleks saata vastavad avaldused.

3. jagu

Riigihankelingu sõlmimine

Artikkel 47

Riigihankelingu sõlmimise kriteeriumid

1. Ilma et see piiraks siseriiklike teatavate teenuste tasustamist käsitlevate õigusnormide kohaldamist, tugineb ostja riigihankelingu sõlmimisel ühele järgmistest kriteeriumidest:

- a) kui riigihankeleping sõlmitakse ostja seisukohast majanduslikult soodsaima pakkumise esitajaga: mitmesugused asjaomase riigihankelingu objektiga seotud kriteeriumid, nagu näiteks kvaliteet, hind, tehniline väärtus, funktsionaalsed omadused, keskkonnaga seotud omadused, käitamiskulud, kogu elutsükli kulud, tasuvus, müügijärgne hooldus ja tehniline abi, tarnekuupäev ja tarne- või lepingu täitmise tähtaeg, tarnekindlus, koostegutsemivõime ja lahingutegevuslikud omadused; või
- b) üksnes madalaima hind.

2. Ilma et see piiraks kolmanda löigu kohaldamist, täpsustab ostja lõike 1 punktis a osutatud juhul riigihankelingu dokumentatsioonis (hanketeates, lepingudokumentides, kirjeldavates dokumentides või täiendavates dokumentides) suhtelise osakaalu, mille ta igale valitud kriteeriumile majanduslikult kõige soodsama pakkumise kindlaksmääramisel omistab.

Osakaalud on väljendatavad nõuetekohase ulatusega vahemikena.

Ostja, kes arvab, et suhtelise osakaalu määramine ei ole ilmselgel põhjustel võimalik, nimetab riigihankelingu dokumentatsioonis (hanketeates, lepingudokumentides, kirjeldavates dokumentides või täiendavates dokumentides) lepingu sõlmimise kriteeriumid tähtsuse järjekorras.

Artikkel 48

Elektrooniliste oksjonite kasutamine

1. Liikmesriigid võivad ette näha, et ostjad võivad kasutada elektroonilisi oksjoneid.

2. Piiratud ja eelneva hanketeatega läbirääkimistega menetlusel võivad ostjad otsustada, et kui riigihankelingu tehnilisi kirjeldusi on võimalik täpselt kindlaks määrata, siis eelneb riigihankelingu sõlmimisele elektrooniline oksjon.

Samadel asjaoludel võib pidada elektroonilist oksjoni raamlepingu osapoolte vahelise uue konkursi väljakuulutamisel, nagu on sätestatud artikli 29 lõike 4 teise löigu teises taandes.

▼B

Elektroniline oksjon põhineb:

- üksnes hinnal, kui riigihankeleping sõlmitakse kõige madalama hinna alusel; või
- hindadel ja/või lepingudokumentides osutatud pakkumise osade uuel maksumusel, kui riigihankeleping sõlmitakse majanduslikult kõige soodsama pakkumise esitajaga.

3. Ostjad, kes otsustavad pidada elektronilise oksjoni, esitavad selle asjaolu hanketeates.

Lepingudokumentid hõlmavad muu hulgas järgmisi üksikasju:

- a) osad, mille maksumus on elektronilise oksjoni objekt, tingimusel et kõnealused osad on kvantitatiivsed ning neid on võimalik väljendada arvudes või protsentides;
- b) esitatava maksumuse võimalikud piirangud, mis tulenevad riigihankelepingu objektiga seotud kirjeldustest;
- c) teave, mida pakkujatele elektronilise oksjoni käigus antakse, ning vajaduse korral teabe kättesaadavaks tegemise aeg;
- d) asjakohane teave elektronilise oksjoni pidamise korra kohta;
- e) tingimused, mille kohaselt pakkujad võivad pakkumisi esitada, ja eelkõige pakkumiste tegemisel vajaduse korral nõutavad pakkumiste vahelised minimaalsed erinevused;
- f) asjakohane teave kasutatavate elektroniliste seadmete ning ühenduse korralduse ja ühenduse tehniliste kirjelduste kohta.

4. Enne elektronilise oksjoni alustamist annavad ostjad pakkumistele täieliku esialgse hinnangu vastavalt lepingu sõlmimise kriteeriumidele ja neile määratud suhtelisele osakaalule.

Kõik vastuvõetavad pakkumised esitanud pakkujad kutsutakse samaaegselt elektronilisel teel esitama uut hinda ja/või uut maksumust; kutse sisaldab kogu vajalikku teavet individuaalse ühenduse kohta kasutusel olevate elektroniliste seadmetega ning selles märgitakse elektronilise oksjoni alguskuupäev ja kellaaeg. Elektroniline oksjon võib toimuda mitmes järjestikusel etapil. Elektroniline oksjon ei või alata varem kui kaks tööpäeva pärast kutsete lähetamiskuupäeva.

5. Kui riigihankeleping sõlmitakse majanduslikult kõige soodsama pakkumise esitajaga, lisatakse kutsele asjakohase pakkumise täieliku hindamise tulemused, mis on tehtud artikli 47 lõike 2 esimeses lõigus sätestatud suhtelise osakaalu põhjal.

▼B

Kutses esitatakse ka elektroonilisel oksjonil esitatud uute hindade ja/või maksumuste põhjal automaatselt toimuva ümberjärjestuse määramiseks kasutatav matemaatiline valem. Kõnealune valem väljendab kõigi kriteeriumide suhtelist osakaalu, mida kasutatakse majanduslikult kõige soodsama pakkumise kindlaksmääramisel, nagu on esitatud hanketeates või tehnilistes kirjeldustes; selleks vähendatakse eelnevalt kõiki vahemikke kindlaksmääratud väärtuseni.

Kui pakkumiste variandid on lubatud, esitatakse iga variandi kohta eraldi valem.

6. Elektroonilise oksjoni igal etapil edastab ostja kohe kõigile pakkujatele vähemalt nii palju teavet, mis võimaldab neil igal ajal välja selgitada oma suhtelise järjekorranumbri. Ostjad võivad edastada ka muud teavet esitatud hindade või maksumuste kohta, tingimusel, et lepingudokumentides on vastav märge. Samuti võivad nad igal ajal teatada oksjoni asjaomases etapis osalejate arvu. Ent ühelgi juhul ega üheski oksjoni etapis ei tohi nad avalikustada pakkuja isikut.

7. Ostjad lõpetavad elektroonilise oksjoni ühel või mitmel järgmisel viisil:

- a) vastavalt oksjonil osalemise kutses eelnevalt kindlaksmääratud kuupäeval ja kellaajal;
- b) kui enam ei esitata minimaalse erinevusega seotud nõuetele vastavaid uusi hindu ega uusi maksumusi. Sellisel juhul märgivad ostjad oksjonil osalemise kutses aja, mille nad lasevad viimasest pakkumisest mööduda, enne kui elektrooniline oksjon lõpetatakse;
- c) kui oksjonil osalemise kutses kindlaksmääratud arv oksjoni etappe on toimunud.

Kui ostja on otsustanud sulgeda elektroonilise oksjoni punkti c kohaselt, mida ta võib kombineerida punktis b sätestatud korraga, märgitakse oksjonil osalemise kutses kõikide oksjonivoorude ajakava.

8. Pärast elektroonilise oksjoni lõpetamist sõlmivad ostjad elektroonilise oksjoni tulemuste põhjal riigihankelepingu vastavalt artiklile 47.

Ostjad ei tohi elektroonilisi oksjoneid kasutades nõudeid eirata, samuti ei tohi nad kasutada oksjoneid viisil, mis võiks takistada, piirata või moonutada konkurentsi või muuta avaldatud hanketeates üles seatud ja lepingudokumentides määratletud riigihankelepingu objekti.

▼B*Artikkel 49***Ebaharilikult madalate hindadega pakkumised**

1. Kui teatava riigihankelepingu puhul tunduvad pakkumiste hinnad kaupade, ehitustööde või teenustega võrreldes ebaharilikult madalad, nõuab ostja enne, kui ta sellised pakkumised tagasi lükkab, kirjalikke täpsustusi pakkumise koostisosade kohta, mida ta peab asjakohaseks.

Need täpsustused võivad olla seotud eelkõige:

- a) ehitusmeetodi säästlikkusega, tootmisprotsessiga või osutatavate teenustega;
- b) valitud tehniliste lahendustega ja/või erakordselt soodsate tingimustega, mis on pakkujale ehitustööde teostamiseks, kaupade tarnimiseks või teenuste osutamiseks kättesaadavad;
- c) pakkuja väljapakutud ehitustöö, tarnete või teenuste originaalsusega;
- d) ehitustöö teostamise, teenuse pakkumise või tarnimiskohas kehtivate töökaitset ja töötingimusi käsitlevate sätete täitmisega;
- e) pakkuja võimalusega saada riigiabi.

2. Ostja kontrollib neid koostisosi, pidades nõu pakkujaga ja võttes arvesse esitatud tõendeid.

3. Kui ostja veendub, et pakkumishind on ebaharilikult madal seepärast, et pakkuja saab riigiabi, võib pakkumise sel põhjusel tagasi lükata üksnes pärast nõupidamist pakkujaga, kui viimane ei suuda ostja määratud piisavalt pika tähtaja jooksul tõendada, et talle antud abi oli seaduslik. Kui ostja pakkumise sellistel asjaoludel tagasi lükkab, teatab ta sellest komisjonile.

III JAOTIS

ALLHANGETE SUHTES KOHALDATAVAD EESKIRJAD*I PEATÜKK*

Allhankelepingtone sõlmimine edukate pakkujate poolt, kes ei ole ostjad

*Artikkel 50***Reguleerimisala**

1. Kui käesolevat jaotist kohaldatakse vastavalt artikli 21 lõigetele 3 ja 4, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et edukad pakkujad, kes ei ole ostjad, kohaldavad kolmandate isikutega allhankelepingtonid sõlmides artiklites 51 kuni 53 sätestatud eeskirju.

▼B

2. Lõike 1 kohaldamisel ei käsitleta ettevõtjate ühendusi, mis on moodustatud riigihankelepingu saamiseks, või nendega seotud ettevõtjaid kolmandate isikutena.

Pakkuja lisab oma pakkumisele nende ettevõtjate täieliku nimekirja. Seda nimekirja ajakohastatakse iga järgneva ettevõtjatevahelise suhte muutumise järel.

*Artikkel 51***Põhimõtted**

Edukas pakkuja tegutseb läbipaistvalt ja kohtleb kõiki potentsiaalseid alltöövõtjaid võrdsel ja mittediskrimineerival moel.

*Artikkel 52***Piirmäärad ja teavitamist käsitlevad eeskirjad**

1. Kui edukas pakkuja, kes ei ole ostja, sõlmib allhankelepingu, mille eeldatav maksumus käibemaksuta on võrdne artiklis 8 sätestatud piirmääradega või ületab neid, avalikustab ta oma kavatsused teate avaldamise teel.

2. Teated allhanke kohta sisaldavad V lisas osutatud teavet ja mis tahes muud eduka pakkuja poolt vajalikuks peetavat teavet, vajaduse korral koos ostja nõusolekuga.

Teated allhanke kohta koostatakse vastavalt standardvormile, mille võtab vastu komisjon vastavalt artikli 67 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusele.

3. Teated allhanke kohta avaldatakse artikli 32 lõigetega 2 kuni 5 ettenähtud korras.

4. Teadet allhanke kohta ei nõuta juhul, kui allhankeleping vastab artikli 28 tingimustele.

5. Edukad pakkujad võivad vastavalt artiklile 32 avaldada teateid allhanke kohta, mille kohta teavitamist ei nõuta.

6. Liikmesriigid võivad ka sätestada, et edukas pakkuja võib vastata artikli 21 lõikes 3 või 4 sätestatud allhanke nõudele, sõlmides allhankelepinguid raamlepingu alusel, mis on sõlmitud vastavalt artiklites 51 ja 53 ning käesoleva artikli lõigetes 1 kuni 5 määratletud reeglitele.

Sellisel raamlepingul põhinevad allhankelepingud sõlmitakse raamlepingus sätestatud tingimustel. Need võib sõlmida ainult ettevõtjatega, kes olid raamlepingu esialgsed osapooled. Hankelepingute sõlmimisel ei tohi pooled mingi juhul seada tingimusi, mis ei ole kooskõlas raamlepingu tingimustega.

Raamlepingu kehtivusaeg ei tohi ületada seitset aastat, välja arvatud erandjuhtudel, mis määratakse kindlaks, arvestades toodete, seadmete või süsteemide eeldatavat kasutusiga ning tehnilisi probleeme, mida tarnija vahetamine võiks põhjustada.

▼B

Raamlepinguid tuleb kasutada nõuetekohasel viisil, mis ei tõkesta, piira ega moonuta konkurentsi.

7. Allhankelepingute sõlmimisel, mille eeldatav maksumus käibemaksuta on väiksem artiklis 8 sätestatud piirmääradest, kohaldavad edukad pakkujad asutamislepingu põhimõtteid läbipaistvuse ja konkurentsi osas.

8. Allhankelepingute eeldatava maksumuse arvutamisel kohaldatakse artiklit 9.

*Artikkel 53***Alltöövõtjate kvalitatiivse valiku kriteeriumid**

Teates allhanke kohta esitab edukas pakkuja ostja poolt ette nähtud kvalitatiivse valiku kriteeriumid ning mis tahes muud kriteeriumid, mida ta alltöövõtjate kvalitatiivsel valikul kohaldab. Kõik need kriteeriumid on objektiivsed, mittediskrimineerivad ja kooskõlas ostja poolt põhilepingu pakkujate valikul kohaldatavate kriteeriumidega. Nõutav suutlikkus peab olema allhankelepingu objektiga otseselt seotud ja nõutav suutlikkuse tase sellega proportsionaalne.

Edukas pakkuja ei ole kohustatud allhankelepinguid sõlmima, kui ta tõestab ostjat rahuldaval viisil, et mitte ükski konkursil osalenud alltöövõtjatest või nende esitatud pakkumistest ei vasta teates allhanke kohta esitatud kriteeriumidele, ja see takistab edukal pakkujal täita põhilepingus esitatud nõudeid.

*II PEATÜKK***Allhankelepingute sõlmimine edukate pakkujate poolt, kes on ostjad***Artikkel 54***Kohaldatavad eeskirjad**

Kui edukad pakkujad on ostjad, järgivad nad allhankelepingute sõlmimisel põhilepingute kohta käivaid I ja II jaotise sätteid.

*IV JAOTIS***LÄBIVAATAMISTE SUHTES KOHALDATAVAD EESKIRJAD***Artikkel 55***Läbivaatamise korra reguleerimisala ja kättesaadavus**

1. Käesolevas jaotises kehtestatud läbivaatamise korda kohaldatakse artiklis 2 nimetatud riigihankelepingutele, arvestades artiklites 12 ja 13 kehtestatud eranditega.

▼B

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et ostjate tehtud otsuseid saaks läbi vaadata tõhusalt ja eelkõige võimalikult kiiresti kooskõlas artiklitega 56 kuni 62, kui põhjenduseks on kõnealuste otsuste vastuolu riigihankeid reguleeriva ühenduse õigusega või seda õigust rakendavate siseriiklike eeskirjadega.

3. Liikmesriigid tagavad, et seoses riigihankelepingute sõlmimise korraga kahjunõude esitanud ettevõtjate vahel ei ole mingit diskrimineerimist seetõttu, et käesolevas jaotises tehakse vahet ühenduse õigusakte rakendavate siseriiklike eeskirjade ja muude siseriiklike eeskirjade vahel.

4. Liikmesriigid tagavad, et läbivaatamise kord koos üksikasjalike eeskirjadega, mida nad võivad kehtestada, oleks kättesaadav mis tahes isikutele, kellel on või on olnud huvi konkreetse riigihankelepingu vastu või kes on väidetava rikkumise tõttu kahju kannatanud või võivad kahju kannatada.

5. Liikmesriigid võivad nõuda, et isik, kes soovib otsuse läbivaatamist, teavitaks ostjat väidetavast rikkumisest ning oma kavatsusest esitada läbivaatamisinõue, tingimusel et see ei mõjuta artikli 57 lõike 2 kohast ooteaega ega mõnda muud läbivaatamisinõude esitamiseks artikli 59 kohaselt ettenähtud tähtaega.

6. Liikmesriigid võivad nõuda, et asjaomane isik esitaks kõigepealt läbivaatamisinõude ostjale. Sellisel juhul tagavad liikmesriigid, et nimetatud nõude esitamine peatab kohe võimaluse sõlmida riigihankeleping.

Liikmesriigid otsustavad, milliseid asjakohaseid sidevahendeid, sealhulgas faksi või elektroonilisi vahendeid, tuleb kasutada esimeses lõigus sätestatud läbivaatamisinõude esitamiseks.

Esimeses lõigus osutatud peatamine lõpeb pärast vähemalt 10 kalendripäeva pikkust tähtaega alates sellele päevale järgnevast päevast, kui ostja saatis oma vastuse faksi teel või elektrooniliste vahendite abil, või, kui kasutati muid sidevahendeid, pärast vähemalt 15 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui ostja saatis oma vastuse, või vähemalt 10 kalendripäeva alates vastuse saamisele järgnevast päevast.

*Artikkel 56***Läbivaatamise korrale esitatavad nõuded**

1. Liikmesriigid tagavad, et seoses artiklis 55 sätestatud läbivaatamise korraga võetavad meetmed sisaldavad järgmisi volitusi:

a) võtta esimesel võimalusel vahemenetluse korras ajutisi meetmeid väidetava rikkumise heastamiseks või asjaomaste huvide edasise kahjustamise vältimiseks, sealhulgas meetmeid, mille eesmärk on riigihankelepingu sõlmimise menetluse või ostja otsuse rakendamise peatamine või nende peatamise tagamine ning tühistada ebaseaduslikud otsused või tagada nende tühistamine ning kõrvaldada pakkumiskutsest, lepingudokumentidest ning teistest kõnesolevat riigihankelepingu sõlmimise menetlust käsitlevatest dokumentidest diskrimineerivad tehnilised, majanduslikud või finantsnäitajad; või

▼B

b) võtta võimalikult kiiresti, võimaluse korral vahemenetlusega ja vajaduse korral küsimust käsitleva lõppmenetlusega meetmeid, v.a punktis a sätestatud meetmeid, kõigi kindlakstehtud rikkumiste heastamiseks ja asjaomaste huvide kahjustamise vältimiseks, esitades eelkõige korralduse konkreetse summa maksmiseks juhtudel, kui rikkumist ei ole heastatud ega välditud;

Mõlemal eespool nimetatud juhul hõlmavad volitused volitust maksta kahjutasu isikutele, kellele on rikkumisega kahju tekitatud.

2. Lõikes 1 ja artiklites 60 ja 61 nimetatud volitusi võib anda mitmele erinevale asutusele, kes vastutavad läbivaatamise korra eri aspektide eest.

3. Kui riigihankelepingu sõlmimisotsuse vaatab läbi ostjast sõltumatu esimese astme asutus, tagavad liikmesriigid, et ostja ei saa riigihankelepingut sõlmida enne, kui läbivaatamisasutus on teinud otsuse kas ajutiste meetmete või läbivaatamise kohaldamise kohta. Peatamine kestab vähemalt artikli 57 lõikes 2 ja artikli 60 lõigetes 4 ja 5 osutatud ooteaja lõpuni.

4. Läbivaatamise korral ei pea tingimata olema automaatset peatavat mõju asjaomasele riigihankelepingu sõlmimise menetlusele, välja arvatud käesoleva artikli lõikes 3 ja artikli 55 lõikes 6 sätestatud juhtudel.

5. Liikmesriigid võivad ette näha, et läbivaatamise eest vastutav asutus võib võtta arvesse ajutiste meetmete võimalikke tagajärgi kõigile huvidele, mida võidakse kahjustada, ja samuti avalikku huvi, eelkõige kaitse- ja/või julgeolekuhuvisid, ning ta võib otsustada kõnealuseid meetmeid mitte rakendada, kui nende negatiivsed tagajärjed võivad olla suuremad kui neist saadav kasu.

Otsus ajutisi meetmeid mitte rakendada ei piira kõnealuseid meetmeid taotleva isiku õigust esitada muid nõudeid.

6. Liikmesriigid võivad sätestada, et kui kahjutasu taotlemist põhjendatakse ebaseaduslikult tehtud otsusega, peab vajalike volitustega asutus vaidlustatud otsuse kõigepealt tühistama.

7. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud volituste kasutamise toime juba sõlmitud riigihankelepingule määratakse kindlaks siseriikliku õigusega, välja arvatud artiklites 60 kuni 62 ettenähtud juhtudel.

Lisaks sellele võib liikmesriik ette näha, et pärast riigihankelepingu sõlmimist vastavalt artikli 55 lõikele 6, käesoleva artikli lõikele 3 või artiklitele 57 kuni 62 piirduvad läbivaatamise korra eest vastutava asutuse volitused kahjutasu määramisega kõigile rikkumise tõttu kahju kannatanud isikutele, välja arvatud juhud, kui otsus tuleb tühistada enne kahjutasu määramist.

▼B

8. Liikmesriigid tagavad, et läbivaatamise korra eest vastutavate asutuste otsuseid oleks võimalik tõhusalt ellu viia.

9. Kui läbivaatamise korra eest vastutavad asutused ei ole kohtuasutused, põhjendavad nad oma otsuseid alati kirjalikult. Lisaks tuleb sellisel juhul ette näha kord, mille kohaselt tagatakse, et kõik läbivaatamisasutuse võetud väidetavalt ebaseaduslikud meetmed või talle antud volituste väidetava väärkasutamise võib saata kohtulikule läbivaatusele või läbivaatamiseks mõnele teisele asutusele, mis asutamislepingu artikli 234 tähenduses on kohus ning mis on sõltumatu nii ostjast kui läbivaatamisasutusest.

Sellise sõltumatu asutuse liikmed nimetatakse ametisse ja vabastatakse ametist samasugustel tingimustel nagu kohtu liikmed selles osas, mis puudutab ametisse nimetamise eest vastutavat asutust, ametiaega ja ametist vabastamist. Vähemalt kõnealuse sõltumatu asutuse juhil on samasugune juriidiline ja erialane kvalifikatsioon nagu kohtu liikmetel. Kõnealuse sõltumatu asutuse tehtud otsused on õiguslikult siduvad iga liikmesriigi kindlaksmääratud korras.

10. Liikmesriigid kannavad hoolt, et läbivaatamise korra eest vastutavad asutused tagaksid piisava konfidentsiaalsuse taseme salastatud teabe või muu poolte poolt edastatud dokumentides sisalduva teabe suhtes ning tegutseksid kooskõlas kaitse- ja/või julgeolekuhuvidega kogu menetluse jooksul.

Selleks võib liikmesriik otsustada, et kaitse ja julgeolekuvaldkonna riigihankelepingute läbivaatamine kuulub spetsiaalse asutuse ainupädevusse.

Igal juhul võivad liikmesriigid sätestada, et ainult läbivaatamisasutuste liikmed, kes on isiklikult volitatud salastatud teabega ümber käima, võivad tegeleda sellist teavet sisaldavate läbivaatamisnõuetega. Samuti võivad nad kehtestada spetsiaalseid turvameetmeid seoses läbivaatamisnõuete registreerimise, dokumentide vastuvõtmise ja toimikute säilitamisega.

Liikmesriigid määravad kindlaks, kuidas läbivaatamisasutused peaksid omavahel lepitava salastatud teabe konfidentsiaalsuse ja õiguse kaitsele, ning juhul, kui tegemist on kohtuliku läbivaatusega või läbivaatamisega mõne teise asutuse poolt, mis asutamislepingu artikli 234 tähenduses on kohus, teevad seda nii, et menetlus oleks täielikult kooskõlas õigusega õiglasele kohtumõistmisele.

*Artikkel 57***Ooteaeg**

1. Võttes vastu vajalikud sätted, millega tagatakse käesoleva artikli lõikega 2 ja artikliga 59 sätestatud minimaalsetest tingimustest kinnipidamine, tagavad liikmesriigid, et artikli 55 lõikes 4 osutatud isikutel on piisavalt aega ostja tehtud riigihankelepingu sõlmimisotsuste kohta läbivaatamisnõude esitamiseks.

▼B

2. Käesoleva direktiivi kohase riigihankelepingu sõlmimisotsuse ja riigihankelepingu tegeliku sõlmimise vahele peab jääma vähemalt 10 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui riigihankelepingu sõlmimisotsus edastati asjaomastele pakkujatele ja kandidaatidele faksi teel või elektrooniliselt, või, kui kasutati muid sidevahendeid, vähemalt 15 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui riigihankelepingu sõlmimisotsus edastati asjaomastele pakkujatele ja kandidaatidele, või vähemalt 10 kalendripäeva alates riigihankelepingu sõlmimisotsuse saamisele järgnevast päevast.

Asjaomasteks loetakse pakkujad, keda ei ole veel lõplikult välistatud. Välistamine on lõplik, kui sellest on asjaomastele pakkujatele teatatud ning see on kas sõltumatu läbivaatamisasutuse poolt õiguspäraseks tunnustatud või kui välistamise kohta ei saa enam alustada läbivaatamist.

Kandidaadid loetakse asjaomasteks, kui ostja ei ole avalikustanud teavet nende taotluse tagasilükkamise kohta enne riigihankelepingu sõlmimisotsusest asjaomastele pakkujatele teatamist.

Koos teatega riigihankelepingu sõlmimisotsusest saadetakse igale asjaomasele pakkujale ja kandidaadile järgmised materjalid:

- asjakohaste põhjenduste kokkuvõtte vastavalt artikli 35 lõikele 2, kui artikli 35 lõikest 3 ei tulene teisiti, ja
- täpne teade käesolevat lõiget rakendavate siseriiklike õigusaktide sätete alusel kohaldatava täpse ooteaja kohta.

*Artikkel 58***Ooteaja kohaldamise erandid**

Liikmesriigid võivad ette näha, et artikli 57 lõikes 2 osutatud tähtaegu ei kohaldata järgmistel juhtudel:

- a) kui käesoleva direktiiviga ei nõuta hanketeate eelnevat avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*;
- b) kui ainus asjaomane pakkuja artikli 57 lõike 2 tähenduses on pakkuja, kellega sõlmitakse riigihankeleping, ja asjaomased kandidaadid puuduvad;
- c) kui riigihankeleping põhineb raamlepingul, nagu on sätestatud artiklis 29.

Käesoleva erandi kasutamisel tagavad liikmesriigid, et riigihankeleping tunnistatakse artiklite 60 ja 62 kohaselt tühiseks, kui:

- on rikutud artikli 29 lõike 4 teise lõigu teist taanet; ja
- riigihankelepingu hinnanguline maksumus on võrdne artiklis 8 sätestatud piirmääradega või ületab neid.

Artikkel 59

Läbivaatamisnõude esitamise tähtajad

Kui liikmesriigid näevad ette, et igasugune ostja otsuse läbivaatamise nõue, mis käsitleb käesoleva direktiivi reguleerimisalasse kuuluva hankemenetluse raames või sellega seoses tehtud otsust, tuleb esitada enne kindlaksmääratud tähtaja lõppu, siis peab see tähtaeg olema vähemalt 10 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui ostja otsus edastati pakkujale või kandidaadile faksi teel või elektrooniliselt, või, kui kasutati muid sidevahendeid, vähemalt 15 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui ostja otsus edastati pakkujale või kandidaadile, või vähemalt 10 kalendripäeva alates ostja otsuse saamisele järgnevast päevast. Ostja edastab igale pakkujale või kandidaadile oma otsuse koos kokkuvõtliku seletuskirjaga asjakohaste põhjenduste kohta. Kui läbivaatamisnõue on esitatud käesoleva direktiivi artikli 56 lõike 1 punktis b osutatud otsuste suhtes, mille puhul eraldi teadet edastama ei pea, on tähtjaks vähemalt 10 kalendripäeva alates asjakohase otsuse avaldamise päevast.

Artikkel 60

Tühisus

1. Liikmesriigid tagavad, et ostjast sõltumatu läbivaatamisasutus tunnistab riigihankepingu tühiseks või riigihankepingu tühisus tuleneb sellise läbivaatamisasutuse otsusest järgmistel juhtudel:

- a) kui ostja on sõlminud riigihankepingu ilma hanketeate eelneva avaldamiseta *Euroopa Liidu Teatajas* ja hanketeate avaldamata jätmine ei olnud käesoleva direktiivi kohaselt lubatud;
- b) kui on rikutud artikli 55 lõiget 6, artikli 56 lõiget 3 või artikli 57 lõiget 2 ja see on jätnud läbivaatamist taotleva pakkuja ilma võimalusest kasutada lepinguelseid õiguskaitselahendusi, kui rikkumine on toimunud koos I või II jaotise mõne muu sätte rikkumisega, kui selline rikkumine on mõjutanud läbivaatamist taotleva pakkuja väljawaateid riigihankepingu sõlmimiseks;
- c) artikli 58 punkti c teises lõigus osutatud juhtudel, kui liikmesriigid kasutavad raamlepingul põhinevate riigihankepingute puhul ooteaja kohaldamisest tehtavat erandit.

2. Riigihankepingu tühiseks tunnistamise tagajärjed nähakse ette siseriiklikes õigusaktides. Siseriiklikes õigusaktides võib ette näha kõigi lepinguliste kohustuste tagasiulatava tühistamise või piirata tühistamise ulatust kohustustega, mis alles vajavad täitmist. Viimasena nimetatud juhul näevad liikmesriigid ette alternatiivsete karistuste kohaldamise artikli 61 lõike 2 tähenduses.

3. Liikmesriigid võivad ette näha, et kuigi riigihankeping võib olla lõikes 1 nimetatud põhjustel sõlmitud ebaseaduslikult, ei tohi ostjast sõltumatu läbivaatamisasutus riigihankepingut tühiseks tunnistada, kui läbivaatamisasutus leiab pärast kõigi oluliste aspektidega tutvumist, et teatavad ülekaalukad üldhuvid, eelkõige seoses kaitse- ja/või julgeolekuhuvidena, nõuavad riigihankepingu mõju säilitamist.

▼B

Riigihankelepingu kehtivuse puhul võib majanduslikke huve pidada ülekaalukateks üldhuvideks esimese lõigu tähenduses ainult siis, kui riigihankelepingu tühiseks tunnistamisega kaasneksid ebaproportsionaalsed tagajärjed.

Asjaomase riigihankelepinguga otseselt seotud majanduslikud huvid ei kujuta endast siiski ülekaalukaid üldhuvisid esimese lõigu tähenduses. Riigihankelepinguga otseselt seotud majanduslike huvide hulka kuuluvad muu hulgas riigihankelepingu täitmise edasilükkumisest tulenevad kulud, uue hankemenetluse alustamisest tulenevad kulud, riigihankelepingut täitva ettevõtja vahetamisest tulenevad kulud ja riigihankelepingu tühisusest tulenevate õiguslike kohustuste kulud.

Igal juhul ei tohi riigihankelepingut tühiseks tunnistada, kui riigihankelepingu tühisus seaks ohtu liikmesriigi julgeolekuhuvide seisukohast olulise ulatuslikuma kaitse- või julgeolekuprogrammi olemasolu.

Kõigil eespool nimetatud põhjustel näevad liikmesriigid ette alternatiivsed karistused artikli 61 lõike 2 tähenduses, mida kohaldatakse riigihankelepingu tühiseks tunnistamise asemel.

4. Liikmesriigid näevad ette, et lõike 1 punkti a ei kohaldata, kui:

- ostja leiab, et riigihankelepingu sõlmimine ilma hanketeate eelneva avaldamiseta *Euroopa Liidu Teatajas* on käesoleva direktiivi kohaselt lubatud;
- ostja on avaldanud *Euroopa Liidu Teatajas* artiklis 64 kirjeldatud teate oma kavatsuse kohta sõlmida riigihankeleping; ja
- riigihankelepingut ei ole sõlmitud enne vähemalt 10 kalendripäeva pikkuse tähtaja möödumist alates nimetatud teate avaldamisele järgnevast päevast.

5. Liikmesriigid näevad ette, et lõike 1 punkti c ei kohaldata, kui:

- ostja leiab, et riigihankelepingu sõlmimine on kooskõlas artikli 29 lõike 4 teise lõigu teise taandega;
- ostja on saatnud asjaomastele pakkujatele riigihankelepingu sõlmimisotsuse koos artikli 57 lõike 2 neljanda lõigu esimeses taandes osutatud põhjenduste kokkuvõttega; ning
- riigihankelepingut ei ole sõlmitud enne vähemalt 10 kalendripäeva möödumist alates sellele päevale järgnevast päevast, kui riigihankelepingu sõlmimisotsus edastati asjaomastele pakkujatele faksi teel või elektrooniliselt, või, kui kasutati muid sidevahendeid, vähemalt 15 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui riigihankelepingu sõlmimisotsus edastati asjaomastele pakkujatele, või vähemalt 10 kalendripäeva alates riigihankelepingu sõlmimisotsuse saamisele järgnevast päevast.

▼B*Artikkel 61***Käesoleva jaotise sätete rikkumised ja alternatiivsed karistused**

1. Artikli 55 lõike 6, artikli 56 lõike 3 või artikli 57 lõike 2 rikkumise korral, mis ei ole hõlmatud artikli 60 lõike 1 punktiga b, näevad liikmesriigid ette riigihankelepingu tühiseks tunnistamise vastavalt artikli 60 lõigetele 1 kuni 3 või alternatiivsed karistused. Liikmesriigid võivad ette näha, et ostjast sõltumatu läbivaatamisasutus teeb pärast kõigi oluliste aspektide hindamist otsuse, kas tunnistada riigihankeleping tühiseks või kohaldada alternatiivseid karistusi.

2. Alternatiivsed karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Alternatiivsed karistused on järgmised:

— ostjale trahvide määramine; või

— riigihankelepingu kestuse lühendamine.

Liikmesriigid võivad anda läbivaatamisasutusele laialdase otsustamisõiguse, et võtta arvesse kõiki asjaomaseid tegureid, sealhulgas rikkumise raskusastet, ostja käitumist ning artikli 60 lõikes 2 osutatud juhtudel seda, millises ulatuses jääb riigihankeleping kehtima.

Kahjutasu määramine ei ole asjakohane karistus käesoleva lõike tähenduses.

*Artikkel 62***Tähtajad**

1. Liikmesriigid võivad ette näha, et artikli 60 lõike 1 kohane läbivaatamisnõue tuleb esitada

a) enne vähemalt 30 kalendripäeva möödumist alates sellele päevale järgnevast päevast, mil

— ostja avaldas artikli 30 lõike 3 ning artiklite 31 ja 32 kohase riigihankelepingu sõlmimise teate, eeldusel et nimetatud teates on esitatud põhjendus selle kohta, miks ostja otsustas sõlmida riigihankelepingu ilma eelneva hanketeate avaldamiseta *Euroopa Liidu Teatajas*; või

— ostja teavitas asjaomaseid pakkujaid ja kandidaate riigihankelepingu sõlmimisest, tingimusel et nimetatud teave sisaldab artikli 35 lõikes 2 sätestatud asjakohaste põhjenduste kokkuvõtet, kui artikli 35 lõikest 3 ei tulene teisiti. Käesolevat võimalust kohaldatakse ka artikli 58 punktis c osutatud juhtudel; ning

b) igal juhul enne vähemalt kuue kuu möödumist alates riigihankelepingu sõlmimisele järgnevast päevast.

2. Kõigil muudel juhtudel, sealhulgas artikli 61 lõike 1 kohaste läbivaatamisnõuete puhul, määratakse läbivaatamisnõude esitamise tähtajad kindlaks siseriiklike õigusaktidega, võttes arvesse artikli 59 sätteid.

Artikkel 63

Korrektiivmeetmed

1. Komisjon võib alustada lõigetega 2 kuni 5 ettenähtud menetlust juhul, kui ta tuvastab enne riigihankelepingu sõlmimist, et käesoleva direktiivi reguleerimisalasse kuuluva hankemenetluse käigus on tõsiselt rikutud riigihankeid käsitlevaid ühenduse õigusakte.

2. Komisjon teatab asjaomasele liikmesriigile põhjused, mis on viinud järelduseni, et on toimunud tõsine rikkumine, ning nõuab selle heastamist asjakohaste vahenditega.

3. Asjaomane liikmesriik edastab komisjonile 21 kalendripäeva jooksul pärast lõikes 2 nimetatud teate saamist:

- a) kinnituse rikkumise heastamise kohta;
- b) põhjendatud selgituse selle kohta, miks rikkumist ei ole heastatud; või
- c) teate selle kohta, et pakkumismenetlus on peatatud kas ostja algatusel või artikli 56 lõike 1 punktis a sätestatud volituste alusel.

4. Lõike 3 punkti b kohaselt edastatud põhjendatud selgituses võib muude asjaolude seas tugineda sellele, et väidetava rikkumise suhtes kohaldatakse juba kohtuliku läbivaatamise menetlust või muud läbivaatamise korda või artikli 56 lõikes 9 nimetatud läbivaatamist. Sel juhul teatab liikmesriik komisjonile kõnealuse menetluse tulemuse niipea, kui see saab teatavaks.

5. Kui on teatatud pakkumismenetluse peatamisest kooskõlas lõike 3 punktiga c, teavitab asjaomane liikmesriik komisjoni peatamise lõpetamisest või mõne muu pakkumismenetluse alustamisest, mis on täielikult või osaliselt seotud sama küsimusega. Uue teatega kinnitatakse väidetava rikkumise heastamist või esitatakse põhjendatud seletus selle kohta, miks seda ei ole tehtud.

Artikkel 64

Vabatahtliku eelneva avalikustamisteate sisu

Artikli 60 lõike 4 teises taandes osutatud teade, mille vormi võtab vastu komisjon vastavalt artikli 67 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusele, sisaldab järgmist teavet:

- a) ostja nimi ja kontaktandmed;
- b) riigihankelepingu objekti kirjeldus;
- c) ostja põhjendus selle kohta, miks ta otsustas sõlmida riigihankelepingu ilma hanketeate eelneva avaldamiseta *Euroopa Liidu Teatajas*;

▼B

- d) selle ettevõtja, kelle kasuks riigihankelepingu sõlmimisotsus tehti, nimi ja kontaktandmed; ning
- e) vajaduse korral mis tahes muu teave, mida ostja vajalikuks peab.

V JAOTIS

STATISTILISTE ANDMETE ESITAMISE KOHUSTUS, TÄITEVVÕIM JA LÖPPSÄTTED*Artikkel 65***Statistiliste andmete esitamise kohustus**

Hindamaks käesoleva direktiivi kohaldamise tulemusi, edastavad liikmesriigid komisjonile hiljemalt iga aasta 31. oktoobriks artikli 66 kohaselt koostatud statistilise aruande, mis käsitleb ostjate poolt eelmisel aastal sõlmitud asjade, teenuste ja ehitustööde riigihankelepinguid eraldi.

*Artikkel 66***Statistilise aruande sisu**

Statistilises aruandes täpsustatakse liikmesriikide ja kolmandate riikide edukate ettevõtjatega sõlmitud riigihankelepingute arv ja maksumus. Selles käsitletakse eraldi asjade, teenuste ja ehitustööde kohta sõlmitud riigihankelepinguid.

Esimese lõigus osutatud andmeid analüüsitakse kasutatud hankemenetluste kaupa ja täpsustatakse iga sellise menetluse puhul eraldi asjade, teenuste ja ehitustööde kaupa, määrates need kindlaks CPV nomenklatuuri kategooria järgi.

Kui riigihankelepingud on sõlmitud väljakuulutamiseta läbirääkimistega menetluse teel, analüüsitakse esimeses lõigus osutatud andmeid ka artiklis 28 osutatud asjaolude kaupa.

Statistilise aruande sisu määratakse kindlaks vastavalt artikli 67 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusele.

*Artikkel 67***Komiteemenetlus**

1. Komisjoni abistab riigihankelepingute nõuandekomitee, mis on moodustatud nõukogu otsuse 71/306/EMÜ⁽¹⁾ artikliga 1 („komitee”).
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse otsuse 1999/468/EÜ artikleid 3 ja 7, võttes arvesse selle otsuse artikli 8 sätteid.
3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse otsuse 1999/468/EÜ artikli 5a lõikeid 1 kuni 4 ja artiklit 7, võttes arvesse selle otsuse artikli 8 sätteid.

⁽¹⁾ EÜT L 185, 16.8.1971, lk 15.

▼B

Artiklis 8 sätestatud piirmäärade läbivaatamise puhul sätestatakse otsuse 1999/468/EÜ artikli 5a lõike 3 punktis c ning lõike 4 punktides b ja e ette nähtud tähtjaks vastavalt neli, kaks ja kuus nädalat, kuna nõuded tähtjale sõltuvad direktiivi 2004/17/EÜ artikli 69 lõike 1 teises lõigus ja lõikes 3 sätestatud arvutus- ja avaldamismeetoditest.

4. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse otsuse 1999/468/EÜ artikli 5a lõikeid 1, 2, 4 ja 6 ning artiklit 7, võttes arvesse selle otsuse artikli 8 sätteid.

*Artikkel 68***Piirmäärade läbivaatamine**

1. Direktiivi 2004/17/EÜ artiklis 69 sätestatud piirmäärade läbivaatamise raames vaatab komisjon läbi ka käesoleva direktiivi artiklis 8 sätestatud piirmäärad, kohandades:

- a) käesoleva direktiivi artikli 8 punktis a sätestatud piirmäära direktiivi 2004/17/EÜ artikli 16 punktis a sätestatud läbivaadatud piirmääraga,
- b) käesoleva direktiivi artikli 8 punktis b sätestatud piirmäära direktiivi 2004/17/EÜ artikli 16 punktis b sätestatud läbivaadatud piirmääraga.

Selline piirmäärade läbivaatamine ja ühtlustamine, mille eesmärk on muuta käesoleva direktiivi vähemolulisi sätteid, toimub vastavalt artikli 67 lõikes 3 osutatud kontrolliga regulatiivmenetlusele. Komisjon võib tungiva kiireloomulisuse tõttu kohaldada artikli 67 lõikes 4 osutatud kiirmenetlust.

2. Lõike 1 kohaselt kehtestatud piirmäärade väärtust euroga mitteühinenud liikmesriikide vääringutes kohandatakse eespool nimetatud direktiivi 2004/17/EÜ piirmääradele vastavatele väärtustele, mis arvutatakse vastavalt direktiivi 2004/17/EÜ artikli 69 lõike 2 teises lõigule.

3. Komisjon avaldab lõikes 1 osutatud läbivaadatud piirmäärad ja nende vastavad väärtused osutatud riikide vääringus *Euroopa Liidu Teatajas* läbivaatamisele järgneva novembrikuu alguses.

*Artikkel 69***Muudatused**

1. Vastavalt artikli 67 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusele võib komisjon muuta:

- a) artiklis 30 osutatud hanketeadete ning artiklis 65 sätestatud statistiliste aruannete koostamise, edastamise, vastuvõtmise, tõlkimise, kogumise ja levitamise korda;
- b) VI lisas osutatud andmete edastamise ja avaldamise korda tehnilise arengu alusel või halduspõhjustel;

▼B

c) VII lisas esitatud registrite, kinnituste ja tõendite loetelu, kui see osutub liikmesriikide teatiste põhjal vajalikuks.

2. Vastavalt artikli 67 lõikes 3 osutatud kontrolliga regulatiivmenetlusele võib komisjon muuta käesoleva direktiivi järgmisi vähemolulisi sätteid:

a) I ja II lisas sätestatud CPV nomenklatuuri viitenumbreid, kuivõrd see ei muuda käesoleva direktiivi materiaalsel reguleerimisala, ning nendes lisades loetletud teenusekategoriate piires selle klassifikatsiooni konkreetsetele asetustele viitamise korda teadetes;

b) VIII lisa punktides a, f ja g osutatud elektrooniliste vastuvõtu-seadmete tehnilisi üksikasju ja omadusi.

Komisjon võib tungiva kiireloomulisuse tõttu kohaldada artikli 67 lõikes 4 osutatud kiirmenetlust.

*Artikkel 70***Direktiivi 2004/17/EÜ muutmine**

Direktiivi 2004/17/EÜ lisatakse järgmine artikkel:

„*Artikkel 22a*

Kaitse- ja julgeolekuvaldkonna riigihanked

Käesolevat direktiivi ei kohaldata Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/81/EÜ (millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord) (*) reguleerimisalasse kuuluvate riigihangete suhtes, samuti artiklite 8, 12 ja 13 kohaselt kõnealuse direktiivi reguleerimisalasse mittekuuluvate riigihangete suhtes.

(*) EÜT L 217, 20.8.2009, lk 76.”

*Artikkel 71***Direktiivi 2004/18/EÜ muutmine**

Direktiivi 2004/18/EÜ artikkel 10 asendatakse järgmisega:

„*Artikkel 10*

Kaitse- ja julgeolekuvaldkonna riigihanked

Arvestades asutamislepingu artiklit 296, kohaldatakse käesolevat direktiivi kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas korraldatavate riigihangete suhtes, välja arvatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/81/EÜ (millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord) (*) reguleerimisalasse kuuluvate riigihangete suhtes.

Käesolevat direktiivi ei kohaldata riigihangete suhtes, mis vastavalt direktiivi 2009/81/EÜ artiklite 8, 12 ja 13 kohaselt ei kuulu kõnealuse direktiivi reguleerimisalasse.

(*) EÜT L 217, 20.8.2009, lk 76.”

▼B*Artikkel 72***Ülevõtmine**

1. Liikmesriigid jõustavad ja avaldavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 21. augustiks 2011. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need sätted võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile nende poolt käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas vastuvõetud põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.

*Artikkel 73***Läbivaatamine ja aruandlus**

1. Hiljemalt 21. augustiks 2012 esitab komisjon aruande meetmete kohta, mida liikmesriigid on võtnud käesoleva direktiivi, eriti selle artiklite 21 ja 50 kuni 54 ülevõtmiseks.

2. Komisjon vaatab käesoleva direktiivi rakendamise läbi ning esitab hiljemalt 21. augustiks 2016 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande. Komisjon hindab eelkõige, kas ja mil määral käesoleva direktiivi eesmärgid on saavutatud seoses siseturu toimimise ning Euroopa kaitseotstarbelise varustuse turu ja Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi arenguga, võttes muu hulgas arvesse väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate olukorda. Vajaduse korral lisatakse aruandele õigusakti ettepanek.

3. Komisjon vaatab samuti läbi artikli 39 lõike 1 kohaldamise, uurides eelkõige võimalust ühtlustada tingimused selliste eelnevalt süüdimõistetud kandidaatide või pakkujate õiguste taastamiseks, kes jäeti välja riigihangetes osalemisest, ja teeb selleks vajaduse korral õigusakti ettepaneku.

*Artikkel 74***Jõustumine**

Käesolev direktiiv jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

*Artikkel 75***Adressaadid**

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

I LISA

Artiklites 2 ja 15 osutatud teenused

Kategooria nr	Valdkond	CPV viitenumber
1	Hooldus- ja remonditeenused	50000000-5, 50100000-6 kuni 50884000-5 (v.a 50310000-1 kuni 50324200-4 ja 50116510-9, 50190000-3, 50229000-6, 50243000-0) ning 51000000-9 kuni 51900000-1
2	Välismaise militaarabi teenused	75211300-1
3	Riigikaitseteenused, sõjalised riigikaitseteenused ja tsiviilkaitseteenused	75220000-4, 75221000-1, 75222000-8
4	Juurdlus- ja turvateenused	79700000-1 kuni 79720000-7
5	Maismaatransporditeenused	60000000-8, 60100000-9 kuni 60183000-4 (v.a 60160000-7, 60161000-4), ja 64120000-3 kuni 64121200-2
6	Õhuveoteenused: reisijate ja lastiveoteenus, v.a postivedu	60400000-2, 60410000-5 kuni 60424120-3 (v.a 60411000-2, 60421000-5), 60440000-4 kuni 60445000-9 ja 60500000-3
7	Postivedu: maismaa- ja õhutransport	60160000-7, 60161000-4, 60411000-2, 60421000-5
8	Raudteetransporditeenused	60200000-0 kuni 60220000-6
9	Veetransporditeenused	60600000-4 kuni 60653000-0 ja 63727000-1 kuni 63727200-3
10	Transpordi abi- ja lisateenused	63100000-0 kuni 63111000-0, 63120000-6 kuni 63121100-4, 63122000-0, 63512000-1 ja 63520000-0 kuni 6370000-6
11	Telekommunikatsiooni-teenused	64200000-8 kuni 64228200-2, 72318000-7 ja 72700000-7 kuni 72720000-3
12	Finantsteenused: kindlustusteenused	66500000-5 kuni 66720000-3
13	Arvutiteenused ja nendega seotud teenused	50310000-1 kuni 50324200-4, 72000000-5 kuni 72920000-5 (v.a 72318000-7 ja 72700000-7 kuni 72720000-3), 79342410-4, 9342410-4
14	Uurimis- ja arendusteenused (1)ning hindamised	73000000-2 kuni 73436000-7
15	Arvepidamis-, auditeerimis- ja raamatupidamisteenused	79210000-9 kuni 79212500-8
16	Juhtimiskonsultatsiooniteenused (2)ja nendega seotud teenused	73200000-4 kuni 73220000-0, 79400000-8 kuni 79421200-3 ja 79342000-3, 79342100-4, 79342300-6, 79342320-2, 79342321-9, 79910000-6, 79991000-7, 98362000-8

▼B

Kategooria nr	Valdkond	CPV viitenumber
17	Arhitektuuriteenused; inseneriteenused ja integreeritud inseneriteenused; linnaplaneerimis- ja maastikuarhitektuuriteenused; nendega seotud teadus- ja tehnilise konsultatsiooni teenused; tehnilise katsetamise ja analüüsimise teenused	71000000-8 kuni 71900000-7 (v.a 71550000-8) ja 79994000-8
18	Hoonete koristamise ja kinnisvarahalduse teenused	70300000-4 kuni 70340000-6 ja 90900000-6 kuni 90924000-0
19	Reovee- ja jäätmekäitlusteenused; kanalisatsiooni- jms teenused	90400000-1 kuni 90743200-9 (v.a 90712200-3), 90910000-9 kuni 90920000-2 ja 50190000-3, 50229000-6, 50243000-0
20	Väljaõppe ja simulatsiooni teenused kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas	80330000-6, 80600000-0, 80610000-3, 80620000-6, 80630000-9, 80640000-2, 80650000-5, 80660000-8

(¹) Välja arvatud artikli 13 punktis j osutatud uurimis- ja arendusteenused.

(²) Välja arvatud vahekohtu- ja lepitamisteenused.

II LISA

Artiklites 2 ja 16 osutatud teenused

Kategooria nr	Valdkond	CPV viitenumber
21	Hotelli- ja restoraniteenused	55100000-1 kuni 55524000-9 ja 98340000-8 kuni 98341100-6
22	Transpordi abi- ja lisateenused	63000000-9 kuni 63734000-3 (v.a 63711200-8, 63712700-0, 63712710-3), 63727000-1 kuni 63727200-3 ning 98361000-1
23	Õigusabiteenused	79100000-5 kuni 79140000-7
24	Personalivaliku ja -värbamise teenused ⁽¹⁾	79600000-0 kuni 79635000-4 (v.a 79611000-0, 79632000-3, 79633000-0), ja 98500000-8 kuni 98514000-9
25	Tervishoiu- ja sotsiaalteenused	79611000-0 ja 85000000-9 kuni 85323000-9 (v.a 85321000-5 ja 85322000-2)
26	Muud teenused	

⁽¹⁾ Välja arvatud töölepingud.

III lisa

Teatavate Artiklis 18 osutatud tehniliste kirjelduste määratlused

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) a) „tehniline kirjeldus” – ehitustööde riigihankelepingute puhul eeskätt pakkumistingimustes sisalduv tehniliste ettekirjutuste kogum, millega määratletakse materjali, toote või asja suhtes esitatavad nõuded, mis võimaldavad kirjeldada materjali, toodet või objekti sellisel viisil, et ostja saaks hinnata selle sobivust riigihanke eesmärkidega. Kõnealused määratlused hõlmavad keskkonnakaitse nõudeid, konstruktsioonilisi nõudeid (kaasa arvatud puuetega inimeste ligipääsu tagamise nõue), nõudeid seoses vastavushindamise, jõudluse, ohutuse või mõõtmega, kaasa arvatud seoses kvaliteedi tagamise menetluste, terminoloogia, sümbolite, katsetamise ja katsemeetodite, pakendamise, märgistamise ja tähistamisega ning tootmisprotsessi ja -tehnoloogiaga. Ühtlasi määratletakse ettekirjutustega ehitise projekt ja maksumus, samuti katsetamise, järelevalve ja vastuvõtmise tingimused ning ehitamise tehnoloogia või meetodid ja kõik muud tehnilised tingimused, mida ostja on võimeline kirjeldama vastavalt üld- või erinormidele, mis on seotud valmistööde või nende materjali ja koostisosadega;
- b) „tehniline kirjeldus” – asjade ja teenuste riigihankelepingute puhul toote või teenuse nõutavaid omadusi määratlevas dokumendis esitatud tehniline kirjeldus, mis hõlmab näiteks kvaliteeditaseme, keskkonnanõudeid, konstruktsioonilisi nõudeid (kaasa arvatud puuetega inimeste ligipääsu tagamise nõue), nõudeid seoses vastavushindamise, jõudluse, asja kasutamise, ohutuse või mõõtmega, sealhulgas toote kaubamärgi vastavuse, terminoloogia, sümbolite, katsetamise ja katsemeetodite, pakendamise, märgistamise ja tähistamise, kasutusjuhiste, tootmisprotsessi ja -tehnoloogiaga ning vastavuse hindamise menetlustega;
- 2) „standard” – tunnustatud standardiseerimisasutuse poolt korduvaks ja pidevaks kasutamiseks heaks kiidetud tehniline kirjeldus, mille järgimine ei ole üldjuhul kohustuslik ja mis kuulub ühte järgmistest kategooriatest:
  - rahvusvaheline standard – mõne rahvusvahelise standardiseerimisasutuse vastu võetud ja avaldatud standard,
  - Euroopa standard – mõne Euroopa standardiseerimisasutuse poolt vastu võetud ja avaldatud standard,
  - siseriiklik standard – mõne siseriikliku standardiseerimisasutuse poolt vastu võetud ja avaldatud standard;
- 3) „kaitsevaldkonna standard” – tehniline kirjeldus, mille järgimine ei ole kohustuslik ja mille on heaks kiitnud kaitsevaldkonnas korduvaks või pidevaks kohaldamiseks mõeldud tehniliste kirjelduste väljatöötamisele spetsialiseerunud standardiseerimisasutus;

▼B

- 4) „Euroopa tehniline tunnustus” – positiivne tehniline hinnang selle kohta, et asi sobib mingiks ettenähtud otstarbeks, kuna vastab oma omadustelt ehitustöödele esitatud peamistele nõuetele ja ettenähtud kasutustingimustele. Euroopa tehnilise tunnustuse väljastab liikmeriigi poolt selleks määratud tunnustusasutus;
- 5) „ühne tehniline kirjeldus” – kõikide liikmesriikide tunnustatud meetodi alusel välja töötatud tehniline kirjeldus, mis on avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas*;
- 6) „etalon” – iga ametlike standardite hulka mittekuuluv toode, mille Euroopa standardiseerimisasutused on töötanud välja vastavalt turu vajadustele.

IV LISA

Artiklis 30 osutatud teadetes esitatav teave

TEADE OSTJAPROFIILI KÄSITLEVA EELTEATE AVALDAMISE KOHTA

1. Ostja asukohariik
2. Ostja nimi
3. Ostjaprofiilide veebiaadress (URL)
4. CPV nomenklatuuri viitenumber(-numbrid).

EELTEADE

1. Ostja ning täiendavat teavet andva talituse (kui see ei ole ostja) nimi, aadress, faksinumber, e-posti aadress, ning teenuste ja ehitustööde riigihankepingute puhul näiteks selle valitsusasutuse veebisaidi aadress, kust saab teavet üldise õigusliku raamistiku kohta, mis on teenuste osutamise või tööde teostamise kohas maksude, keskkonnakaitse, töökaitse ja töötingimuste suhtes kohaldatav.
2. Vajaduse korral märge selle kohta, kas riigihange on suunatud erivajadustega inimeste tööhõivekeskustele või kas selle raames tehtavad tööd on suunatud erivajadustega inimeste tööhõiveprogrammidele.
3. Ehitustööde riigihanked: tööde laad ja ulatus, teostamiskoht; kui ehitusobjekt on jagatud osadeks, nende osade põhiandmed seoses ehitustööde kogumahuga; võimaluse korral kavandatavate ehitustööde eeldatav maksumus, CPV nomenklatuuri viitenumber(-numbrid).

Asjade riigihanked: tarnitavate asjade laad ja kogus või maksumus, CPV nomenklatuuri viitenumber(-numbrid).

Teenuste riigihanked: tellimuste eeldatav kogumaksumus iga teenusekategorია kohta, CPV nomenklatuuri viitenumber(-numbrid).

4. Teenuste riigihangete puhul hankemenetlus(t)e eeldatav alguskuupäev teenusekategoriate kaupa.
5. Vajaduse korral märkida, et tegemist on raamlepinguga.
6. Vajaduse korral muu teave.
7. Teate edastamise kuupäev või ostjaprofiili sisaldava eelteate avaldamise kohta käiva teate edastamise kuupäev.

HANKETEATED

Piiratud menetlused, väljakuulutamisega läbirääkimistega menetlused ja konkurentidega peetavad dialoogid.

1. Ostja nimi, aadress, telefoni- ja faksinumber, e-posti aadress.
2. Vajaduse korral märge selle kohta, kas riigihange on suunatud erivajadustega inimeste tööhõivekeskustele või kas selle raames tehtavad tööd on suunatud erivajadustega inimeste tööhõiveprogrammidele.

▼B

3. a) Valitud hankemenetlus;
  - b) vajaduse korral kiirmenetluse kasutamise põhjendus (piiratud ja läbirääkimistega menetluste puhul);
  - c) vajaduse korral märkida, et tegemist on raamlepinguga;
  - d) vajaduse korral elektroonilise oksjoni kasutamine.
4. Riigihankelepingu vorm.
5. Riigihankelepingu täitmise / tööde teostamise koht, asjade tarnimise koht või teenuste osutamise koht.
6. a) Ehitustööde riigihanked:
  - ehitustööde laad ja ulatus ning üldkirjeldus. Märkida eelkõige võimalus täiendavateks ehitustöödeks ja, kui on teada, eeldatav aeg, millal seda võimalust kasutatakse, ning riigihankelepingu võimalike pikendamiste arv. Kui ehitustööd või riigihankeleping on jaotatud osadeks, osade järjestus vastavalt tööde mahule; CPV nomenklatuuri viitenumber(-numbrid),
  - teave ehitustööde eesmärgi või riigihankelepingu eesmärgi kohta, juhul kui viimane sisaldab ka projekteerimist,
  - raamlepingute puhul märkida ka raamlepingu kavandatav kestus, ehitustööde eeldatav kogumaksumus kogu raamlepingu kehtivusajal ning võimaluse korral sõlmitavate riigihankelepingute maksumus ja sagedus.
- b) Asjade riigihanked:
  - tarnitavate asjade laad, sealhulgas märges selle kohta, kas pakkumisi taotletakse ostu-, liisingu-, rendi- või järelmaksuga liisingulepingutele või nende kombinatsioonidele, CPV nomenklatuuri viitenumber(-numbrid). Tarnitavate asjade kogus, sealhulgas kõik võimalused lisahankeks ja kui on teada, eeldatav aeg, millal seda võimalust kasutatakse, ning riigihankelepingu võimalike pikendamiste arv; CPV nomenklatuuri viitenumber(-numbrid),
  - korrapäraseid tarneid käsitlevate riigihankelepingute või pikendatavate riigihankelepingute puhul ka järgmiste hangitavaid asju käsitlevate riigihankelepingute sõlmimise eeldatav ajakava, kui see on teada,
  - raamlepingute puhul märkida ka raamlepingu kavandatav kestus, tarnete eeldatav kogumaksumus kogu raamlepingu kehtivusajal ning võimaluse korral sõlmitavate riigihankelepingute maksumus ja sagedus.
- c) Teenuste riigihanked:
  - teenuse kategooria ja kirjeldus. CPV nomenklatuuri viitenumber(-numbrid). Teenuste kogus. Eelkõige märkida kõik võimalused lisahangeteks ja kui on teada, siis eeldatav aeg, millal neid võimalusi kasutatakse ning riigihankelepingu võimalike pikendamiste arv. Kindlaks ajavahemikuks pikendatavate riigihankelepingute puhul ka järgmiste hangitavaid teenuseid käsitlevate riigihangete eeldatav ajakava, kui see on teada.

▼B

Raamlepingute puhul märkida ka raamlepingu kavandatud kestus, teenuste eeldatav kogumaksumus kogu raamlepingu kehtivusaajal ning võimaluse korral sõlmitavate riigihankelepingute maksumus ja sagedus,

- märke selle kohta, kas õigus- või haldusnormidega nähakse ette, et teenust võib osutada üksnes kindla kutseala esindaja.

Viide asjaomastele õigus- või haldusnormidele,

- märke selle kohta, kas juriidilised isikud peavad näitama teenuse osutamise eest vastutavate töötajate nimed ja kutsequalifikatsiooni.

7. Kui riigihanked on jagatud osadeks, märkida, kas ettevõtjatel on võimalik teha pakkumisi ühe, mitme ja/või kõikide osade kohta.
8. Märkida, kas on või ei ole lubatud pakkuda variante.
9. Vajaduse korral märkida protsendimäär riigihanke koguväärtusest, mis tuleb anda pakkumismenetluse kaudu allhankena kolmandatele isikutele (artikli 21 lõige 4).
10. Vajaduse korral alltöövõtjate isiklikku olukorda käsitlevad valikukriteeriumid, mis võivad tuua kaasa kõrvaldamise hankemenetlusest, ning neilt nõutav teave selle kohta, et nad ei ole kõrvalejätmist põhjustavas olukorras. Alltöövõtjate majandusliku ja tehnilise suutlikkuse miinimumnõuete hindamiseks vajalik teave ja vorminõuded. Võimalike muude nõutavate suutlikkusnäitajate miinimumtasemed.
11. Ehitustööde/tarnete/teenuste lõpetamise tähtaeg või ehitustööde/-tarnete/teenuste riigihankelepingu kestus. Võimaluse korral ehitustööde alustamise tähtaeg või tarnete või teenuste osutamise alustamise tähtaeg.
12. Vajaduse korral märkida riigihankelepingu täitmise eritingimused.
13. a) Osalemistaotluste laekumise tähtaeg;
 b) aadress, kuhu taotlused tuleb saata;
 c) keel või keeled, milles taotlused tuleb koostada.
14. Vajaduse korral nõutavad tagatised ja garantiid.
15. Peamised rahastamis- ja maksetingimused ja/või viited asjakohastele õigusaktidele.
16. Vajaduse korral õiguslik vorm, mida nõutakse ettevõtjate ühenduselt, kellega sõlmitakse riigihankeleping.
17. Ettevõtjate isiklikku olukorda käsitlevad valikukriteeriumid, mis võivad tuua kaasa välistamise hankemenetlusest, ning ettevõtjate nõutav teave selle kohta, et nad ei ole välistamist põhjustavas olukorras. Ettevõtja majandusliku seisundi ja tehnilise suutlikkuse miinimumnõuete hindamiseks vajalikud valikukriteeriumid, teave ja vorminõuded. Võimalike muude nõutavate suutlikkusnäitajate miinimumtasemed.

▼B

18. Raamlepingud: raamlepinguga hõlmatud ettevõtjate kavandatav arv ja vajaduse korral maksimumarv, raamlepingu kavandatav kestus.
19. Konkurentidega peetav dialoog ja väljakuulutamisega läbirääkimistega menetlus: vajaduse korral märkida, kui kasutatakse järjestikuste etappidena toimuvat menetlust, et vähendada järk-järgult lahenduste või pakkumiste arvu, mille suhtes jätkatakse kas arutelu või läbirääkimisi.
20. Kui piiratud menetluse, läbirääkimistega menetluse või konkurentidega peetava dialoogiga menetluse korral kasutatakse võimalust vähendada kandidaatide arvu, keda kutsutakse pakkumist esitama, dialoogis osalema või läbirääkimisi pidama, siis märkida kavandatav kandidaatide miinimumarv ja vajaduse korral maksimumarv ning objektiivsed kriteeriumid, mille põhjal kandidaatide arv valitakse.
21. Artiklis 47 osutatud kriteeriumid, mille alusel sõlmitakse riigihankaleping: „madalaim hind” või „majanduslikult kõige soodsam pakkumine”. Majanduslikult kõige soodsama pakkumise kriteeriumid ning nende suhteline osakaal või kriteeriumid tähtsuse järjekorras tuleb märkida juhul, kui need ei ole esitatud pakkumistingimustes või konkurentidega peetava dialoogi puhul kirjeldavas dokumendis.
22. Vajaduse korral eelteate avaldamise kuupäev(ad) vastavalt VI lisas toodud avaldamise tehnilistele kirjeldustele või mäрге selle kohta, et sellist teadet pole avaldatud.
23. Hanketeate lähetamise kuupäev.

RIIGIHANKELEPINGU SÕLMIMISE TEADE

1. Ostja nimi ja aadress.
2. Valitud hankemenetlus. Väljakuulutamiseta läbirääkimistega menetluse valimise puhul (artikkel 28) selle põhjendus.
3. Ehitustööde riigihanked: tööde laad ja ulatus.
Asjade riigihanked: vajaduse korral tarnitavate asjade laad ja kogus, CPV nomenklatuuri viitenumber.
Teenuste riigihanked: teenusekategorია ja kirjeldus; CPV nomenklatuuri viitenumber; ostetavate teenuste kogus.
4. Riigihankalepingu sõlmimise kuupäev.
5. Lepingu sõlmimise kriteeriumid.
6. Saadud pakkumiste arv.
7. Eduka ettevõtja nimi ja aadress.
8. Hind või hinnavaheemik (minimaalne/maksimaalne).
9. Väljavalitud pakkumise (pakkumiste) maksumus või riigihankalepingu sõlmimiseks arvesse võetava kõige kallima või kõige madalama hinnaga pakkumise maksumus.
10. Vajaduse korral riigihankalepingu osa suurus, mis sõlmitakse kolmandate isikutega allhanke korras, ning selle maksumus.
11. Kauem kui seitse aastat kestva raamlepingu puhul võimaluse korral sellise kestuse põhjused.
12. Hanketeate avaldamise kuupäev vastavalt VI lisas esitatud avaldamist käsitlevatele tehnilistele kirjeldustele.
13. Käesoleva hanketeate lähetamise kuupäev.

*V LISA***Teave, mis peab sisalduma artiklis 52 osutatud teadetes allhanke kohta**

1. Eduka pakkuja ning täiendavat teavet andva talituse (kui see ei ole edukas pakkuja) nimi, aadress, faksinumber, e-posti aadress.
2.
  - a) Ehitustööde teostamise koht, asjade tarnimise koht või teenuste osutamise koht;
  - b) ehitustööde laad, ulatus ja maht ning objekti üldiseloomustus; CPV nomenklatuuri viitenumber(-numbrid);
  - c) tarnitavate asjade laad, sealhulgas märged selle kohta, kas pakkumisi taotletakse ostu-, liisingu-, rendi- või järelmaksuga liisingulepingutele või nende kombinatsioonidele, CPV nomenklatuuri viitenumber(-numbrid);
  - d) teenuse kategooria ja kirjeldus; CPV nomenklatuuri viitenumber(-numbrid).
3. Mis tahes kehtestatud täitmise tähtajad.
4. Talituse nimi ja aadress, kellelt võib taotleda tehnilisi tingimusi ja täiendavaid dokumente.
5.
  - a) Osalemistaotluste ja pakkumiste laekumistähtajad;
  - b) aadress, kuhu need tuleb saata;
  - c) keel(ed), milles need peavad olema koostatud.
6. Nõutavad tagatised ja garantiid.
7. Ettevõtjate isikliku olukorraga või nende pakkumise hindamisega seotud objektiivsed kriteeriumid, mida kohaldatakse alltöövõtjate valikul.
8. Muu teave.
9. Teate lähetamise kuupäev.

*VI LISA***AVALDAMISEGA SEOTUD TINGIMUSED**

1. Teadete avaldamine

- a) Ostjad ja edukad pakkujad peavad saatma artiklites 30 ja 52 osutatud teated Euroopa Liidu Väljaannete Talitus artiklis 32 osutatud vormis. Artikli 30 lõike 1 esimeses lõigus osutatud eelteated, mis sisaldavad punkti 2 kohaselt ostjaprofiili kirjeldust, ning teated sellise avaldamise kohta, tuleb samuti koostada nimetatud vormis.

Artiklites 30 ja 52 osutatud teated peab avaldama Euroopa Liidu Väljaannete Talitus või ostjad, kui tegemist on ostjaprofiili kirjeldust sisaldava eelteatega vastavalt artikli 30 lõike 1 esimesele lõigule.

Lisaks võivad ostjad avaldada nimetatud teabe veebisaidil „Ostjaprofiil” vastavalt punktile 2.

- b) Euroopa Liidu Väljaannete Talitus väljastab ostjale artikli 32 lõikes 8 osutatud teabe avaldamise kinnituse.

2. Lisateabe avaldamine

Ostjaprofiil võib sisaldada artikli 30 lõike 1 esimeses lõigus osutatud eelteateid, teavet kehtivate ning kavandatavate hankemenetluste kohta, sõlmitud riigihankelepingute, tühistatud menetluste kohta ning igasugust muud kasulikku üldteavet, näiteks kontaktaadressi, telefoni- ja faksinumbrit, posti- ja e-posti aadressi.

3. Teadete elektroonilisel teel saatmise vorm ja kord

Teate elektroonilisel teel saatmise vorm ja kord on kättesaadavad internetis aadressil: <http://simap.europa.eu>.

▼B

VII LISA
REGISTRID (1)

A OSA

Ehitustööde riigihankepingud

Liikmesriikide kutseregistrid ning vastavad kinnitused ja tõendid on järgmised:

- Belgia: „Registre du commerce” / „Handelsregister”,
- Bulgaaria: „Търговски регистър”,
- Tšehhi Vabariik: „obchodní rejstřík”,
- Taani: „Erhvervs- og Selskabsstyrelsen”,
- Saksamaa: „Handelsregister” ja „Handwerksrolle”,
- Eesti: „Registrite ja Infosüsteemide Keskus”,
- Iirimaa: töövõtjal võib paluda esitada tõendi, mille on väljastanud „Registrar of Companies” või „Registrar of Friendly Societies”, või kui see ei ole võimalik, siis tõendi selle kohta, et ettevõtja on vande all kinnitanud, et ta tegutseb kõnealusel kutsealal riigis, kus on tema registreeritud asukoht, kindlaksmääratud kohas ja teatava ärinime all,
- Kreeka: „Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων – ΜΕΕΠ” Keskkonna-, maakasutuse planeerimise ja riiklike ehitustööde ministeerium (Υ.Π.Ε.ΧΩ.Δ.Ε),
- Hispaania: „Registro Oficial de Licitadores y Empresas Clasificadas del Estado”,
- Prantsusmaa: „Registre du commerce et des sociétés” ja „Répertoire des métiers”,

▼M3

- Horvaatias: „Sudski registar trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj” või „Obrtni registar Republike Hrvatske”,

▼B

- Itaalia: „Registro della Camera di commercio, industria, agricoltura e artigianato”,
- Küpros: töövõtjal võib paluda esitada tõendi, mille on väljastanud „Council for the Registration and Audit of Civil Engineering and Building Contractors (Συμβούλιο Εγγραφής και Ελέγχου Εργοληπτών Οικοδομικών και Τεχνικών Έργων)” vastavalt tsiviilehitustööde registreerimise ja auditeerimise ning ehitustöövõtjate seadusele,
- Läti: „Uzņēmumu reģistrs”,
- Leedu: „Juridinių asmenų registras”,
- Luksemburg: „Registre aux firmes” ja „Rôle de la Chambre des métiers”,
- Ungari: „Cégnylvántartás”, „egyéni vállalkozók jegyzői nyilvántartása”,
- Malta: töövõtja esitab oma „numru ta' registrazzjoni tat-Taxxa tal-Valur Mizjud (VAT) u n-numru tal-licenzja ta' kummerc”, ning partnerite või äriühingute puhul Malta pädevate finantsasutuste väljastatud asjaomase registreerimisnumbri,

(1) Artiklis 40 kasutatava mõiste „register” all käsitatakse käesolevas lisas esitatud registreid ja juhul, kui liikmesriigid on teinud nendesse muudatusi, neid asendanud uusi registreid. Käesolev lisa on ainult näitlik ja ei mõjuta nende registrite ühilduvust asutamisevabadust ja teenuste osutamise vabadust käsitleva ühenduse õigusega.

▼ B

- Madalmaad: „Handelsregister”,
- Austria: „Firmenbuch”, „Gewerberegister”, „Mitgliederverzeichnisse der Landeskammern”,
- Poola: „Krajowy Rejestr Sądowy”,
- Portugal: „Instituto da Construção e do Imobiliário” (INCI),
- Rumeenia: „Registrul Comerțului”,
- Sloveenia: „Sodni register” ja „obrtni register”,
- Slovakkia: „Obchodný register”,
- Soome: „Kaupparekisteri”/„Handelsregistret”,
- Rootsi: „aktiebolags-, handels- eller föreningsregistren”,
- Ühendkuningriik: töövõtjal võib paluda esitada tõendi, mille on väljastanud „Registrar of Companies”, või kui see ei ole võimalik, siis tõendi selle kohta, et ettevõtja on vande all kinnitanud, et ta tegutseb kõnealusel kutsealal riigis, kus on tema registreeritud asukoht, kindlaksmääratud kohas ja teatava ärinime all.

B OSA

Asjade riigihankelepingud

Liikmesriikide kutseregistrid ning vastavad kinnitused ja tõendid on järgmised:

- Belgia: „Registre du commerce”/„Handelsregister”,
- Bulgaaria: „Търговски регистър”,
- Tšehhi Vabariik: „obchodní rejstřík”,
- Taani: „Erhvervs- og Selskabsstyrelsen”,
- Saksamaa: „Handelsregister” ja „Handwerksrolle”,
- Eesti: „Registrite ja Infosüsteemide Keskus”,
- Kreeka: „Βιοτεχνικό ή Εμπορικό ή Βιομηχανικό Επιμελητήριο” ja „Μητρώο Κατασκευαστών Αμυντικού Υλικού”,
- Hispaania: „Registro Mercantil” või selles registreerimata isikute puhul tõend selle kohta, et asjaomane isik on vande all kinnitanud, et ta tegutseb kõnealusel kutsealal,
- Prantsusmaa: „Registre du commerce et des sociétés” ja „Répertoire des métiers”,

▼ M3

- Horvaatias: „Sudski registar trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj” või „Obrtni registar Republike Hrvatske”,

▼ B

- Iirimaa: tarnijal võib paluda esitada tõendi, mille on väljastanud „Registrar of Companies” või „Registrar of Friendly Societies” ja mis tõendab, et ta on asutanud äriühingu või registreeritud äriregistris, või kui see ei ole võimalik, siis tõendi selle kohta, et ta on vande all kinnitanud, et ta tegutseb kõnealusel kutsealal riigis, kus on tema registreeritud asukoht, kindlaksmääratud kohas ja teatava ärinime all,
- Itaalia: „Registro della Camera di commercio, industria, agricoltura e artigianato” ja „Registro delle Commissioni provinciali per l'artigianato”,
- Küpros: tarnijal võib paluda esitada tõendi, mille on väljastanud „Εφορος Εταιρειών και Επίσημος Παραλήπτης” (ettevõttereister ja ametlik vastuvõtja), või kui see ei ole võimalik, siis tõendi, et ta on vande all kinnitanud, et ta tegutseb kõnealusel kutsealal riigis, kus on tema registreeritud asukoht, kindlaksmääratud kohas ja teatava ärinime all,

▼B

- Läti: „Uzņēmumu reģistrs”,
- Leedu: „Juridinių asmenų registras”,
- Luksemburg: „Registre aux firmes” ja „Rôle de la Chambre des métiers”,
- Ungari: „Cégnyilvántartás”, „egyéni vállalkozók jegyzői nyilvántartása”,
- Malta: tarnija esitab oma „numru ta' registrazzjoni tat-Taxxa tal-Valur Miżjud (VAT) u n-numru tal-licenzja ta' kummerc”, ning partnerite või äriühingute puhul Malta pädevate finantsasutuste väljastatud asjaomase registreerimisnumbri,
- Madalmaad: „Handelsregister”,
- Austria: „Firmenbuch”, „Gewerberegister”, „Mitgliederverzeichnisse der Landeskammern”,
- Poola: „Krajowy Rejestr Sądowy”,
- Portugal: „Registo nacional das Pessoas Colectivas”,
- Rumeenia: „Registrul Comerțului”,
- Sloveenia: „Sodni register” ja „obrtni register”,
- Slovakkia: „Obchodný register”,
- Soome: „Kaupparekisteri”/„Handelsregistret”,
- Rootsi: „aktiebolags-, handels- eller föreningsregistren”,
- Ühendkuningriik: tarnijal võib paluda esitada tõendi, mille on väljastanud „Registrar of Companies” ja mis tõendab, et ta on asutanud äriühingu või registreeritud äriregistris, või kui see ei ole võimalik, siis tõendi selle kohta, et ta on vande all kinnitanud, et ta tegutseb kõnealusel kutsealal riigis, kus on tema registreeritud asukoht, kindlaksmääratud kohas ja teatava ärinime all.

C OSA

Teenuste riigihankelepingud

Liikmesriikide kutseregistrid ning vastavad kinnitused ja tõendid on järgmised:

- Belgia: „Registre du commerce/Handelsregister” ja „Ordres professionnels/Beroepsorden”,
- Bulgaaria: „Търговски регистър”,
- Tšehhi Vabariik: „obchodní rejstřík”,
- Taani: „Erhvervs- og Selskabsstyrelsen”,
- Saksamaa: „Handelsregister”, „Handwerksrolle”, „Vereinsregister”, „Partnerschaftsregister” ja „Mitgliedsverzeichnisse der Berufskammern der Länder”,
- Eesti: „Registrite ja Infosüsteemide Keskus”,
- Iirimaa: teenuseosutajal võib paluda esitada tõendi, mille on väljastanud „Registrar of Companies” või „Registrar of Friendly Societies”, või kui see ei ole võimalik, siis tõendi selle kohta, et ta on vande all kinnitanud, et ta tegutseb kõnealusel kutsealal riigis, kus on tema registreeritud asukoht, kindlaksmääratud kohas ja teatava ärinime all,

▼B

- Kreeka: teenuseosutajal võib paluda notari juuresolekul vande all antud avalduse esitamist, et töövõtja tegutseb asjaomasel kutsealal; kehtivates siseriiklikes õigusaktides sätestatud juhtudel I lisas nimetatud uurimistegevusega seotud teenuste puhul: kutseregistrid „Μητρώο Μελετητών” ja „Μητρώο Γραφείων Μελετών”,
- Hispaania: „Registro Oficial de Licitadores y Empresas Clasificadas del Estado”,
- Prantsusmaa: „Registre du commerce et des sociétés” ja „Répertoire des métiers”,

▼M3

- Horvaatia: „Sudski registar trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj” või „Obrtni registar Republike Hrvatske”,

▼B

- Itaalia: „Registro della Camera di commercio, industria, agricoltura e artigianato”, „Registro delle commissioni provinciali per l'artigianato” või „Consiglio nazionale degli ordini professionali”,
- Küpros: teenuseosutajal võib paluda esitada tõendi, mille on väljastanud „Εφορος Εταιρειών και Επίσημος Παραλήπτης” (ettevõttereister ja ametlik vastuvõtja), või kui see ei ole võimalik, siis tõendi, et ta on vande all kinnitanud, et ta tegutseb kõnealusel kutsealal riigis, kus on tema registreeritud asukoht, kindlaksmääratud kohas ja teatava ärinime all,
- Läti: „Uzņēmumu reģistrs”,
- Leedu: „Juridinių asmenų registras”,
- Luksemburg: „Registre aux firmes” ja „Rôle de la Chambre des métiers”,
- Ungari: „Cégnyilvántartás”, „egyéni vállalkozók jegyzői nyilvántartása”, teatavad „szakmai kamarák nyilvántartása” või mõne kutseala kohta tõend, et asjaomasel isikul on lubatud tegutseda äriettevõtluses või asjaomasel kutsealal,
- Malta: teenuseosutaja esitab oma „numru ta' registrazzjoni tat-Taxxa tal-Valur Miżjud (VAT) u n-numru tal-licenzja ta' kummerc”, ning partnerite või äriühingute puhul Malta pädevate finantsasutuste väljastatud asjaomase registreerimisnumbri,
- Madalmaad: „Handelsregister”,
- Austria: „Firmenbuch”, „Gewerberegister”, „Mitgliederverzeichnisse der Landeskammern”,
- Poola: „Krajowy Rejestr Sądowy” (riigikohtukantselei),
- Portugal: „Registo nacional das Pessoas Colectivas”,
- Rumeenia: „Registrul Comerțului”,
- Sloveenia: „Sodni register” ja „obrotni register”,
- Slovakkia: „Obchodný register”,
- Soome: „Kaupparekisteri”/„Handelsregistret”,
- Rootsi: „aktiebolags-, handels- eller föreningsregistren”,
- Ühendkuningriik: teenuseosutajal võib paluda esitada tõendi, mille on väljastanud „Registrar of Companies”, või kui see ei ole võimalik, siis tõendi selle kohta, et ta on vande all kinnitanud, et ta tegutseb kõnealusel kutsealal riigis, kus on tema registreeritud asukoht, kindlaksmääratud kohas ja teatava ärinime all.

*VIII LISA***Nõuded osalemistaotluste ja pakkumiste elektrooniliste vastuvõtuseadmete kohta**

Osalemistaotluste ja pakkumiste elektroonilised vastuvõtuseadmed peavad tehniliste vahendite ja asjakohaste menetluste abil vähemalt tagama, et:

- a) osalemistaotluste ja pakkumiste elektroonilised allkirjad vastaksid direktiivi 1999/93/EÜ alusel vastu võetud siseriiklikele nõuetele;
- b) osalemistaotluste ja pakkumiste kättesaamise aja ja kuupäeva saab täpselt kindlaks määrata;
- c) on võimalik mõistliku kindlusega tagada, et enne kehtestatud tähtaega ei ole kellelgi ligipääsu käesolevate nõuete kohaselt edastatud andmetele;
- d) kui nimetatud ligipääsukeeldu rikutakse, siis on võimalik mõistliku kindlusega tagada, et rikkumine on selgelt tuvastatav;
- e) üksnes volitatud isikutel on võimalik määrata ja muuta saabunud andmete avamise kuupäeva;
- f) riigihankelingu sõlmimise menetluse eri etappides võib andmetele või osale andmetest ligi pääseda vaid volitatud isikute üheaegse tegevuse tulemusena;
- g) volitatud isikute üheaegne tegevus peab võimaldama andmetele ligipääsu alles pärast ettenähtud kuupäeva;
- h) käesolevate nõuetega kooskõlas saabunud ja avatud andmed jäävad kättesaadavaks ainult selleks volitatud isikutele.